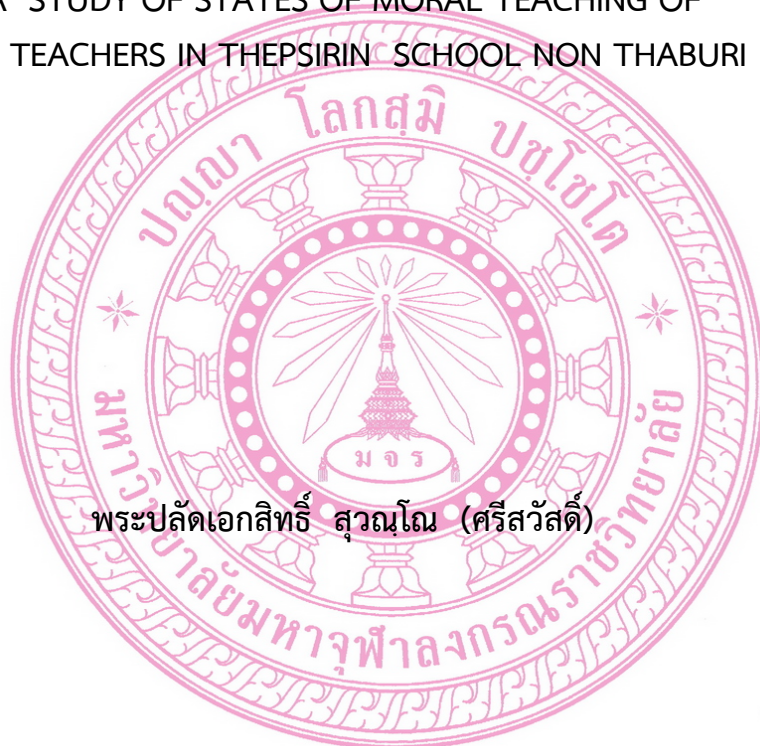

ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

A STUDY OF STATES OF MORAL TEACHING OF
THE TEACHERS IN THEPSIRIN SCHOOL NON THABURI

พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณฺโณ (ศรีสวัสดิ์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

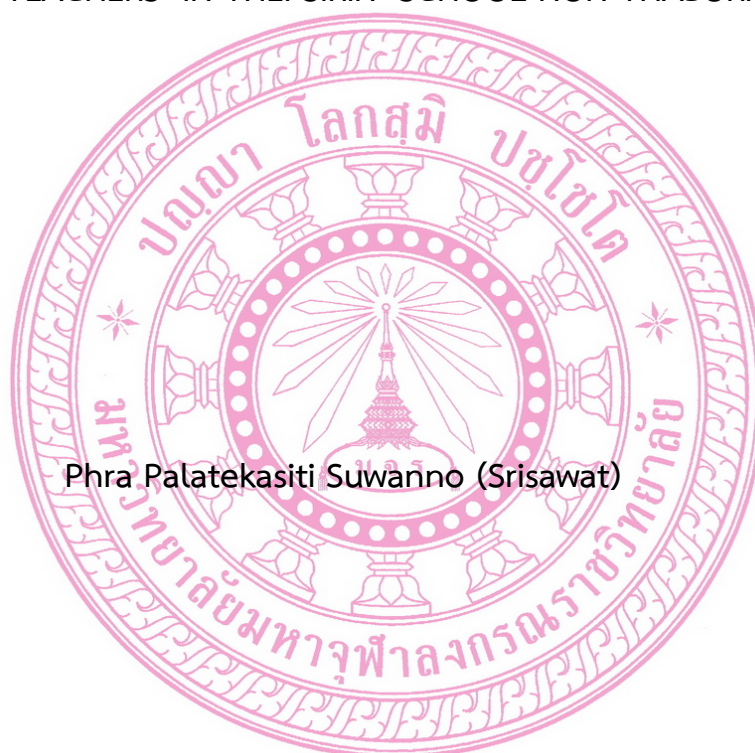

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A STUDY OF STATES OF MORAL TEACHING OF
THE TEACHERS IN THEPSIRIN SCHOOL NON THABURI

Phra Palatekasiti Suwanno (Srisawat)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2013

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา

.....
(พระสุธีธรรมมานูวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
..... กรรมการ
(ผศ.ดร.เรียงชัย หมื่นชนะ)
..... กรรมการ
(ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
.....
(ผศ.ดร.อินฉา ศิริวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.อินฉา ศิริวรรณ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย
(พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณโณ)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ผู้วิจัย : พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณโณ (ศรีสวัสดิ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

: ผศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๗ มกราคม ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๓๕ คน ใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ หาค่า t-test ความแปรปรวนทางเดียว f-test (One-way analysis of variance)

ผลการวิจัย พบว่า

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การสอนศีลธรรมของครู โดยภาพรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีลักษณะเด่น คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ครูเอาใจใส่ดูแลพฤติกรรมทางศีลธรรมนักเรียน ใช้วิธีการลงโทษเหมาะสม มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดนักเรียนให้สอดคล้องกับศีลธรรม จัดให้มีการอบรมมารยาทตาม ประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูรักษาความสะอาดด้านการแต่งกาย ที่สุภาพกล่าววาจาที่สุภาพเป็นแบบอย่างที่ดีประพฤติตนต่อหน้าลับหลัง มีความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีเมตตาครูมีการแบ่งปันสิ่งของแก่เพื่อครู ให้อาหารแก่สัตว์ด้วยความเมตตาปฏิบัติตนที่ดี แสดงความยินดีกับนักเรียนให้ความเคารพผู้มีพระคุณเสมอ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกในการเรียนรู้มีสื่อการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ มีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน ทุกครั้ง ด้านการติดตามผลและประเมินผล ครูตรวจผลงานการบันทึกในสมุดศีลธรรมนักเรียน ช่วยประเมินผลเพื่อนเพื่อปรับปรุงแก้ไขมีการประเมินและติดตามผลการเรียนตรงตามวัตถุประสงค์

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน มัธยมศึกษาต่อการสอนศิลปะของครูหาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA โดยภาพรวม ตามเพศ ชาย หญิง จำนวน ๒๓๕ คน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ ที่มีต่อการสอนศิลปะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และเปรียบเทียบตามอายุ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนศิลปะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

แนวทางการสอนศิลปะ ของครู คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ควรมีแนวทางการปลูกฝังศิลปะชัดเจน ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการปฏิบัติธรรมทั้งครูนักเรียนและผู้ปกครอง ในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านเมตตา ควรมีโอกาสการเรียนรู้ที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรมีการจัดบรรยากาศที่เหมาะสมเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ศิลปะให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ด้านการติดตามผลและประเมินผล มีวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง

Thesis Title : A Study of States of Moral Teaching in of The Thaechers
In Thepsirin School Non thaburi

Researcher : Phrapalat Ekasiti Suwanno (Srisawad)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Suddhipong Srivichai B.A., M.Ed., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Inha Siriwan B.A., M.Ed., Ph.D

Date of Graduation : January /27/2014

Abstract

A Study of States of Moral Teaching of the Thaechers in Thepsirin School Non thaburi, There are fine vandals, as the compassionate, the environment for learning, teaching, Thepsirin and monitoring and evaluate the objectless. 1) to describe the condition of the moral teaching of teachers Thepsirin, 2) to secondary the moral teaching of teachers Sirin Non thaburi and the samples were high school students at the beginning of 235, questionnaires collected data were analyzed for frequency percent. the mean and standard deviation. T-test One-way analysis of variance . F-test (One-way analysis of variance).

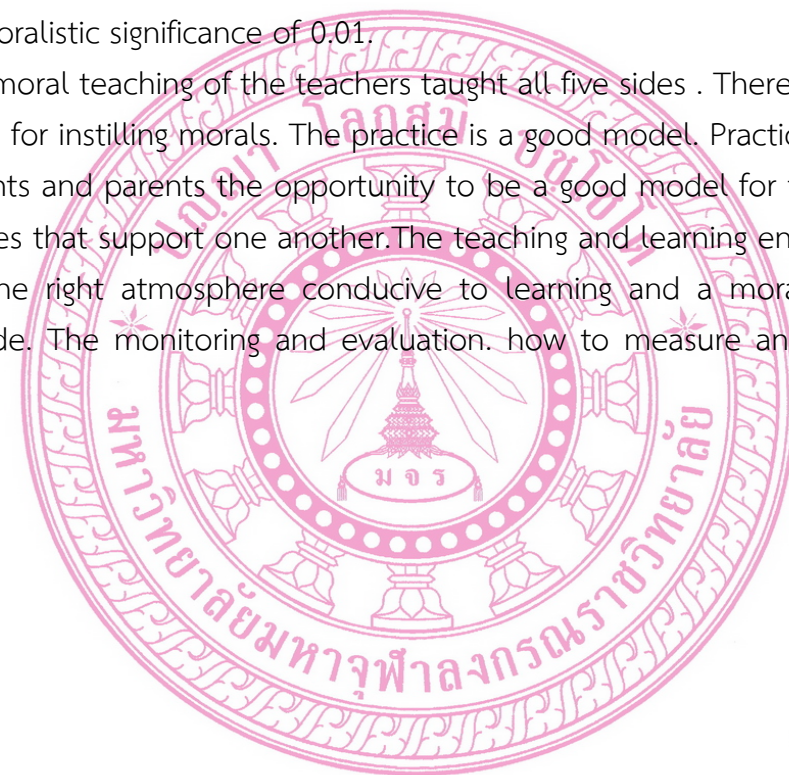
The results showed that

The analysis of the respondents are teaching about the moral teaching of teachers overall level in 5 areas. Sort descending. And a notable feature is the train. Caring teachers the moral behavior of students using the appropriate punishment . Modified to conform to the moral concepts students. Provide training to students to Thailand, traditional manners can be observed in everyday life. The practice is a good model. Teachers maintain a clean and dress modestly said a good model politeness verbal misconduct before the puck well. Are honest . The benevolent Teacher to teacher gifts to be shared. Feeding the animals with kindness behave better . Congratulated the students to always respect the patron. The teaching and learning environment. Teachers provide opportunities for students to learn and express themselves in media teaching interesting . Planning, preparation, teaching and learning at all times. The monitoring and evaluation.

Teachers check students work ethics journal. Friends help to improve the assessment, evaluation and monitoring of the learning objective.

The analysis compares the opinions of high school students to teach morality of teachers for the ANOVA One-Way ANOVA, overall, by gender Male Female 235 people found that the students at the reviews on the moral teaching does. different . Are statistically significant at 0.05 and by age. Students' opinions on the different moralistic significance of 0.01.

The moral teaching of the teachers taught all five sides . There should be clear guidelines for instilling morals. The practice is a good model. Practice with the teacher. Students and parents the opportunity to be a good model for the kind of learning activities that support one another. The teaching and learning environment. Should have the right atmosphere conducive to learning and a moral and the solution is made. The monitoring and evaluation. how to measure and evaluate the reality.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะความเมตตาอนุเคราะห์จาก คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้เมตตาแนะนำ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินตา ศิริวรรณ ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำคอยให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขด้วยดีมาโดยตลอด จึงเจริญพรขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทุกท่านเป็นอย่างอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ พระมหาสม กลาโณ, ดร.,รองศาสตราจารย์.พิเศษ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ไชยสงคราม, และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวาล ศิริวัฒน์ ทุกท่านที่ได้เมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เจ้าหน้าที่หอสมุด แห่งชาติที่ให้ยืมหนังสือรวบรวมข้อมูล, และ ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการและครู โรเรียน เทพศิริรินทร์นทบุรี และ ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเปาโรหิตย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการช่วยเมตตาเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ โยมพ่อ –แม่ ญาติพี่น้องทุกคนเพื่อนๆทุกรูป/คน คณาจารย์เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ประสาทวิทยาการ ประสบการณ์ ให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณความดี จากการทำประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ช่วยเป็นกำลังใจและผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ผู้วิจัยขอโอกาสขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน มา ณ โอกาสนี้

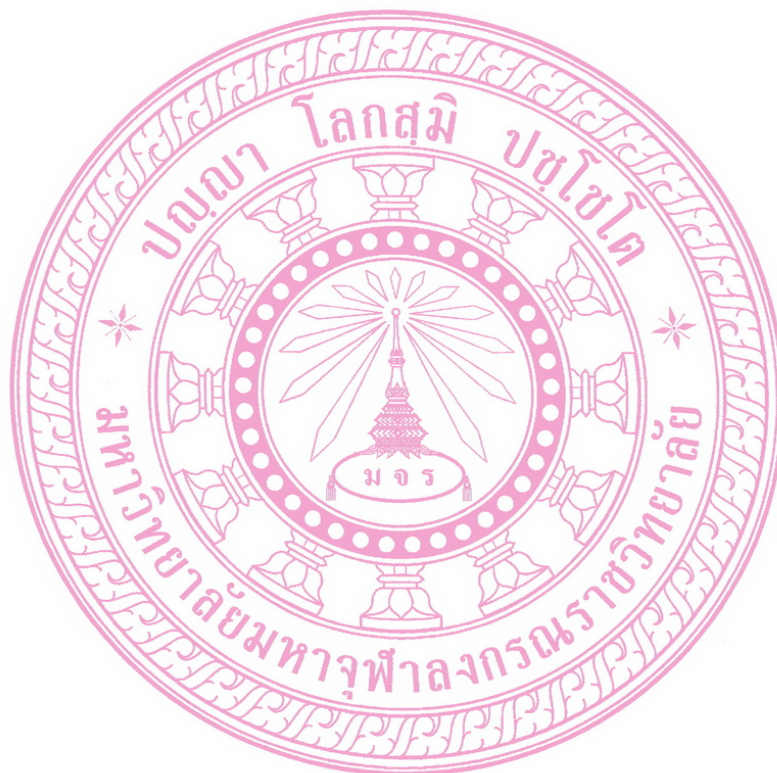
พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณโณ (ศรีสวัสดิ์)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
อธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรม	๑๐
๒.๓ การสอนศีลธรรมของครู	๑๒
๒.๓.๑ ด้านการอบรมสั่งสอน	๑๓
๒.๓.๒ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๑๕
๒.๓.๓ ด้านความมีเมตตา	๑๘
๒.๓.๔ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๒๐
๒.๓.๕ ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๒๒
๒.๔ ประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์	๒๖
๒.๕ หลักการส่งเสริมศีลธรรม	๓๐
๒.๖ ทฤษฎีการเรียนรู้ศีลธรรม	๓๒

๒.๗	กระบวนการเกิดการเรียนรู้	๔๕
๒.๘	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๑
๒.๙	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๗
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๘
๓.๑	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
๓.๒	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
๓.๓	การสร้างมือในการวิจัย	๕๙
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๐
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๓.๖	สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	๖๑
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๖๒
๔.๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุและระดับชั้นการเรียน	๖๓
๔.๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ ทั้ง ๕ ด้าน	๖๔
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ชาย หญิง จำนวน ๒๓๕ คน หาค่าT-test ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA	๗๐
๔.๔	ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี	๗๒
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๔
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๗๔
๕.๒	การอภิปรายผล	๗๖
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม		๘๒

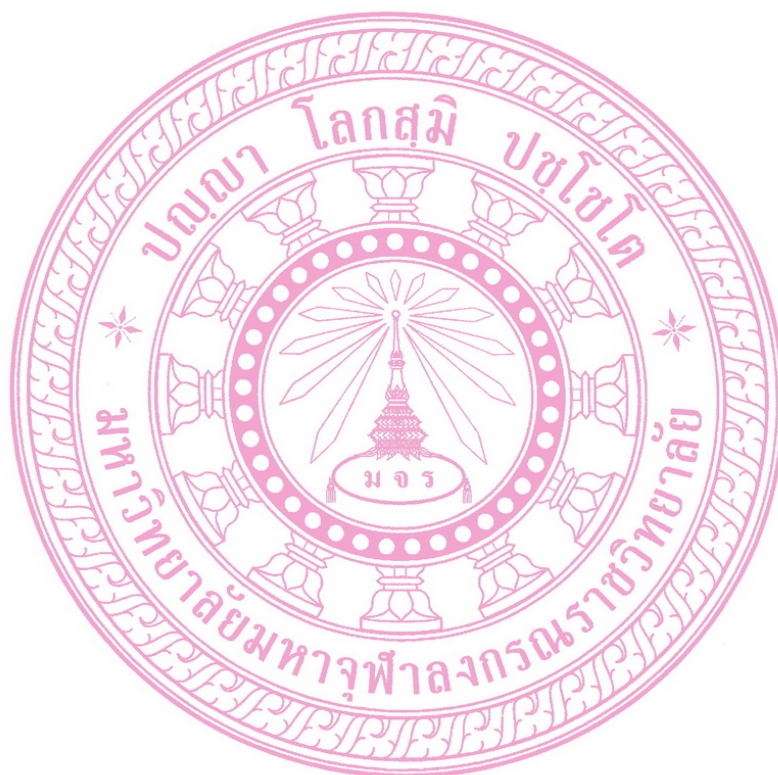
ภาคผนวก	๘๗
ภาคผนวก (ก) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๘
ภาคผนวก (ข) รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๐๕
ภาคผนวก (ค) หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือวิจัย	๑๐๗
ภาคผนวก (ง) หนังสือติดต่อหน่วยงานราชการเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม	๑๑๓
ภาคผนวก (จ) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๑๑๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๘
๔.๑	จำนวนค่าร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู จำแนกตาม เพศ	๖๓
๔.๒	จำนวนค่าร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู จำแนกตามอายุ	๖๓
๔.๓	จำนวนค่าร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู จำแนกตาม ระดับการศึกษา	๖๔
๔.๔	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่ มีต่อการสอนศีลธรรม โดยภาพรวม ๕ ด้าน	๖๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของ นักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการอบรมสั่งสอน	๖๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่ มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๖๖
๔.๗	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านความมีเมตตา	๖๗
๔.๘	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๖๘
๔.๙	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๖๙
๔.๑๐	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อ การ ส่งศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ จำแนก ตาม เพศ วิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๗๐
๔.๑๑	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อ การ สอนศีล ธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ จำแนก ตาม อายุ โดยการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๗๑

- ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมของครูโรงเรียน
เทพศิรินทร์ จำแนก ตามระดับชั้นการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) ๗๒
- ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมข
ครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ๗๓

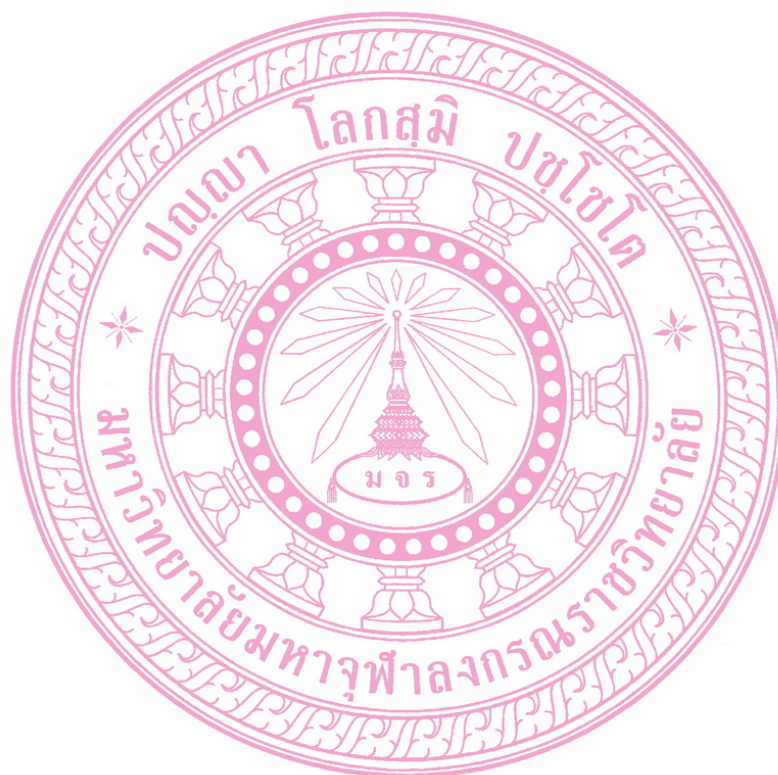
สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

๕๗

อธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ข้อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๑๙๖ หมายถึง ทีฆนิกาย ปาฎีกาวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๐๕ หน้า ๑๙๖

ขุ.ธ. (ไทย)
 ที.ปา. (ไทย)
 ขุ.ชา. (ไทย)
 อง จตฺกก. (ไทย)

พระสุตตันตปิฎก
 = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ภาษาไทย)
 = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎีกาวรรค (ภาษาไทย)
 = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก (ภาษาไทย)
 = อังคุตตรนิกาย จตฺกกนิบาต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกปัจจุบันคุณธรรม และจริยธรรม กำลังเป็นปัญหาอย่างมากในสังคมไทย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา มุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจทุนนิยมและมุ่งเน้นพัฒนาด้านความรู้เพื่อการแข่งขันและยกระดับคุณภาพตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์เป็นสำคัญ ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสารสนเทศ จึงทำให้การรับวัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ เกิดความไม่สมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับความเจริญทางด้านจิตใจของประชาชน ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “วิชาความรู้นั้นถ้าใช้ในทางที่ดีด้วยความรู้เท่าทันก็จะช่วยป้องกันประเทศชาติให้พ้นอันตรายจากศัตรูและสามารถช่วยการพัฒนาบ้านเมืองให้ทันกับความเจริญของโลกในปัจจุบันได้ แต่ถ้าใช้ด้วยความหลงแล้วก็จะอันตรายแก่ตนเองและแก่ชาติบ้านเมืองอย่างร้ายกาจที่สุด ” ความรู้ที่ดีจึงควรมีคุณธรรมคอยควบคุม ดังจะเห็นโดยทั่วไปที่สังคมกำลังเปลี่ยนทิศทางที่มีค่านิยมในการยกย่องวัตถุเงินทองมากกว่าการยกย่องบุคคลที่มีความดีงามและความสุขทางด้านจิตใจสังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แข่งขัน ชิงดี ชิงเด่นกัน คนไม่มีความอดทน ขาดระเบียบวินัยขาดความรับผิดชอบ ค่านึงถึงแต่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงปรากฏพฤติกรรมของความเสื่อมด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรงให้เห็นมากมายและมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับในสังคมปัจจุบัน

การส่งเสริมศีลธรรมจึงเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการให้การศึกษาและเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนของชาติ ผู้รับผิดชอบในโครงการให้การศึกษาอบรมในโรงเรียน คือ ครู อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการอบรมเยาวชน และประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความเสื่อมทางศีลธรรม ต่างพยายามหาทางพัฒนาศีลธรรมให้แก่ประชาชนโดยการพัฒนาคุณภาพประชาชนของประเทศให้มีประสิทธิภาพ ด้วยการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่ในประเทศ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีจะต้องมีจริยธรรมสูง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ผู้ที่เบียดเบียนและทำลายผู้อื่นให้เดือดร้อน เสียหายร้ายแรง เสียกว่าคนที่ไม่มีความรู้เสียอีก^๑ และการส่งเสริมจริยธรรมเป็นกระบวนการทางการศึกษาซึ่งจะเกิดขึ้นได้ ต้องเริ่มต้นจากครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา และสื่อสารมวลชนต่างๆ เช่น

^๑ วิพทโยคะ รัตนรังสี และสังต์ไทยทีวี, **ทัศนคติแห่งชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๗๐.

วิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ สถาบันเหล่านี้มีลักษณะและวิธีส่งเสริมที่แตกต่างกันออกไป และทุกสถาบันมีความสำคัญต่อการส่งเสริมจริยธรรมทั้งสิ้นสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดเป็นสถานที่สั่งสอนจริยธรรม โดยตรงและโดยอ้อม การสั่งสอนจริยธรรมทางตรง คือ การจัดการสอนศีลธรรมหรือศาสนาต่างๆตลอดจนคุณธรรม โดยทางอ้อมนักเรียนนักศึกษาจะได้ อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ เช่น ลูกเสือ อนุภาชาต และกิจกรรมเหล่านี้ นับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ผู้ประกอบกิจกรรมได้พัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรม ส่วนสถาบันศาสนาหรือวัดนั้น นับว่าเป็นสถาบันทางจริยธรรมโดยตรง ดังที่เราได้เห็นว่า วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดทั้งคุณธรรมต่างๆที่คนไทยยอมรับนับถือล้วนมาจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่^๒

สถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดเป็นสถานที่สั่งสอนศีลธรรม โดยตรงและโดยอ้อมการสั่งสอนจริยธรรมทางตรง คือ การจัดการสอนศีลธรรมหรือศาสนาต่างๆตลอดจน จริยธรรม โดยทางอ้อมนักเรียนนักศึกษาจะได้อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆเช่น ลูกเสือ อนุภาชาต และกิจกรรมเหล่านี้ นับว่าเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้ผู้ประกอบกิจกรรมได้ พัฒนาลักษณะนิสัยทางศีลธรรม ส่วนสถาบันศาสนาหรือวัดนั้น นับว่าเป็นสถาบันทางจริยธรรม โดยตรง ดังที่เราได้เห็นว่า วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดทั้งคุณธรรมต่างๆที่คนไทยยอมรับนับถือ ล้วนมาจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่ “โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริม จริยธรรม ครูก็เป็นบุคคลสำคัญในโรงเรียนเป็นผู้ให้ทั้งความรู้ด้านวิชาการ การอบรมส่งเสริม จริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนด้วยการที่ครูจะเป็นผู้ส่งเสริมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนได้นั้น ตัวครูเอง ต้องเป็นผู้มีจริยธรรมเสียก่อนหากครูเป็นต้นแบบที่มีจริยธรรมอันดีงามนักเรียนก็จะได้ เลียนแบบที่ดีจากครู ครูประพฤติดีมีคุณธรรมและจริยธรรมตามที่ครูอบรมสั่ง^๓

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิธีการส่งเสริมศีลธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมเป็นวัยที่มี พัฒนาการทั้งด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกาย เป็นวัยที่พร้อมรับการส่งเสริม เจตคติ ทางศีลธรรมมากที่สุด เพราะเป็นวัยแห่งการเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านการสอน ศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและแก่นักเรียนของระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

^๒ อำนวย ทะพิงค์ และ ชยันต์ วรรณภูติ , จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา, (วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๒), หน้า ๒๓-๓๒.

^๓ น้อย พงษ์สนธิ, จริยศาสตร์ปรัชญาว่าด้วยธรรม, (โรงพิมพ์สวนปรุง, ๒๕๒๐), หน้า ๘๔.

^๔ เสว พรหมณี, ครูกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, (ในทวนกระแสแนวคิดในการพัฒนาชนบท, ๒๕๒๙), หน้า ๒๐๙.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ สภาพการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำราวารสาร เอกสารต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์สารสนเทศอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศึกษาสภาพ การศีลธรรมแก่นักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับศีลธรรม ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน
๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
๓. ด้านความมีเมตตา
๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน
๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน เทพศิรินทร์ นนทบุรี จำนวน ๖๐๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลาผู้วิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ๒๕๕๖ - ตุลาคม ๒๕๕๖ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปะธรรม
นักเรียน แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนมีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปะธรรมนักเรียน
แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปะธรรม
นักเรียน แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ครู หมายถึง ครูสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผู้มีหน้าที่ปลูกฝังศิลปะธรรมแก่
นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ศิลปะ หมายถึง สิ่งที่ดีงาม ศิลต้องอยู่ที่กาย ที่วาจา ธรรมอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกาย
มีวาจาที่มีศิลปะมีธรรมแล้วนั้นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเราให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้หรือ
สมบัติที่ทุกคนต้องการเป็นเครื่องประดับให้งามทุกเพศทุกวัย เด็กเอาไปประดับกิ้งก่า หนุ่มสาว
เอาไปประดับกิ้งก่า คนแก่เอาไปประดับกิ้งก่า มันไม่เหมือนกับเครื่องประดับ คือเสื้อผ้า เสื้อผ้า
นั้น งามเฉพาะเพศ เฉพาะวัย เสื้อผ้าของเด็ก ผู้ใหญ่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของหนุ่มสาว คนแก่
เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของคนแก่ หนุ่มสาวเอาไปใส่ก็ไม่งาม งามเฉพาะเพศเฉพาะวัย
แต่เครื่องประดับคือศิลปะนี้งามทุกเพศทุกวัย

ธรรม หมายถึง สภาพที่ทรงไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติ ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต
ต้องมีธรรมะ ๔ ข้อไว้ประจำใจ นั่นก็คือ ความจริงใจ การฝึกฝนขมใจ ความอดทนและ ความ
เสียสละ

การสอนศิลปะธรรม หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของครูในการปฏิบัติงานในหน้าที่
เพื่อจูงใจนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติทั้งกาย วาจา และใจ เร่งเร้าให้นักเรียนกระทำหน้าที่ของ
ตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำ รู้เหตุ รู้ผล ประพฤติและ
ปฏิบัติในทางที่ดีต่อตนเอง และต่อสังคมโดยใช้วิธีการ ๓ อย่าง ซึ่งได้จากการตอบ
แบบสอบถามของครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์อื่น

สภาพการสอนศิลปะธรรม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ๕ ด้าน ดังนี้

๑. **การอบรมสั่งสอน** หมายถึง กระบวนการการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิด
การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการโดยใช้วิธีการต่างๆเหล่านี้ คือ ครูบอก แนะนำสั่ง
สอนโดยครูเป็นผู้แสดง นักเรียนเป็นผู้ฟัง ให้นักเรียนฝึกพฤติกรรม ซึ่ง หมายถึง วิธีที่ครูจัดให้
นักเรียนได้เรียนรู้โดยได้รับประสบการณ์จริงหรือจำลอง เสริมแรงนักเรียนโดยการให้รางวัลหรือ
ลงโทษ

๒. การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง ผู้บริหารและครูควรประพฤติตนเป็นต้นแบบที่ดีให้นักเรียนได้เห็นทั้งกาย วาจา และใจ

๓. ด้านความมีเมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรี ต่อประชาชน หรือผู้ใต้ปกครอง กล่าว คือ ปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข เมตตา ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอก คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งขึ้นไป ความรัก ความหวังดี ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขนั้นการบริหารจะต้องมีความรักและความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงานความรักจะเกิดได้ถ้าผู้บริหารรู้จักมองแง่ดี หรือส่วนดีของเพื่อนร่วมงานความปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีให้มีความสุข ความมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร ซึ่งเป็นกิจกรรมระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ที่ผ่านการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นหลักการทฤษฎีโดยอาศัยเทคนิควิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล หมายถึง การบวนการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการอบรมสั่งสอน และการได้เห็นแบบอย่างที่ดีของครูมาแล้วโดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่ต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑.๗.๓ ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนศีลธรรม ของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศีลสมาภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎี ตำรา วารสารและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการสอน
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรม
- ๒.๓ การสอนศีลธรรมของครู
 - ๒.๓.๑ ด้านการอบรมสั่งสอน
 - ๒.๓.๒ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
 - ๒.๓.๓ ด้านความมีเมตตา
 - ๒.๓.๔ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน
 - ๒.๓.๕ ด้านการติดตามผลและประเมินผล
- ๒.๔ ประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์
- ๒.๕ หลักการส่งเสริมศีลธรรม
- ๒.๖ ทฤษฎีการเรียนรู้ศีลธรรม
- ๒.๗ กระบวนการเกิดการเรียนรู้
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการสอน

๒.๑.๑ ความสำคัญของการสอน

การสอน เป็นงานหลักของครู ซึ่งปัจจุบันถือว่าครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่บุคคลในวิชาชีพนี้ ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาโดยเฉพาะเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถเลือกศึกษา อบรมมาโดยเฉพาะ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถเลือกวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ ดังที่ระบุไว้ในจุดประสงค์การสอน ครูต้องมีการฝึกฝนด้านการสอนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในการทำงานเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆและต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพ การที่ครูสามารถปฏิบัติงานการสอนได้ดีขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานศาสตร์ว่าด้วยการสอนกับศิลปะของการสอนเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการสอนสูงสุด

รูปแบบการสอน หมายถึง แผนการทำงานเกี่ยวกับการสอนที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยวางแผนการจัดองค์ประกอบและงานเกี่ยวกับการสอน อย่างมีจุดหมายที่เฉพาะเจาะจงที่จะให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒.๑.๒ ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบ Model หมายถึง ชุดของความสัมพันธ์จะเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพก็ได้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นความหมายเกี่ยวพันของลักษณะที่แท้จริงของสิ่งที่เราเกี่ยวข้องคำว่า รูปแบบ โดยมโนทัศน์ของคำจะมีความหมายอย่างน้อย ๓ อย่าง

๑. ในทางสถาปัตยกรรมหรือทางศิลปะ จะ หมายถึง หุ่นจำลอง
๒. ในทางคณิตศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ จะหมายถึง สมการ
๓. ในทางศึกษาศาสตร์ จะหมายถึง ความสัมพันธ์ของตัวแปร กรอบของความคิด หรือ การแทนความคิดออกเป็นรูปธรรม

รูปแบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักทฤษฎีมองเห็นเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์ตลอดจนการควบคุม อ้างอิง หรือแปลความหมาย การสร้างรูปแบบจึงเป็นที่นิยมของนักทฤษฎีโดยทั่วไปรูปแบบเป็นการแสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเท่านั้น ไม่ใช่ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์จริง ตัวอย่าง เช่น เราเขียนแผนผังบริเวณโรงเรียน แผนผังนั้น จึงเป็นเพียงข้อมูลที่แสดงความสัมพันธ์ของอาคารต่าง ๆ ไม่ใช่บริเวณโรงเรียนจริง ๆ สรุปได้ว่า รูปแบบ แผนภูมิ หรือ แผนผัง ช่วยให้เรามองเห็นทฤษฎีได้ง่ายขึ้น แต่ไม่ใช่ตัวทฤษฎีโดยตรง

๒.๑.๓ ความหมายของรูปแบบการสอน

ในทางศึกษาศาสตร์ มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน Instructional Model หรือ Teaching-Learning Model คำว่า รูปแบบการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้^๑

๑. รูปแบบการสอน หมายถึง แบบหรือแผนของการสอน รูปแบบการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจึงอาจมีจุดหมายที่แตกต่างกัน

๒. รูปแบบการสอน หมายถึง แผนหรือแบบซึ่งสามารถใช้การสอนในห้องเรียน หรือสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อย หรือ เพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์และหลักสูตรรายวิชา รูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะเป็นแนวในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบนั้น ๆ กำหนด

๓. รูปแบบการสอน หมายถึง แผนแสดงการเรียนการสอน สำหรับนำไปใช้สอนในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด แผนดังกล่าวจะแสดงถึงลำดับความสอดคล้องกันภายใต้หลักการของแนวคิดพื้นฐานเดียวกัน องค์ประกอบ

^๑ทีศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓๔.

ทั้งหลายได้แก่หลักการจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และทักษะที่ต้องการสอน ยุทธศาสตร์การสอน วิธีการสอน กระบวนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมการสอน และการวัดและประเมินผล คำว่ารูปแบบการเรียนการสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีผู้อธิบายไว้ดังนี้^๒

๑. รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง โครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ในการเรียน การสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ โดยผ่านขั้นตอนตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. รูปแบบการเรียนการสอน เป็นโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน การสอน จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่านักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ใช้คำว่า รูปแบบการสอน มากกว่ารูปแบบการเรียนการสอน และรูปแบบการจัดการเรียน การสอน

ทิตินา แชมมณี , ได้กล่าวถึง การสอน ไว้ว่า คือการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และมวลประสบการณ์ของผู้สอนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้สอนจึงเปลี่ยนบทบาทจากการสอนมาเป็น การจัดการเรียนรู้ และผู้อำนวยการสะดวก^๓

๒.๑.๓ ลักษณะของรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนมีผู้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

๑. รูปแบบการสอน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน แม้รูปแบบ การสอนแบบต่าง ๆ ส่วนใหญ่มี้องค์ประกอบสำคัญคล้ายคลึงกันแต่บางรูปแบบอาจมีองค์ประกอบบางส่วนแตกต่างกันบ้าง

๒. รูปแบบการสอน ควรการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา

ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญา ควรจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา สิ่งแวดล้อมทางปัญญามีหลายลักษณะ เช่น ข้อมูล สิ่งของ รวมทั้งเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ รูปแบบการสอนที่มุ่งมั่นพัฒนา สติปัญญา จึงควรประกอบด้วยขั้นตอนการสอนที่ฝึกการกระทำหรือฝึกการคิดในลักษณะต่าง ๆ โดยมีการจัดข้อมูลหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ แบบแผน

^๒ทิตินา แชมมณี, ศาสตราจารย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๔.

^๓เรื่องเดียวกัน.

ก. ความสำคัญของการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา

สติปัญญาของมนุษย์เป็นความสามารถด้านการคิดในลักษณะต่าง ๆ สติปัญญาของมนุษย์ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น ในการจำแนกสัตว์ออกเป็นสปีชีส์ต่าง ๆ นั้น ลักษณะสำคัญทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์สปีชีส์อื่น ๆ คือ มนุษย์มี สัตว์ส่วนของน้ำหนักรสมองต่อน้ำหนักตัวสูงกว่าสัตว์สปีชีส์อื่น ๆ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใช้เองได้ กระบวนการทางสมองที่สัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใช้เองได้ คือ การคิด จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาสติปัญญาของคน คือ การพัฒนาความสามารถในการคิดนั่นเอง จากทฤษฎีเกี่ยวกับสติปัญญา สติปัญญาที่นักการศึกษาต่าง ๆ เสนอไว้เป็นที่ยอมรับว่าในสภาพปกติคนเราพัฒนาสติปัญญาได้โดยสามารถคิดในลักษณะต่าง ๆ ความสามารถในการคิดของคนเราสามารถพัฒนาขึ้นได้อย่างเป็นลำดับการพัฒนาสติปัญญา หรือ พัฒนาความสามารถในการคิด นอกจากเกิดจากการที่คนมีสมองแล้วยังเกิดจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วย

การสอนเป็นการจัดการสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง การสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญาหรือพัฒนาความสามารถในการคิด จึงเป็นการจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการคิดลักษณะต่าง ๆ ได้ แม้คนปกติทุกคนจะมีความสามารถในการคิดได้มาตั้งแต่เกิด แต่เด็กไม่ได้มี "ทักษะกระบวนการทางปัญญา" หรือ "ทักษะการคิด" มาตั้งแต่เกิดได้

ข. หลักการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

มีรูปแบบการสอนที่หลากหลายในการพัฒนาการสอนคิดให้กับผู้เรียน เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนโดยใช้รูปแบบ Synectics Model การสอนโดยใช้รูปแบบ Inquiry การสอนโดยใช้รูปแบบวิทยาศาสตร์ ในการสอนคิดใคร่ครวญแบบที่นิยมใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี ได้นำเสนอในเอกสารวิชาการต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอน ดังต่อไปนี้^๔

๑) การสอนตามรูปแบบCIPPA

C (Construction) คือ ครูจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง

I (Interaction) คือ ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

P (Physical Participation) คือ จัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย

P (Process Learning) คือ จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงานให้สำเร็จ

^๔ทิศนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๖.

A (Application) คือ การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๒) ขั้นตอนการสอนตาม CIPPA model

๑. ขั้นการทบทวนความรู้เดิม เป็นการสนทนาซักถามถึงกิจกรรมที่เคยเรียนรู้หรือพื้นความรู้ของนักเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน

๒. ขั้นการแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง ให้นักเรียนได้รู้จักแหล่งที่จะค้นหาความรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด สื่อเอกสาร มุมประสบการณ์ต่าง ๆ หรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญา สถานที่สำคัญในชุมชน เป็นต้น

๓. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทำความเข้าใจแล้วใช้กระบวนการคิดในการประมวลข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่กับข้อมูลเดิมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งใหม่

๔. ขั้นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้แล้ว นำองค์ความรู้ที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดของตน

๕. ขั้นการสรุปและการจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนได้ง่าย เป็นกิจกรรมสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้

๖. ขั้นการแสดงผลงาน เป็นกิจกรรมเสนอสิ่งที่เรียนรู้ในรูปของการจัดกิจกรรม

๗. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ต้องการคำตอบต่อไป

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรม

๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญของศีล

ศีลเป็นสมบัติทุกคนต้องการสมบัติ ก็เอาศีลมาเป็นเครื่องประดับเครื่องประดับคือ ศีลนี้ ท่านบอกว่างามทุกเพศทุกวัยเด็กเอาไปประดับก็งามหนุ่มสาวเอาไปประดับก็งามคนแก่เอาไปประดับก็งาม มันไม่เหมือนกับเครื่องประดับ คือเสื้อผ้า เสื้อผ้าที่งามเฉพาะเพศ เฉพาะวัย เสื้อผ้าของเด็ก ผู้ใหญ่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของหนุ่มสาว คนแก่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของคนแก่ หนุ่มสาวเอาไปใส่ก็ไม่งามงามเฉพาะเพศเฉพาะวัยแต่เครื่องประดับคือศีลนี้งามทุกเพศทุกวัย ดังท่านผู้มีความรู้แต่ละท่านได้ให้ความหมายดังต่อไปนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ปยุต ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของศีลธรรมไว้ว่า หมายถึง ความประพฤติดีทางกายและวาจาหรือการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย ข้อสำหรับควบคุมกาย และวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัยและศีลสำหรับทุกคนมี ๕ ประการได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากการ

ประพจน์ผิดในการ เว้นจากการพูดเท็จและเว้นจากของเมา คือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท^๕

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต) ได้ให้ความหมายของศีลธรรมไว้ว่า หมายถึง สมบัติที่เราจะได้นั้น จำเป็นต้องมีศีลก่อน ถ้าขาดศีล ก็ขาดสมบัติ จะรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ก็ต้องมีศีล ซึ่งตามปกติกายวาจามักจะเรียบร้อยยาก แต่ถ้ามีศีลเข้าไปกำกับ มันก็จะเรียบร้อยดี และส่วน ธรรมะ หมายถึง ทรงไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติ ดังนั้น ผู้ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ต้องมีธรรมะ ๔ ข้อไว้ประจำใจ นั่นก็คือ^๖

๑. ความจริงใจ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง จะอยู่ที่ไหน อยู่ในฐานะเช่นใด ก็ขอให้เป็นคนซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเองและคนอื่นรอบข้าง

๒. การฝึกฝนข่มใจ เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้วยังไม่พอ ต้องมีการข่มใจ ฝึกฝน ฝึกนิสัยและปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้า ด้วยปัญญาความรู้

๓. ความอดทน เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้ว ฝึกฝนข่มใจแล้ว ก็ยังไม่พอ จำต้องมีความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหวในจุดมุ่งหมาย บางคนซื่อสัตย์จริง ข่มใจจริง แต่ไม่อดทน เจอเรื่องหนักใจก็ยอมแพ้ สู้ไม่ไหว ต้องอดทนด้วย จึงจะถึงจุดหมาย

๔. ความเสียสละ เป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต้องมีความเสียสละ เสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้ เห็นใครควรแก่การช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลังมากบ้างน้อยบ้าง หรือบางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังกาย บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังทรัพย์ บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังสติปัญญา ทุกๆ ครั้งที่ช่วยเหลือ ก็มีความกรุณาสงสารเป็นเบื้องหน้า มุ่งที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความเต็มใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มา จำต้องมีความจริงใจต่อกัน เมื่อกระทบกระทั่งกันด้วยเรื่องเล็กน้อยก็พยายามอดทนข่มใจ ไม่ให้เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โต อีกทั้งควรพยายามเสียสละ แบ่งปันให้แก่คนรอบข้าง ชีวิตจึงจะประสบแต่ความสุขตลอดไป

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ ศีลธรรมไว้ว่า หมายถึง การศึกษาที่เกี่ยวกับความเจริญงอกงามในทางความประพฤติและปฏิบัติตนให้ดีงามเพื่อให้ถูกแนวทางของศีลธรรมและวัฒนธรรม^๗

^๕พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลผลศัพท์ เพิ่มศัพท์และปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๓๙๐.

^๖พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.๙),เจ้าอาวาสวัดเทพราชกุญชรวิหาร www.watdevaraj.com. [ออนไลน์] (สืบค้นวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

^๗ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๙๑.

บรรจง ชูสกุลชาติ ได้กล่าวถึง การปลูกฝังศีลธรรมคุณธรรมสำหรับเด็ก ควรได้รับการปลูกฝังให้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ ๑) ความซื่อสัตย์สุจริต ๒) ความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา ๓) ความขยันหมั่นเพียร ๔) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๕) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ ๖) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน^๕

เป็นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่จะทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้ออาทร พร้อมทั้งจะให้กำลังใจและให้อภัยแก่กัน การระมัดระวัง คำพูด-การกระทำที่จะไม่เบียดเบียนใคร หากมีการกระทบกระทั่งกันบ้างก็มีสติกำกับที่จะไม่ให้เกิดเลยไปจนกระทบกระทั่งให้แตกทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสำรวจระวังทั้งทาง คำพูดและการกระทำการยอมรับสำนึกผิด การให้อภัยกัน ก่อให้เกิดพัฒนาการทางด้าน พฤติกรรมไม่ให้เป็นมลภาวะเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก็จะทำให้การทำงานกลุ่มเกิดขึ้นไปได้ ตลอดรอดฝั่ง

สรุปได้ว่า ศิล คือข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความ ประพฤติทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกาข้อห้ามที่ใช้ แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน ๕ ปัญหาหลัก ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และ ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกัน และกันในสังคม และประโยชน์ของศีลในขั้นพื้นฐานคือทำให้กาย วาจา ใจ สงบไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ทำให้สามารถที่จะทำให้จิตสงบได้ง่ายในการทำสมาธิ ในระดับของบรรพชิต ศีลจะมีจำนวนมาก เพื่อกำกับให้พระภิกษุสงฆ์สามเณรสามารถครองตนในสมณภาวะได้อย่าง สมบูรณ์ และเอื้อต่อการประพฤติพรหมจรรย์ในขั้นสูงต่อไปได้

๒.๓ การสอนศีลธรรมของครู

การสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมให้เริ่มจาก เยาวชน เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง กระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการในการสนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์เข้าไปสอน ศีลธรรมในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา๓. เพื่อปลูกฝังให้ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนา คุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พัฒนาตาม หลักไตรสิกขา คือศีล ความปกติกายวาจา กล่าวคือความปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ สะอาดปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว , ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดี ยิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ และยังคงใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า "อริศีลสิกขา" อันได้แก่ข้อปฏิบัติขั้นต้นเพื่อการฝึกตนในทางพระพุทธศาสนาด้วยตามบทบาท หน้าที่การจัดการเรียนการสอนดังนี้

^๕บรรจง ชูสกุลชาติ, การศึกษาเพื่อไปสู่ความเป็นนิกร์ การศึกษาเพื่อความเป็นนิกร์งาน ศิลปหัตถกรรม, (กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรสเซ็นเตอร์, ๒๕๓๒). หน้า ๒๒.

๒.๓.๑ ด้านการอบรมสั่งสอน

การพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดฝึกอบรมนั้นจะส่งผลและเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับองค์กรหรือหน่วยงานได้เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและทัศนคติที่มีต่องานของบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมเป็นสำคัญหากจะทำให้สามารถปฏิบัติงานด้านการบริหารงานฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือไปจากจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการ ฝึกอบรม และหลักการบริหารงานฝึกอบรมแต่ละขั้นตอนแล้ว ผู้รับผิดชอบงานฝึกอบรมควรจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางสังคมศาสตร์ และ พฤติกรรมศาสตร์แขนงต่างๆ อย่างกว้างขวาง เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา และศาสตร์การจัดการ ซึ่งจะช่วยเอื้ออำนวยให้สามารถกำหนดหลักสูตร และโครงการฝึกอบรมได้ง่ายขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารบุคคลและการพัฒนาบุคคลด้วยวิธีการอื่นๆ นอกเหนือไปจากการฝึกอบรม มีความเข้าใจถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติต่อผู้เข้าอบรมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจน เข้าใจถึงหลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์อยู่บ้างพอที่จะสามารถทำการสำรวจ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็น ในการบริหารงาน ฝึกอบรมได้ นอกจากนี้ ผู้ดำเนินการฝึกอบรมยังจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งด้านการเขียนและการพูดในที่ชุมนุมชน ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกับกลุ่มผู้เข้าอบรม และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วย^๙

ธนู กุลชล ได้กล่าวถึง การฝึกอบรม คือ " การถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ...ไม่ว่าการฝึกอบรม จะมีขั้นที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือเพิ่มขีดความสามารถในการจัดรูปขององค์กร"^{๑๐}

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ได้กล่าวถึง การฝึกอบรม คือ การฝึกอบรม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ เนื่องจาก การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งมุ่งก่อให้เกิด การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการ ปฏิบัติที่มี การเน้นย้ำบ่อยๆ โดยที่ผลของการเรียนรู้อาจไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่อาจตรวจสอบได้จากผลของการกระทำ หรือผลงานของผู้เรียน นักจิตวิทยาได้ทำการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ไว้มากมาย ล้วนแต่เห็นว่าการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ อาจพอสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้^{๑๑}

^๙เอกสารประกอบการบรรยาย "แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการฝึกอบรม" , การฝึก อบรม หลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านการฝึกอบรม, (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน ก.พ., ๒๕๓๓), หน้า ๒๑.

^{๑๐}ธนู กุลชล, มนุษยพฤติกรรมและการเรียนรู้ในการฝึกอบรม, การฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงาน ฝึกอบรม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๓๔.

^{๑๑}สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการฝึกอบรม", (การฝึกอบรม หลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านการฝึกอบรม, สำนักงาน ก.พ., ๒๕๓๓), หน้า ๕๓.

๑. ผู้ใหญ่ต้องการรู้เหตุผลในการเรียนรู้ และ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ต่อเมื่อเขาต้องการจะเรียน เนื่องจากผู้ใหญ่เน้นเข้าใจตนเอง และรู้ว่าตนเองมีความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจของตนเองได้ ก่อนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มักต้องการจะรู้ว่า เพราะเหตุใดหรือทำไมเขาจึงจำเป็นต้องเรียน เขาจะได้รับ ประโยชน์อะไร จากการเรียนรู้ และจะสูญเสีย ประโยชน์อะไรบ้างถ้าไม่ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านั้น ผู้ใหญ่จึงมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้และพึงพอใจมากกว่า จะให้ผู้อื่นมากำหนดให้ และมักมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากภายในตนเองมากกว่า แรงจูงใจภายนอก

๒. ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในกระบวนการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ต้องการเป็นอย่างมากที่จะชี้แนะตนเองมากกว่าจะให้ผู้อื่น มาชี้แนะหรือควบคุมเขา นั่นคือ ผู้ใหญ่อยากที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่า และด้วยการเรียนรู้มีลักษณะเป็นการแนะแนวมากกว่า การสอน ดังนั้น บทบาทของ ผู้สอนควรจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เรียนในกระบวนการค้นหาความจริง หรือที่เรียกว่าผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ของตนไปยังผู้เรียน นอกจากนี้ บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการ เรียนรู้ควรจะต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้วยการยอมรับฟังและยอมรับในการแสดงออก ทักษะคิดและความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียนของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละคน และของกลุ่ม ทำหน้าที่จัดหาและจัดการทรัพยากรในการเรียนรู้ หรืออาจเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเสียเอง

๓. บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน ประสบการณ์ชีวิตมีผลกระทบต่อ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ข้อแตกต่างในการเรียนรู้ที่สำคัญระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ใหญ่มี ประสบการณ์มากกว่า ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้ เพราะวิธีการเรียนรู้เบื้องต้นของ ผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์และค้นหา ความจริงจากประสบการณ์ ซึ่งนักจิตวิทยาบางคนเชื่อว่า หากเขาเรียนรู้ว่า สิ่งที่เขาเรียนรู้นั้นมีส่วนช่วยรักษา หรือเสริมสร้าง ประสบการณ์ภายในตัวเขา ผู้ใหญ่ก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น แต่ถ้าหากกิจกรรมใดหรือประสบการณ์ใด จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างภายในของเขา ผู้ใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะต่อต้านโดยการปฏิเสธหรือ บิดเบือนกิจกรรมหรือประสบการณ์นั้น ๆ

นอกจากนั้น ประสบการณ์เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะยิ่งอายุมากขึ้น ประสบการณ์ของ ผู้ใหญ่ก็ยิ่งจะแตกต่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรม การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ จึงควรคำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของ ผู้ใหญ่ และควรจะอาศัยข้อดีของการมีประสบการณ์ของผู้ใหญ่ และทำให้ประสบการณ์นั้นมี คุณค่าโดยการ ใช้เทคนิคฝึกอบรมต่างๆ ซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์(Experiential techniques) ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้ การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก อาทิเช่น วิธีการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรม การแก้ปัญหา กรณีศึกษา และเทคนิคการฝึกอบรมโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มต่างๆ

๔. แนวโน้มในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยทั่วไปเด็กมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้โดยอาศัย เนื้อหาวิชาและมองการเรียนรู้ในลักษณะเอง การแสวงหาความรู้จากเนื้อหาสาระ ของวิชาใด

วิชาหนึ่งโดยตรง แต่สำหรับผู้ใหญ่ การเรียนรู้จะมุ่งไปที่ชีวิตประจำวัน(Life-centered) หรือเน้นที่งาน หรือการ แก้ปัญหา(Task-centered) เสียมากกว่า นั่นคือ ผู้ใหญ่จะยอมรับและสนใจ กิจกรรมการเรียนรู้ของเขา หากเขาเชื่อและเห็นว่า การเรียนรู้ นั้น ๆ จะช่วยให้เขาทำงานได้ดีขึ้น หรือช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของเขา ดังนั้น การจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน ผู้ใหญ่ จึงควรจะอาศัยสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวของเขา และเป็นการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ซึ่งมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา ในชีวิตจริงของเขาด้วย

๕. บรรยากาศในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าในบรรยากาศที่มีการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ เช่น การจัดแสงสว่าง และ อุณหภูมิของห้องให้พอเหมาะ มีการจัดที่นั่งที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันได้สะดวก และมีบรรยากาศของการยอมรับในความแตกต่างในทางความคิด และประสบการณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละคน มีความเคารพซึ่งกัน และกัน มีอิสรภาพและการสนับสนุนให้มีการแสดงออก และมีความเป็นกันเอง มากกว่าบังคับด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ผู้ใหญ่ก็จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากกว่า ตรงกันข้าม หากผู้ใหญ่ตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ขมขื่น เขาก็มักจะยืนหยัด ไม่ยอมยี่ดหย่อน หรือไม่ยอมปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น แต่ถ้าหากเขารู้สึกว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เขาจะยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และความรู้ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใด และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

๒.๓.๒ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติ ในด้านบุคลิกภาพทั่วไปการแต่งกายกิริยา วาจาและจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่าเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาถือเป็นแบบอย่างดั่งท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายและความสำคัญดังต่อไปนี้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้กล่าวถึง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีคือการแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่าเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และเป็นแบบอย่างระดับคุณภาพ^{๑๒}

ระดับ ๑ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านต่างๆ อย่างสม่าเสมอ โดยพิจารณาจาก

- ๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- ๒) การใช้วาจาสุภาพ

^{๑๒} สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา , **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๓๗** , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,๒๕๔๐), หน้า ๘๗.

- ๓) มีความประพฤติเรียบร้อย
- ๔) มีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
- ๕) รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็ง

ระดับ ๒ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องในลักษณะสร้างสรรค์ ตลอดจนสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชา โดยพิจารณาจาก

- ๑) การให้คำแนะนำ
- ๒) การเชิญชวนให้ปฏิบัติ
- ๓) การแก้ไขข้อบกพร่อง
- ๔) การสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอน

ระดับ ๓ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจนผู้เรียนเกิดศรัทธา และปฏิบัติตามแบบอย่าง que เลือกสรรแล้วเป็นปกตินิสัย โดยพิจารณาจาก

- ๑) เป็นโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในสถานศึกษา
- ๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกพฤติกรรมของตนเอง
- ๓) เสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน
- ๔) เผยแพร่วิธีการที่ถูกต้องในการสร้างคุณธรรมครูต้องอบรม สั่งสอนฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ครูสอนหนังสือให้กับนักเรียนแล้วจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กนักเรียนของตนเองอีกด้วยในทุก ๆ เรื่อง เพื่อให้เด็กได้นำไปปฏิบัติตามแบบอย่างของครูผู้สอนในเรื่องที่ดี การเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นควรที่จะเป็นมาจากภายในสู่ภายนอกและควรที่จะเป็นตลอดเวลา ไม่ใช่แค่ในหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่ที่ดีของครูนั้นก็เห็นได้คือ^{๑๓}

๑. ครูเป็นผู้มีการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย สะอาดสะอ้าน ไม่นุ่งสั้น โปะ บางจนเกินไป เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ซึ่งนักเรียนอาจจะลอกเลียนแบบได้
๒. ควรที่จะใช้ถ้อยคำวาจาที่สุภาพอ่อนหวานกับเด็กนักเรียน ไม่ควรใช้คำหยาบกับเด็กนักเรียนการเป็นแบบอย่างที่ดีจะต้องมีความประพฤติที่เรียบร้อย
๓. มีความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา มีความเมตตา มีความกรุณา ต่อ นักเรียนของตนเอง
๔. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของความเป็นครูอย่างขยัน แม้จะมีอุปสรรคและปัญหามากมายก็ตาม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน
๕. มีคำแนะนำให้กับเด็ก ๆ ในทุกเรื่องที่นักเรียนสนใจ สามารถอธิบายในสิ่งที่เด็กไม่รู้ให้เข้าใจได้อย่างง่ายและสามารถนำไปใช้ได้จริง เป็นความรู้ที่ถูกต้อง

^{๑๓} สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, เรื่องเดียวกัน.

๖. ต้องเป็นบุคคลที่สามารถอุทิศตนและเสียสละเวลาให้กับงานอาชีพการเป็นครูอย่างเต็มที่โดยที่ไม่มีการหลีกเลี่ยงหรืออ้างเหตุผลอื่นที่ไม่เหมาะสม

๗. ต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณของความเป็นครูได้อย่างถูกต้อง

การปฏิบัติตนตามที่ได้กล่าวมาของอาชีพครูเท่านั้นก็ได้ถือว่าเป็นบุคคลที่น่ายกย่องและน่าเอาเป็นแบบอย่างในการนำไปใช้ใน ชีวิตของตน

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของคำว่า “ต้นแบบ” ว่ามี ๒ นัย ดังนี้^{๑๔}

นัยแรกคือต้นแบบในฐานะเป็นแม่แบบ เพื่อให้ผู้ดูแบบได้เอาอย่าง ศึกษาตาม พฤติกรรมต้นแบบ แล้วทำตามแบบ เลียนแบบ ต่อมาก็อาจ ประยุกต์แบบ

นัยที่สองคือ ต้นแบบในฐานะเป็นแรงบันดาลใจ ไม่ต้องสอนกันตรง ๆ เพียงแค่ผู้ดูแบบ...ได้เห็น...ได้รับฟังต่อ ๆ กันมาได้รับรู้ก็เกิดความปลื้มปิติ ศรัทธาเชื่อมั่น เป็นขวัญกำลังใจ แม้ไม่รู้จัก แม้เพียงแค่มองแค่อยูให้เห็นก็เป็นแรงบันดาลใจมหาศาล ” ผู้ดูแบบก็ได้เอานิสัยมากมาย “ให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นกำลังใจแก่ผู้ดูแล กระตุ้นให้ผู้ดูแบบสร้างสรรค์สิ่งดีงาม ต้นแบบตามนัยนี้อาจไม่ต้องมีการถ่ายทอดจากต้นแบบสู่ผู้ดูแบบ

จะเห็นได้ว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาจะต้องมีแบบอย่างที่ดี ดังคำกล่าวที่ว่า ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน การมีครูต้นแบบที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีครูเป็นแบบอย่างที่ดีชี้แนะทางสว่างแก่ศิษย์ ต้นแบบแห่งการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ

๑. ประการ คือ ต้นแบบสอนให้รู้ ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากนั้นจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประสบการณ์จริง โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

๒. ต้นแบบทำให้ดู ครูที่พร้อมที่จะเป็นผู้สร้างและเป็นผู้ให้ในเวลาเดียวกัน จากทฤษฎะที่ได้นำมากล่าวทั้งหมดในข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า นี่คืตัวอย่างอันดีงามส่วนหนึ่งของต้นแบบครูดีและเป็นครูที่ศิษย์ต้องการ ต้องมีการพัฒนาความรู้สติปัญญาตลอดเวลา มีเมตตา มีคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงามเป็นแม่พิมพ์ที่เลิศล้ำด้วยคุณค่าครูทุกคนต้องช่วยกันร่วมสร้างสรรค์ให้ฝันของศิษย์เป็นจริง ดังนั้นผู้ที่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ดีตามทฤษฎะที่กล่าวไว้ในบทความเรื่องนี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาตนให้เป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคตก็สมควรแก่การได้รับยกย่องว่าเป็นครูต้นแบบ

๓. ต้นแบบอยู่ให้เห็น คือ จุดเริ่มต้นของการเกิดแรงบันดาลใจในชีวิตของนักเรียน คือการ ได้รู้ ได้ดู ได้เห็นต้นแบบ เกิดศรัทธาต่อต้นแบบ เกิดแรงบันดาลใจให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

^{๑๔} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **สังคมติ เพราะมีครูเป็นต้นแบบ**, อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], (สืบค้น ๒๓ มิถุนายน ๕๖),

เลียนแบบตามต้นแบบ หากครูเป็นต้นแบบที่ดี เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์และเพื่อนครู ก็ย่อมจะเกิดผลต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ เกิดครูดี ศิษย์ดีต่อเนื่องขยายวงต่อ ๆ กันไปสู่สังคมที่ดีและสงบสุข

สรุปได้ว่า ครูมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากนั้นจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประสบการณ์จริง โดยใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

๒.๓.๓ ด้านความมีเมตตา

หลักคุณธรรมข้อเมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดี มีเมตรี ต่อประชาชนหรือผู้ใต้ปกครอง กล่าวคือ ปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข เมตตา ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอก คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งขึ้นไป ความรัก ความหวังดี ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขนั้น บริหารจะต้องมีความรักและความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงานความรักจะเกิดได้ถ้านักบริหารรู้จักมองแง่ดี หรือส่วนดีของเพื่อนร่วมงานความปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีให้มีความสุข ความมีจิตอันแผ่เมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า เมตตา คือ ความรัก ความหวังดี ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข นักบริหารจะต้องมีความรักและความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงานความรักจะเกิดได้ถ้านักบริหารรู้จักมองแง่ดี หรือส่วนดีของเพื่อนร่วมงาน

กรรณา คือ ความสงสารเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบเคราะห์กรรม นักบริหารต้องมีความสงสาร ห่วงใจ และคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้นความสงสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักบริหารเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น^{๑๕}

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้กล่าวถึง เมตตา ไว้ว่า เมตตา คือ ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่นไม่มีเล่ห์เหลี่ยมดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอกคือยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งขึ้นไป^{๑๖}

กรรณา ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกยามเห็นผู้อื่นมีความลำบากก็ทนอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงออกมาด้วยการเข้าช่วยเหลือเจือจุน ด้วยความเต็มใจเสมอ ในทำนองสุขก็สุขด้วย นั่นเอง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเมตตาไว้ว่า การที่บุคคลฝึกตนให้เป็นผู้มีความเมตตาจะได้รับผลประโยชน์ คือ^{๑๗}

๑. ทำให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนละมุน

^{๑๕} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีกรบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๗๖-๗๘.

^{๑๖} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), *พระในบ้าน*, (คาทวารณการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๘-๙.

^{๑๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, *รสแห่งความเมตตาชุ่มเย็นยิ่งนัก*, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๘-๑๕.

๒. ช่วยทำให้สังคมทั้งภายในประเทศ และทั่วโลกสงบสุข ร่มเย็น
๓. ไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
๔. เป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไป
๕. ช่วยให้จิตใจเยือกเย็น ไม่อาฆาตพยาบาท

บุคคลผู้ปรารถนาให้ตนเองมีจิตใจที่สูงขึ้น มีจิตใจที่ตั้งตรง ไม่มีโทสะ ไม่มี ความพยาบาท ไม่คิดอิจฉาริษยา ก็ควรที่จะอบรมให้ตนเป็นผู้มีเมตตาให้อยู่ในจิตใจเสมอไม่ให้พร่อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), ให้ความหมายของคำว่า เมตตา ไว้ว่า เมตตา คือ ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า (loving-kindness; friendliness; goodwill) ได้กล่าว องค์ประกอบของ พรหมวิหารธรรม^{๑๘}

ฉบบัรบราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า เมตตา ไว้ว่า เมตตา คือ ความรักและเอ็นดู, ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นได้สุข^{๑๙}

บุญมี แทนแก้ว กล่าวไว้ว่า เมตตา หมายถึง ความรัก คือ ความปรารถนาดีมีไมตรี จิต ต้องการความช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข^{๒๐}

แก้ว ชิตตะชบ กล่าวไว้ว่า เมตตา ความรักใคร่ ปรารถนาจะให้เขาเป็นสุข คำว่า “เมตตา” หมายถึงความสนิทสนม คือ ความใคร่ที่เว้นจากราคะ ความกำหนด ได้แก่ความ ปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีอยากให้มีความสุข ความมีจิตอัน แผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า^{๒๑}

อภิญวฒน์ โพธิ์สาน ได้นำเสนอถึงความสำคัญของการมีเมตตาไว้ว่า บุคคลที่เจริญ เมตตาอยู่เป็นนิตย์ ย่อมได้รับคุณประโยชน์ คือ^{๒๒}

๑. นอนหลับสนิทอย่างมีความสุข
๒. ขณะตื่นก็ใช้ชีวิตอยู่เป็นสุข ไม่ต้องเดือดร้อนใจ
๓. ไม่นอนหลับฝันร้าย
๔. เป็นที่รักใคร่พอใจของผู้อื่น
๕. เป็นที่รักใคร่พอใจของอมมนุษย์
๖. เทวดาคุ้มครอง
๗. ไฟ ยาพิษ อาวุธ ไม่กล้ากรายทำร้ายได้

^{๑๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๒๔.

^{๑๙} พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔, หน้า ๕๕๑.

^{๒๐} บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๗๓.

^{๒๑} แก้ว ชิตตะชบ, รวมิวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี. (ตามหลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๔๖), หน้า ๙๓-๙๔.

^{๒๒} อภิญวฒน์ โพธิ์สาน, สุขวิถี มนุษย์ ชีวิต ความสุข , พิมพ์ครั้งที่ ๓, (คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม :หจก. อธิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๓๘-๓๙.

๘. มีจิตเป็นสมาธิเร็ว
๙. มีหน้าตาผ่องใส ชื่นบาน
๑๐. ตายสงบ
๑๑. ยังไม่บรรลุนิพพาน ตายไปสู่พรหมโลก

วรญา ทองอุ้น กล่าวไว้ว่า เมตตา (Loving Kindness) มีความรักใคร่ที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข หมายถึง พฤติกรรมมีความหวังดีเพื่อให้ผู้อื่นมีความสุข มีจิตใจแผ่เมตตาริจิต สนับสนุนกับผู้น้อย หวังความดีงามแก่เขา อยากให้เขามีความสุข ไม่อยากให้มีอันตรายจากความอาฆาตบาดหมางใจกันปรารถนาให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หวังให้เขาเจริญด้วยความรู้ ความสามารถอันเป็นทางให้เกิด ลาภ ยศ และชื่อเสียง รักษาตนให้ได้รับความสุขโดยสวัสดิภาพ เมตตาธรรมเป็นเครื่องบำรุงอหิชาศีล ร้อยใจให้จิตคิดเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันชำระล้างเสียซึ่งมลทินคือ ความพยาบาท ความเห็นแก่ได้ ความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ประโยชน์ ถ้าดวงจิตมีเมตตาแล้วจะป้องกันความคิดวิปริตในทางทำลาย ให้ร้ายป้ายสีในทางเสียหาย ไม่เป็นความจริงได้ สังคมก็จะอยู่เป็นสุข องค์กรก็จะสามัคคี^{๒๓}

สรุปได้ว่า เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดี มีเมตริ ต่อประชาชนหรือผู้ใดที่ปกครอง กล่าว คือ ปรารถนาให้เขาเหล่านั้นมีความสุข เมตตา ความจริงใจ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดูได้จากสีหน้าที่บ่งบอก คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส และดูจากการกระทำที่มุ่งหวังให้ผู้อื่นมีดียิ่งๆ ขึ้นไป ความรัก ความหวังดี ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขนักบริหารจะต้องมีความรักและความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงานความรักจะเกิดได้ถ้านักบริหารรู้จักมองแง่ดี หรือส่วนดีของเพื่อนร่วมงานความปรารถนาให้เกิดความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น ความปรารถนาดีให้มีความสุข ความมีจิตอันแผ่เมตริและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า

๒.๓.๔ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน

การเรียนการสอนของชมรม OPpy เน้นบรรยากาศที่เป็นกันเอง และอบอุ่นของทั้งผู้สอนและผู้ร่วมห้องเรียน โดยผู้สอนจะสร้างบรรยากาศการเรียนให้เป็นอย่างดี ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียด หรือเป็นกังวลกับการที่ต้องมาสัมผัสกับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีกลไกที่ดูเหมือนว่าจะซับซ้อน และยากต่อการเรียนรู้ แต่แท้จริงแล้ว เมื่อบรรยากาศของการเรียนมีความอบอุ่น และเป็นกันเอง ความกังวลและความกลัวในการใช้คอมพิวเตอร์ ก็จะหายไปได้เอง และจะกลายมาเป็นความสุขสนุกสนาน นอกจากนี้ การที่ผู้สอนได้พูดคุยทักทายผู้เรียนในทุกโอกาสที่พบ ทำให้เป็นการสร้างบรรยากาศของการเป็นกันเองได้เป็นอย่างดี รวมไปถึงการต้อนรับที่อบอุ่นของเจ้าหน้าที่ของชมรมฯ ก็จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกที่อยากจะร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

^{๒๓} วรญา ทองอุ้น, มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร, (สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑๐-๒๑๒.

ก. ความหมายของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียน มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่รู้ใคร่เรียนให้แก่ผู้เรียนชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกันย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน และช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมความประพฤติอันดีงามให้แก่แก่นักเรียน นอกจากนี้การมีห้องเรียนที่มีบรรยากาศแจ่มใส สะอาด สว่าง กว้างขวางพอเหมาะมีโต๊ะเก้าอี้ที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีมุมวิชาการส่งเสริมความรู้มีการตกแต่งห้องให้สดใสก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนพอใจมาโรงเรียน เข้าห้องเรียนและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้เป็นครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายความสำคัญประเภทของบรรยากาศหลักการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ตลอดจนช่วยสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน^{๒๔}

ข. ความสำคัญของการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

จากการสำรวจเอกสารงานวิจัยได้ค้นพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นที่ครูให้ความเอื้ออาทรต่อนักเรียนที่นักเรียนกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ฉันมิตรต่อกันที่มีระเบียบมีความสะอาดเหล่านี้เป็นบรรยากาศที่นักเรียนต้องการทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียนและในการเรียนร่วมกับเพื่อนๆ^{๒๕}

ถ้าครูผู้สอนสามารถสร้างความรู้สึกรักนี้ให้เกิดขึ้นต่อนักเรียนได้ ก็นับว่าครูได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนของประเทศชาติให้เติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมโดยแท้จริง ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งประมวลได้ดังนี้

๑. ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เช่น ห้องเรียนที่ไม่คับแคบจนเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรม

๒. ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามและความมีระเบียบวินัยแก่ผู้เรียน เช่น ห้องเรียนที่สะอาด ที่จัดโต๊ะเก้าอี้ไว้อย่างเป็นระเบียบมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียนจะซึมซับสิ่งเหล่านี้ไว้โดยไม่รู้ตัวช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียนเช่นมีที่นั่งไม่ไกลกระดานดำมากเกินไปมีแสงสว่างที่เหมาะสมมีขนาดโต๊ะและเก้าอี้ที่เหมาะสมกับวัยรูปร่างของนักเรียนนักศึกษา

^{๒๔} <http://socialscience.igetweb.com/index.php?mo=3&art=100359>.

(สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

^{๒๕} การจัดบรรยากาศชั้นเรียน แหล่งที่มา. [ออนไลน์] www.sobkroo.com/detail_room_main3.php?nid=1093 (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

๔. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้นเช่นการจัดมุมวิชาการต่าง ๆ การจัดป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน

๕. ช่วยส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมเช่นการฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การฝึกให้มีอัธยาศัยไมตรีในการอยู่ร่วมกัน ฯลฯ

๖. ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียนเพราะในชั้นเรียนมีครูที่เข้าใจนักเรียน ให้ความเมตตาเอื้ออารีต่อนักเรียน และนักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

สรุปได้ว่า บรรยากาศการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร ซึ่งเป็นกิจกรรมระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน ที่ผ่านการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นหลักการทฤษฎีโดยอาศัยเทคนิควิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้

๒.๓.๕ ด้านการติดตามผลและประเมินผล

กระบวนการติดตามและประเมินผลในปัจจุบันนั้น ตามแนวคิดของ Robert S. Kaplan และ (David P. Norton 2) ได้เสนอแนวคิด Balanced Scorecard เพื่อใช้ในการวัดผลของกิจการที่จะทำให้ผู้บริหารระดับสูงเห็นภาพรวมขององค์กรได้ชัดเจนขึ้น ให้ได้ภาพรวมขององค์กรอย่างสมดุลขึ้น โดยการวัดผลนอกจากการวัดทางด้านการเงินที่เป็นผลของการดำเนินงานที่เกิดขึ้นมาแล้วต้องมีการวัดผลด้านกระบวนการบริหารงาน การสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้า ตลอดจนสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ให้แก่องค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการสร้างอนาคตให้แก่องค์กรด้วย ด้วยแนวคิดนี้ผู้บริหารสามารถประเมินศักยภาพโดยรวมขององค์กรและความสามารถในการแข่งขันและอนาคตขององค์กรนั้นๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยขอบเขตหรือองค์ประกอบในการวัดผลตามแนวคิดของ Balanced Scorecard ภายใต้มุมมองแต่ละด้านนั้นจะประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ได้แก่^{๒๖}

๑. วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์แต่ละมุมมองที่ต้องการชี้วัด
๒. ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดนั้นจะแสดงให้เห็นว่าองค์กรได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในแต่ละด้านหรือไม่
๓. เป้าหมาย คือ เป้าหมายหรือค่าตัวเลขที่ตั้งไว้ เพื่อให้องค์กรบรรลุถึงค่านั้นๆ
๔. แผนงาน โครงการที่ตั้งใจ (Initiatives) คือ แผนการปฏิบัติงานที่มีการลำดับเป็นขั้นๆ ในการจัดทำกิจกรรม

หทัยรัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์ ได้กล่าวถึง การติดตาม (Monitoring) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้ผลงานเป็นไปตามแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยมุ่งที่จะตอบคำถามหลักว่าในการดำเนินงานนั้นได้รับทรัพยากรครบถ้วนหรือไม่ ได้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดหรือไม่ ได้ผลตรงตามที่กำหนดหรือไม่ ข้อมูลจากการติดตามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเร่งรัดให้งาน/

^{๒๖} อัญชญา ณ ระนอง, เอกสารการบรรยาย วิชา รอ.๗๐๑ การจัดการปฏิบัติการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. http://www.geocities.com/dol_nida/Strategic_07_1.htm. [ออนไลน์] (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

โครงการดำเนินไปตรงตามเป้าหมายของแผนงานและแล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา การติดตามผลจึงต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอในหน่วยงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ตนเอง ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นผู้บังคับบัญชาระดับสูง ตลอดจนผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการทุกระดับ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ แก้ไข อำนวยความสะดวก ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๗}

พงกะพรรณ ตะกลมทอง ได้กล่าวถึง การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น จึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของแผนงาน/โครงการว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน/โครงการนั้นหรือไม่เพียงใด^{๒๘}

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล ได้กล่าวถึง การติดตามและประเมินผล มีคำซึ่งมีความหมายเฉพาะตัวที่แยกจากกันได้ชัดเจน แต่ในการดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมแล้วมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างใกล้ชิด จนทำให้เกิดความสับสนอยู่เสมอ คือ คำว่า ติดตาม (Monitoring) และคำว่า ประเมินผล (Evaluation) ทั้งสองคำดังกล่าวมีวิธีทำงานที่แตกต่างกัน คือ การติดตาม เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะต่างจากการประเมินผลดังนี้^{๒๙}

๑. การติดตาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฏิบัติงานตามแผน ซึ่งมีการกำหนดไว้แล้ว เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนหรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น จุดเน้นที่สำคัญของการติดตาม คือ การปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงานของโครงการ

๒. การประเมินผล เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

๓. การติดตาม จะเกิดขึ้นในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนการประเมินจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของโครงการ นับตั้งแต่ก่อนตัดสินใจจัดทำโครงการ ในขณะดำเนินงานในช่วงระยะต่าง ๆ และเมื่อโครงการดำเนินงานเสร็จแล้ว หรือประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

๔. การประเมินผล บางมิตินำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของโครงการ การว่าบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง

^{๒๗} พัทธ์รัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์, การติดตามและประเมินผล ,เจ้าหน้าที่บริหารงาน กองแผนงาน มหาวิทยาลัยทักษิณ, tsumis.tsu.ac.th/tsukm/UploadFolder%5Ctsu.pdf.

^{๒๘} พงกะพรรณ ตะกลมทอง, นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=News&file=print&sid=364. (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

^{๒๙} อัญชลี ธรรมะวิธิกุล, การติดตามผลและประเมินผลการนิเทศ, <http://panchalee.wordpress.com/2009/07/29/monitoring-evaluation/>. (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

๕. ความแตกต่างและส่วนที่ซ้ำซ้อนกันของการติดตามและประเมินผล คือ การติดตาม (Monitoring) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ได้มีการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการที่กำหนดได้อย่างไร ข้อมูลที่ได้จะนำมาประกอบเป็นเครื่องมือควบคุม กำกับ การดำเนินงานในขณะปฏิบัติโครงการโดยตรง ทั้งในด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และด้านผลผลิต (Output) สำหรับการประเมินผล (Evaluation) มีขอบข่ายกว้างขวาง ขึ้นอยู่ว่าจะประเมินในขั้นตอนใดของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการซึ่งอาจดำเนินการเป็นช่วง เป็นระยะต่าง ๆ เช่น ทุก ๓ เดือน ทุก ๖ เดือน ทุกปี ประเมินเมื่อโครงการดำเนินงานไประยะครึ่งโครงการ เป็นต้น หรือเป็นการประเมินผลเมื่อโครงการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

๑) การติดตามด้านปัจจัย

ในด้านปัจจัยจะพบว่าปัจจัยสำคัญ ๆ ในการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ มักจะเป็นเรื่องดังต่อไปนี้

- ๑.๑) บุคลากร
- ๑.๒) งบประมาณ
- ๑.๓) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
- ๑.๔) นโยบายจากหน่วยที่เกี่ยวข้องและนโยบายเฉพาะอย่างสำหรับงาน

หรือโครงการนั้น

๒) การจัดการ

การติดตามทางด้านปัจจัยจะเป็นการติดตามเพื่อตรวจสอบว่า การจัดปัจจัยในการดำเนินงานเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ตรงกับประเภท จำนวน และลักษณะคุณภาพที่กำหนดไว้เพียงใด ได้รับอัตรากำลังคนเข้าร่วมปฏิบัติงานตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดให้หรือไม่ ตรงกับประเภท จำนวน และลักษณะทางคุณภาพที่กำหนดไว้เพียงใด ได้รับงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตามเวลาที่ต้องการหรือไม่ มีการเตรียมการด้านการบริหารหรือการจัดการตามกำหนดหรือตามนโยบายหรือไม่อย่างไร

๓) การจัดระบบติดตาม

เพื่อให้ระบบการติดตามดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. กำหนดสายงานและภารกิจการติดตามควบคุมกำกับว่า สายงานทั้งระบบเป็นอย่างไรแต่ละระดับ เช่น ระดับนโยบาย ระดับอำนาจการ ระดับการประสานงาน และระดับปฏิบัติการ ในแต่ละส่วนจะต้องรับผิดชอบงานด้านการติดตาม ควบคุม กำกับอย่างไร ข้อมูลและรายงานใดจะต้องมาจากระดับไหน ถึงหน่วยระดับใดโดยเฉพาะ

๒. กำหนดตำแหน่งหรือตัวบุคลากรผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับรายงาน จัดทำรายงาน และออกข้อกำหนดในการแก้ไขปรับปรุง

๓. กำหนดแบบฟอร์มการจัดทำรายงานเฉพาะจากหน่วยที่จะต้องจัดทำรายงาน และแบบฟอร์มเฉพาะสำหรับการแจ้งข้อกำหนดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุง สำหรับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบงานนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งข้อกำหนดเรื่องข้อมูลรายละเอียด

ต่าง ๆ สารสนเทศ และเวลาในการดำเนินงานจะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะงานและโครงการแต่ละงานและโครงการ

๔) หลักทั่วไปของการประเมิน

การประเมินเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนการสอน เมื่อวางแผนการสอน ก็ต้องวางแผนการประเมินควบคู่กันไปด้วยมีอาจแยกออกจากกันได้และหลักสำคัญของการประเมิน คือ^{๓๐}

๔.๑ กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผลก่อนที่จะวัด

๔.๒ เลือกเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และผลจากการวัดไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้

๔.๓ พิจารณาเลือกใช้เครื่องมือและกลวิธีหลาย ๆ อย่าง ๆ

๔.๔ การใช้กลวิธีและเครื่องมือแต่ละอย่างต้องพิจารณาถึงขีดจำกัดของเครื่องมือและวิธีการนั้น ๆ ไว้ด้วย

๔.๕ การประเมิน เป็นมรรคไปสู่ผล มิได้มีผลสำเร็จสมบูรณ์ในตนเอง ผลการประเมินต้องนำมาพิจารณา วิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ผลของการทดสอบมิได้จำกัดตัวเอง

๕) วิธีการประเมินผล

การประเมินผลการศึกษา มีหลายวิธี

๑. วิธีใช้ทดสอบให้เขียนเขียนตอบ เป็นข้อสอบที่ครูทำขึ้นเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ ข้อสอบแบบอัตนัยและข้อสอบแบบปรนัย

๒. ข้อทดสอบแบบให้ปฏิบัติ เป็นการทดสอบที่ให้ผู้เข้าสอบปฏิบัติหรือทำตามสิ่งนั้นจริง ๆ เช่น การทดสอบให้ปรุงอาหาร

๓. วิธีสังเกต มีหลายวิธี

๑) การทำระเบียนบุคคล สังเกต จดบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน เอาไว้ว่า แต่ละคนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร ดีขึ้นหรือไม่

๒) สังเกตจดบันทึกเพื่อศึกษาปัญหา นักเรียนบางคนมีปัญหาในเรื่องความประพฤติและการปรับตัวมาก จึงต้องใช้ร่วมไปกับวิธีการอื่น ๆ หรือใช้เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการอื่นได้ เฉพาะพฤติกรรมที่มีปัญหานั้น ๆ

๖) ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล

๖.๑ ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และแก้ไขปัญหานั้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของ องค์กร

^{๓๐} สุวัฒน์ มุทเมธา, การเรียนการสอนปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๓๔๓-๓๔๕.

๖.๒ ทำให้วางแผนงาน/โครงการได้ตรง เป้าหมาย แก้ปัญหาได้ถูกจุด และพัฒนาได้

๖.๓ ช่วยให้ดำเนินการตามแผนได้ราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคอย่างได้ผล หรือปรับแผนให้เหมาะสมมากขึ้น

๖.๔ ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตาม แผนงานและโครงการอย่างชัดเจน อะไรประสบผลสำเร็จแล้วสิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่การตัดสินใจไปสู่สภาพ ปัจจุบันปัญหาความต้องการ ซึ่งเป็นการวนครบวงจร ถ้ามีการติดตามและประเมินผลอย่าง ต่อเนื่องและเป็นประจำ ย่อมทำให้ทราบปัญหา และความต้องการที่แท้จริง การวางแผนงาน / โครงการสามารถทำได้ตรงตามเป้าหมาย หรือ สามารถปรับปรุงแก้ไขแผนงาน/โครงการให้ เหมาะสมมากขึ้น สามารถทราบผลการ ดำเนินงานตามแผนงาน / โครงการ เมื่อเริ่ม วางแผนใหม่อีกครั้งก็จะมีข้อมูลสารสนเทศที่ ชัดเจน เทียบตรง และเป็นปัจจุบัน สามารถเป็น เครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

โดยสรุป ในด้านการติดตาม จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้โดยตรง ข้อกำหนดด้านข้อมูลสารสนเทศและรายละเอียดในรายงานต่าง ๆ เป็นไปเพื่อช่วยให้ฝ่ายปฏิบัติทราบว่า มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร ต้องแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใด ด้วยวิธีการอย่างไร ช่วยให้ฝ่ายอำนวยการและฝ่ายนโยบายทราบว่า ผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายเป็นอย่างไร สอดคล้องกับนโยบายและจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ต้องการเพียงใด ควรกำหนดวิธีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรในส่วนไหนของระบบงาน

๒.๔ ประวัติโรงเรียนเทพศิรินทร์

โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี (อังกฤษ: Debsirin Nonthaburi School) เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา นนทบุรี เขต ๑ ตั้งอยู่เลขที่ ๘๖ หมู่ ๒ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรีเป็นโรงเรียนสหศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖ มีการเรียนการสอนในระบบปกติ , Gifted และ Mini English Program ปัจจุบันโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เป็นหนึ่งในเครือข่ายโรงเรียนเทพศิรินทร์ ๑๐ แห่ง

เดิมชื่อโรงเรียนวัดนโชติศรัญญูคามเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ประจำตำบล โดยชุมชนในท้องถิ่นได้ริเริ่มขอจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๔ โดยมี ร้อยเอกสัญญา จูรัตน์ เป็นประธาน และนายวิจิตร แจ่มใส ผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนั้นให้การสนับสนุน อีกทั้งได้รับความอนุเคราะห์จากพระมหาแสวง โชติปาโลและพระครูนนทศิรัวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดศรีประวัติและวัดศรีเรืองบุญ มอบที่ดินของวัดสร้างโรงเรียนประมาณ ๑๕ ไร่ ขณะนั้นกรมสามัญศึกษาเห็นว่าโรงเรียนมีเนื้อที่จัดตั้งน้อยเกินไป แต่ชุมชนได้พยายามขอจัดตั้ง จนในที่สุดได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งได้ในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๒๐ โดยชุมชนได้ร่วมกันจัดหาทุนเพื่อสร้างอาคาร

เรียนตลอดจน อุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นเงินจำนวน ๑๙๑,๒๐๗บาทและได้นายเดิม โทพิลา ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนศรีบุญยานนท์ มาดำรงครูใหญ่คนแรก ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ ต่อมากรมทางหลวงได้ตัดถนนวงแหวนรอบนอกผ่านโรงเรียน โดยที่อาคารเรียนอยู่ตรง กึ่งกลางแนวถนนที่จะตัดผ่านทางพอดี โรงเรียนจึงได้หาที่จัดสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ ซึ่งเจ้าอาวาส วัดแพรงได้แนะนำที่วัดร้างกลางสวน ซึ่งอยู่ห่างแนวถนน ๔๐ เมตรและมีผู้เช่าทำกินเดิมอยู่ ๘ ราย แต่ทั้งหมดก็ยินยอมยกที่ดินให้โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ ในการรื้อถอนใช้เวลาทั้งสิ้น ๑ เดือน โดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการศึกษา ผู้อุปการะโรงเรียนและครู-อาจารย์ โดย ได้สร้างเป็นอาคารชั่วคราว ๒ หลัง และในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงได้มีการเปิดทำ การสอนจนถึงปัจจุบัน^{๓๑}

ครั้งต่อมาในปีพ.ศ.๒๕๓๒ นายประสงค์ ท่าพริก อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนาค ศาสนกิจศึกษา รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ได้ดำเนินการขอเปลี่ยนชื่อใหม่จาก "โรง เรียนวิวัฒน์โชติศรีบุญญาคอม" เป็น "โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี" โดยได้รับความยินยอมและ สนับสนุนอย่างดีจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ ชุมชน คณะกรรมการศึกษา ครู-อาจารย์ และสมาคม นักเรียนเก่าเทพศิรินทร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จนเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้อนุมัติให้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี" เป็นโรงเรียนในเครือข่ายเทพศิรินทร์ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้นด้วยกัน ๑๐ แห่ง

สัญลักษณ์ของโรงเรียน

ตราโรงเรียนภาพอาทิที่ยุทโยธแสงบนพื้นน้ำทะเล หมายถึง “ภาณูรังษี” และ “วังบูรพาภิรมย์” โดย “ภาณูรังษี” นี้เป็นพระนามของสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณูรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ผู้ทรงประทานตรานี้ให้แก่ โรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗พระองค์มีพระคุณเอนกอนันต์แก่โรงเรียน อาทิทรงเป็นผู้ทูลขอให้ ทรงสถาปนาโรงเรียนต่อองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ.๒๔๓๘ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการสถาปนาโรงเรียนแบบถาวรและทรงถือว่าโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนในดูแลของ พระองค์ด้วย

อักษรประดิษฐ์ “ม” หมายถึง “หม่อมแมน ภาณูพันธุ ญ อยู่ชยา” ซายอันเป็นที่ รักของสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณูรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์ วรเดช เพื่อเป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึกถึงหม่อมแมน ว่าถ้าไม่มีหม่อมแมน การกำเนิด ตึกแมน นฤมิตร ก็คงไม่มี ดังนั้นโรงเรียนเทพศิรินทร์ก็คงไม่มี จึงเป็นความหมายที่ควรระลึกไว้

ช่อดอกรำเพย หมายถึง พระนามแห่งองค์สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี มีพระ นามเดิมว่า “พระองค์เจ้ารำเพยภมราภิรมย์” พระบรมราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราช ปิตุลาบรมพงศาภิมุข ฯ ซึ่งทั้งสองพระองค์ทรงสร้าง

^{๓๑}โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี, Debsirin Nonthaburi School เลขที่ ๘๖ หมู่ ๒ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๒-๙๘๕-๑๙๕๕โทรสาร contact@tsn.ac.th.

พระอารามและโรงเรียนเพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลอุทิศถวายแด่พระบรมราชชนนี ทำเครื่องหมายดอกจําเพยไว้เพื่อให้คนรุ่นหลัง รู้ไว้ว่าพระนามเทพศิรินทรรนี้ได้มาจากพระองค์ท่าน เป็นพระนามมหามงคลยิ่งควรรักษาไว้ให้ดี

สี่ประจําโรงเรียน เขียวเหลือง

เป็นสี่ประจําวันพฤหัสบดี ตามตำราพิชัยสงคราม (สวัสดิรักษา) ซึ่งวันพฤหัสบดีนั้น เป็นวันประสูติของสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งยังเป็นสีของใบและดอกของต้นจําเพย ซึ่งเป็นพระนามเดิมของสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี คือ พระองค์เจ้าจําเพยภมรราภิรมย์

ดอกจําเพย จึงถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของโรงเรียนเทพศิรินทร์

พุทธสุภาษิตประจําโรงเรียน

น สียา โลกขุทโน” ความหมายคือ “ไม่ควรเป็นคนรกโลก” เป็นพุทธสุภาษิตซึ่ง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโร) เจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส องค์ที่ ๕ ได้ ประสาทให้แก่โรงเรียน และท่านอธิบายความหมายของพุทธสุภาษิตบทนี้ว่า “คนเราบางคน เกิดมารกโลก ทำนองเดียวกับดินชาติที่หาประโยชน์อะไรมิได้ ทำให้เสียเงินทองกำจัด และ รกชัฏชวากหนาม บางอย่างเป็นศัตรูแก่โลกไม่เป็นประโยชน์ มนุษย์ที่ไม่มีเมตตากรุณา คอยแต่ จะเบียดเบียนผู้อื่น จักว่าเป็นคนรกโลก อย่าเกิดมาเลยเสียดีกว่า สู้สัตว์บางชนิดก็ไม่ได้”

อาคารและสถานที่

เรือนจําเพยศาลาหลวงพ่อดักกลางสวน

พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี

สนามฟุตบอล

ลานกีฬาโมลยานุสรณ์

ร้านค้าสวัสดิการ

อาคารชั่วคราว / สระบัว

อาคารวัฒนโชติศรีบุญญาคม [อาคาร ๑] อาคาร 3 ชั้น

ชั้น ๑ : ห้องเรียน , ห้องเทพเป็นหนึ่ง, ร้านถ่ายเอกสาร

ชั้น ๒ : ห้องพักรูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ห้องเรียน

ชั้น ๓ : ห้องดนตรีไทย , ห้องดนตรีสากล , ห้องนาฏศิลป์ , ห้องพักรูกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ศิลปะ, ห้องเรียน

อาคารนนทศิวิวัฒน์ [อาคาร ๒] อาคาร ๕ ชั้น

ชั้น ๑ : ห้องสำนักงานผู้อำนวยการ , ห้องวิชาการ, ห้องบริการ, ห้องสุขศรีการ, ห้องพัสดุ, ห้องประชุม ๗๒ พรรษา

ชั้น ๒ : ห้องสมุด , ห้องโสตฯ, ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ชั้น ๓ : ศูนย์เทคโนโลยีและสารสนเทศโมเดิร์น ,ห้องคอมพิวเตอร์,ห้องพัก
ครูฝ่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศ,ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์(ชีววิทยา)

ชั้น ๔ : ห้องเรียน ,ห้องพักครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย,ห้องปฏิบัติการ
วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์)

ชั้น ๕ : ห้องเรียน ,ห้องพักครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ,ห้องปฏิบัติการ
วิทยาศาสตร์ (เคมี)

หน้าอาคาร : ลานม้าหินอ่อน

อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบพระชนมพรรษาอาคารอัคริยะประสิทธิ์ [อาคาร ๓]
อาคาร ๕ ชั้น

ชั้น ๑ : ห้องประชาสัมพันธ์,ห้องแนะแนว,ห้องเรียนพิเศษ MEP

ชั้น ๒ : ห้องเรียนพิเศษ MEP, ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ชั้น ๓ : ห้องเรียนพิเศษ , ห้องพักครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ชั้น ๔ : ห้องเรียน, ห้องเรียนพิเศษ, ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

ชั้น ๕ : ห้องเรียน, ห้องเรียนพิเศษ

ภาพพาโนรามาโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เมื่อมองจากชั้น ๕ อาคารอัคริยะ
ประสิทธิ์ ถ่ายไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ อาคารเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
[อาคาร ๔] อาคาร ๔ ชั้น

ชั้น ๑ : ห้องพักครูภาษาอังกฤษ, ห้องเรียน, ห้องเรียนพิเศษ MEP

ชั้น ๒ : ห้องเรียน , ห้องพักครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม, ห้องคอมพิวเตอร์

ชั้น ๓ : ห้องเรียน, ห้องพักครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ชั้น ๔ : ห้องเรียน , ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ,ห้องจริยธรรมอาคารเฉลิม
พระเกียรติ ๗ รอบ พระชนมพรรษา [อาคาร ๕] อาคาร ๗ชั้นหน้าอาคาร : ลานภมราภิรมย์
อาคารโชติปาโล [หอประชุม] อาคาร ๒ ชั้น

ชั้น ๑ : โรงอาหาร, ห้องอาหารภิรมย์สโมสร

ชั้น ๒ : หอประชุม

กิจกรรมการเรียนสอน

๑. กิจกรรมแก้เทียนพรรษาทางน้ำ
๒. ประชุมเครือข่ายสารวัตรนักเรียน จังหวัดนนทบุรี
๓. กิจกรรมวันไหว้ครู
๔. วันงดสูบบุหรี่โลก
๕. (ภาษาไทย) แบบฝึกเสริมทักษะส่งเสริมการอ่าน การคิด
๖. กิจกรรมวันสถาปนาลูกเสือแห่งชาติ
๗. ปลายบางวิชาการ (คอมพิวเตอร์)

๒.๕ หลักการส่งเสริมศีลธรรม

ศีลธรรม หมายถึงอะไร ความหมายของศีลธรรม ศีลเป็นสิ่งที่ดีงาม ศีลต้องอยู่ที่กาย ที่วาจา ธรรมอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกาย มีวาจาที่มีศีลมีธรรมแล้ว นั้นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเรา ให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้^{๓๒}

ศีล แปลว่า สมบัติ ทุกคนต้องการสมบัติ ก็เอาศีลมาเป็นเครื่องประดับ เครื่องประดับคือศีลนี้ ท่านบอกว่า งามทุกเพศทุกวัย เด็กเอาไปประดับก็งาม หนุ่มสาวเอาไปประดับก็งาม คนแก่เอาไปประดับก็งาม มันไม่เหมือนกับเครื่องประดับ คือเสื้อผ้า เสื้อผ้านั้น งามเฉพาะเพศ เฉพาะวัย เสื้อผ้าของเด็ก ผู้ใหญ่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของหนุ่มสาว คนแก่เอาไปใส่ก็ไม่งาม เสื้อผ้าของคนแก่ หนุ่มสาวเอาไปใส่ก็ไม่งาม งามเฉพาะเพศเฉพาะวัย แต่เครื่องประดับคือศีลนี้ งามทุกเพศทุกวัยดังนั้น ศีล จึงแปลว่า สมบัติ และสมบัติที่เราจะได้นั้น จำเป็นต้องมีศีลก่อน ถ้าขาดศีล ก็ขาดสมบัติ จะรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ก็ต้องมีศีล ซึ่งตามปกติกายวาจามักจะเรียบร้อยยาก แต่ถ้ามีศีลเข้าไปกำกับ มันก็จะเรียบร้อยดี

ส่วน ธรรมะ หมายถึง ทรงไว้ซึ่งผู้ปฏิบัติ ดังนั้น ผู้ที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ต้องมีธรรมะ ๔ ข้อไว้ประจำใจ นั่นก็คือ

๑. ความจริงใจ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง จะอยู่ที่ไหน อยู่ในฐานะเช่นใด ก็ขอให้เป็นคนซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเองและคนอื่นรอบข้าง

๒. การฝึกฝนข่มใจ เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้วยังไม่พอ ต้องมีการข่มใจ ฝึกฝน ฝึกนิสัยและปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้า ด้วยปัญญาความรู้

๓. ความอดทน เมื่อมีความซื่อสัตย์ จริงใจแล้ว ฝึกฝนข่มใจแล้ว ก็ยังไม่พอ จำต้องมี ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหวใน จุดมุ่งหมาย บางคนซื่อสัตย์จริง ข่มใจจริง แต่ไม่อดทน เจอเรื่องหนักใจก็ยอมแพ้ สู้ไม่ไหว ต้อง อดทนด้วย จึงจะถึงจุดหมาย

๔. ความเสียสละ เป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก ต้องมีความเสียสละ เสียสละประโยชน์ ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้ เห็นใครควรแก่การ ช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลังมากบ้างน้อยบ้าง หรือบางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังกาย บางครั้ง ก็ช่วยเหลือด้วยกำลังทรัพย์ บางครั้งก็ช่วยเหลือด้วยกำลังสติปัญญา ทุกๆ ครั้งที่ช่วยเหลือ ก็มี ความกรุณาสงสารเป็นเบื้องหน้า มุ่งที่จะปลดปล่อยความทุกข์ของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มา จำต้องมีความจริงใจต่อกัน เมื่อกระทบกระทั่งกันด้วยเรื่อง เล็กน้อยก็พยายามอดทนข่มใจ ไม่ให้เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โต อีกทั้งควรพยายาม เสียสละแบ่งปันให้แก่คนรอบข้าง ชีวิตจึงจะประสบแต่ความสุขตลอดไป

^{๓๒} พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.๙), เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหาร www.watdevaraj.com (ฉบับที่ ๖๕๗๘ ข่าวสดรายวัน) (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

หลักศีลธรรม ทางพระพุทธศาสนามี ๓ ชั้น

๑. ชั้นมูลฐาน เรียกว่า ศีล ๕ ธรรม ๕ “หรือ เบญจศีล เบญจธรรม” ดังต่อไปนี้
 ๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ เป็นศีล กรุณาต่อสัตว์หรือมนุษย์ เป็นธรรม
 ๒. เว้นจากการลักขโมยเป็นศีลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประกอบอาชีพสุจริต เป็นธรรม
 ๓. เว้นจากการประพฤตินอกใจเป็นศีล สำรวมใจเป็นธรรม
 ๔. เว้นจากการพูดปด เป็นศีล พูดจริง เป็นธรรม
 ๕. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย เป็นศีล มีสติสำรวมระวัง เป็นธรรม
๒. ชั้นกลาง เรียกว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ดังต่อไปนี้

ทางกาย ๓ ข้อ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์
๒. เว้นจากการลักทรัพย์
๓. เว้นการประพฤตินอกใจ

ทางวาจา ๔ ข้อ

๑. เว้นจากการพูดปด
๒. เว้นจากการพูดยุยงให้แตกร้างกัน
๓. เว้นจากการพูดหยาบ
๔. เว้นจากการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้า

ทางใจ ๓ ข้อ

๑. ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน
๒. ไม่คิดบงการผู้อื่น หรือคิดให้เขาพินาศ
๓. ไม่เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม โดยมีความเห็นถูกต้องว่า ทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว บิดามารดามีคุณ เป็นต้น
๓. ชั้นสูง เรียกว่า “อริยมรรค” แปลว่า “ทางอันประเสริฐ” บ้างเรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” แปลว่า “ข้อปฏิบัติทางสายกลาง” บ้าง มี ๘ ประการ คือ
 ๑. ความเห็นชอบ คือมีปัญญาเห็นอริยสัจ ๔ ประการ
 ๒. ความดำริชอบ คือ ดำริในการออกจากกาม ในการไม่บงการ ดำริในการไม่เบียดเบียน
 ๓. การเจรจาชอบ คือ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่ยุยงให้แตกร้าง ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้า
 ๔. การกระทำชอบ คือ ไม่ฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤตินอกใจ
 ๕. การเลี้ยงชีพชอบ คือ ไม่หาเลี้ยงชีพในทางที่ผิดที่มีโทษ ประกอบอาชีพที่ชอบธรรม
 ๖. ความเพียรชอบ คือ เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรทำความดีเกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

๗. การตั้งสติชอบ คือ ตั้งสติพิจารณาร่างกาย เวทนา หรือความรู้สึกสุข ทุกข์ ตลอดจนไม่สุข ไม่ทุกข์ จิต ธรรม รวม ๔ ประการ ให้รู้เท่าทันเห็นทั้งความเกิด ความดับ
๘. การตั้งใจมั่นชอบคือการทำให้จิตใจให้สงบมีสมาธิอย่างแน่วแน่ที่ เรียกว่าได้ฌาน ๔

๒.๖ ทฤษฎีการเรียนรู้ศีลธรรม

การศึกษาหรือ การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของตนทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เจริญงอกงามขึ้น อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างคุณธรรมและคุณธรรมเกิดจากความรู้ และการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม เรียกว่า Character Development วิชัย ตันศิริ กล่าวว่าการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม ต้องฝึกภาคปฏิบัติ มิใช่เพียงสอนคุณธรรมในภาคทฤษฎี^{๓๓} สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมุนี (ป.อ.ปยุตโต) ที่ได้ให้นิยามการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์^{๓๔} นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวอีกว่าหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน การพัฒนาตน การพัฒนาคนให้มีปัญญาที่จะทำการมได้ถูกต้องจึงต้องมีการศึกษาที่เรียกว่า ศึกษา คือต้องศึกษาต้องเรียนรู้ ต้องพัฒนาตนโดยไม่ประมาทการฝึกฝนแก้ไข ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการกระทำเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตนทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดีในองค์กร เป็นประชาชนที่ดีของสังคม ทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งจากธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ บุคคลรอบข้างหรือแม้แต่ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตนต่อโลกธรรม (โลกธรรม ๘ คือ มีลาภ สุนัขเสีย มียศ เสื่อมยศ ตีเตือน สรรเสริญ ความสุข และความทุกข์) ได้โดยไม่ตกเป็นทาสของโลกธรรม^{๓๕}

อารี พันธมณี ได้สรุปความหมายของการเรียนเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณ วุฒิปภาวะพิชยาต่าง ๆ อุบัติเหตุหรือความบังเอิญ^{๓๖}

^{๓๓}วิชัย ตันศิริ, *อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

^{๓๔}พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตโต), *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๐), หน้า ๗๐.

^{๓๕}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙๕.

^{๓๖}อารี พันธมณี, *จิตวิทยาการเรียนการสอน*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและความประพฤติชอบของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมผู้เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้^{๓๗}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^{๓๘}

พรพิมล พรพีระชนม์ ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็น กระบวนการอันซับซ้อนที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจาก ประสบการณ์ที่ได้รับผ่านประสาทสัมผัส สามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ผลของ การเรียนรู้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะหรือกระบวนการ (Skill Process) และด้านความรู้สึก (Affective)^{๓๙}

โดนัลด์ คลาร์ก (Donald Clark) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเพิ่มพูนและปรับแต่งศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งสามารถวัดได้ อันเป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝน การได้รับความรู้ การฝึกทักษะ การเรียนการสอนและ การมีประสบการณ์มาก่อน^{๔๐}

เบอร์ตัน (Burton) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นในตัวบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม (environment) ซึ่งจะทำให้บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของตนและทำให้สามารถต่อสู้กับสภาพแวดล้อมได้ อย่างเหมาะสมต่อไป^{๔๑}

ครอว์และครอว์ (Crow and Crow) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การ เรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง (change) การได้รับลักษณะนิสัย ความรู้ และทัศนคติ ทั้งหลาย การเรียนรู้จึงทำให้บุคคลมีการปรับตัวทั้งในด้านส่วนตัว และทางด้านสังคม การ

^{๓๗} พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์และเพยาว์ ยินดีสุข, **ทักษะ ๕ C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓,(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๔๙),หน้า ๗๕.

^{๓๘} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, **พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๔๕),หน้า ๒.

^{๓๙} พรพิมล พรพีระชนม์,ดร., **การจัดกระบวนการเรียนรู้** , (สงขลา : เหมการพิมพ์สงขลา, ๒๕๕๐), หน้า ๓๓.

^{๔๐} พรพิมล พรพีระชนม์,ดร.**การจัดกระบวนการเรียนรู้**, เรื่องเดียวกัน,หน้า ๓.

^{๔๑} Burton, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

เปลี่ยนแปลงใด ๆ จึงย่อมจะมีการเรียนรู้เกิดขึ้นเสมอ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ^{๔๒}

๑. ไตรสิกขา หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์

ไตรสิกขาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน เพื่อให้เกิดปัญญานำพาไปสู่ความเป็นอิสระจากสิ่งร้อยรัดทั้งปวง ดังที่ **สุมน อมรวิวัฒน์** ได้กล่าวไว้ว่า พุทธธรรมเป็นเสมือนแก้วมณีที่เจียรระไนรัศมีหลายเหลี่ยม นักวิชาการสามารถจัดมุมมองให้เป็นประกายเลื่อมรุ่งได้ดังงามหลายวิธีการ พุทธธรรมเสนอหลักการพัฒนาปัญญาที่มุ่งการฝึกฝนอบรมตนให้บรรลุอิสรภาวะ หลุดพ้นจากปัญหา โดยทั่วไปแล้วพุทธศาสนิกชนจะเข้าใจหลักพุทธธรรมในแง่ของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศิล ประเพณี พิธีกรรมเท่านั้น แท้จริงแล้วพระบรมศาสดาสัมมา สัมพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักการพัฒนามนุษย์และหลักการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบครบกระบวนการมีองค์ประกอบและขั้นตอนตามลำดับต่อเนื่องสมบูรณ์ ^{๔๓}

๒. ความหมายของการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์

การเรียนรู้คือกระบวนการที่ผัสสะทั้ง ๖ ประการของมนุษย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เกิดธาตุรู้ คือ รู้สึก, หมายรู้, รู้คิด, รู้แจ้ง และมีการกระทำโต้ตอบฝึกฝนอบรมตนเองหรือโดยกัลยาณมิตรจนประจักษ์ผล เกิดความรู้และความดี สามารถ สร้างความผาสุกตามสมควรแก่เหตุปัจจัย และมีความเป็นอิสระพ้นจากทุกข์และความเป็นทาสของอารมณ์ ผัสสะเป็นแหล่งแห่งความรู้ ความรู้ทั้งปวงเกิดขึ้นที่ผัสสะ คืออาศัยการรับรู้โดยผ่านอายตนะทั้ง ๖ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มความรู้ได้เป็น ๒ ประเภท คือ ^{๔๔}

๑. ความรู้ที่ได้ทางปัญจทวาร คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ได้แก่ความรู้ในขั้นต้น กล่าวคือ รูปร่าง เสียง กลิ่น รส และสัมผัส

๒. ความรู้ที่ได้ทางมโนทวาร คือ ใจ ได้แก่ สิ่งทั้งหลายที่ใจรู้ที่ใจคิด อารมณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นในใจ

จึงกล่าวได้ว่าการจัดการการรับรู้ทางอายตนะทั้ง ๖ เป็นการจัดการการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์โดยอาศัยกระบวนการทั้ง ๓ คือ ควบคุมพฤติกรรมทางกายและทางวาจา (ศีล) ฝึกฝนอบรมพฤติกรรมทางใจให้สงบจากสิ่งรบกวนใด ๆ (สมาธิ) พัฒนาความคิด ทักษะคดีให้ถูกต้องดังตามแนวแห่งพุทธะ รู้เท่าทันปัจจุบันสามารถเผชิญกับปัญหาได้อย่างองอาจไม่ขลาดกลัว (ปัญญา)

^{๔๒} Crow and Crow, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^{๔๓} สุมน อมรวิวัฒน์. หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะการเผชิญสถานการณ์. (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๘-๑๗.

^{๔๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔๖.

๓. หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์

การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์กล่าวได้ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ พระพุทธศาสนามองมนุษย์ ทั้งในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคล (As an Individual) และในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น (กัลยาณมิตร) ตามหลักพระพุทธศาสนา บุคคลแต่ละคนมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัย จักทำกรรมอันใดไว้ ดีหรือชั่ว จักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น หลักดังกล่าวนี้แสดงว่า การเรียนรู้ที่ได้ผลเกิดจากการที่ผู้สอนรู้จักนักเรียนแต่ละคนทั้งทางด้านบุคลิกลักษณะ นิสัย

อุปนิสัย ความรู้สึกนึกคิด ความถนัด และผู้สอนต้องมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้เต็มตามความสามารถของเขา

พระธรรมปิฎก ได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เป็นชีวิตที่มีความประเสริฐ มีความสำคัญในตัวของมันเอง และชีวิตนั้นอาจจะมีสมบูรณ์ได้แม้ในตัวของมันเอง ..ในแง่ที่เราจะต้องมองเป็นจุดหมายสูงสุดว่า เราจะต้องพัฒนามนุษย์ให้มี “ชีวิต” ที่ดีงามในตัวของเขาเองเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ มีอิสรภาพ มีความสุขในตัวเอง”^{๕๕}

มุมมองมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้น พระธรรมปิฎก ได้อธิบายหัวข้อ “เริ่มยุคใหม่แห่งศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยแนวความคิดใหม่เติมแท้แห่งสังคมนั้น” ไว้ว่า

๑. มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ ที่ทุกส่วนส่งผลกระทบต่อกัน จึงต้องทำการที่เกื้อกูลประสานกลมกลืนกัน เพื่อให้เกิดผลดีในการอยู่ร่วมกันนั้น

๒. มนุษย์สัตว์ทั้งปวง เป็นเพื่อนร่วมกฏธรรมชาติเหมือนกัน ทุกชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์กลัวตายเหมือนกันไม่มีการแบ่งแยกแตกต่าง การทำร้ายสัตว์ไม่ว่าชีวิตใดก็เป็นสิ่งที่ไม่ดี ทั้งสิ้นมนุษย์ควรมีเมตตาและไมตรีที่ไม่จำกัดแบ่งแยก มีแนวโน้มของจิตใจในทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลมุ่งความสามัคคี และมีความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”^{๕๖}

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักดังกล่าวจึงต้องสร้างฉันทะแก่ผู้เรียนแต่ละคนในเวลาเดียวกันก็ต้องเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ได้ทำงานเป็นกลุ่ม และฝึกทักษะทางสังคมเพื่อความเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ หรือ เวไนยบุคคล สามารถได้รับการสั่งสอน ฝึกฝนและอบรมบ่มนิสัยได้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ได้ขยายความคำว่าเวไนยสัตว์ ไว้ว่า “สัตว์” มีความหมายถึงสิ่งมีชีวิตที่ยังติดข้องอยู่กับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส หรือหากพิจารณาในเรื่ององค์ประกอบของชีวิตก็คือ ชั้น ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัตว์ เป็น “สิ่งที่มี

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๕.

^{๕๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗), หน้า ๗๕-๗๖.

ความรู้สึกและเคลื่อนไหวไปได้เอง รวมถึงเทพ มาร พรหม มนุษย์ เปเรต อสุรกาย ดิรัจฉาน และ สัตว์นรก ในบาสิเฟ่งเอามนุษย์ก่อนอย่างอื่น ไทยมักเฟ่งเอาดิรัจฉาน”^{๔๗}

การที่ความหมายของสัตว์ ในภาษาไทย หมายถึง ดิรัจฉาน หรือ เดรัจฉาน ก็เนื่องด้วยสิ่งมีชีวิตในประเภทนี้ยังดำเนินชีวิตไปตามสัญชาตญาณ เมื่อหิวก็ออกล่าหากิน เมื่อกลัวก็หลบหลีกเมื่อโกรธก็ทำลายล้าง ความแตกต่างทางรูปร่างมิได้จำแนกมนุษย์และสัตว์ออกได้อย่างชัดเจน หากบอกได้แต่เพียงว่านี่เป็นคน นี่เป็นสัตว์ การจำแนกมนุษย์ต่างจากสัตว์จึงต้องจำแนกโดยระดับจิตที่ได้รับการฝึก และพัฒนาจนแตกต่างกัน

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้อธิบายความแตกต่างของระดับจิตระหว่างมนุษย์และสัตว์ ดังนี้^{๔๘}

๑. จิตของมนุษย์ เป็นจิตซึ่ง เป็นอิสระ สงบพอ เย็นพอดี ควบคุมได้ ฝึกฝนอบรมได้เกษม สะอาด

๒. จิตของสัตว์ เป็นทาส มุ่งความอยู่รอด ถูกกระตุ้นโดยสัญชาตญาณ ควบคุมไม่ได้ฝึกฝนไม่ได้ หวงแหน โหดเหี้ยม

หลักการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา ปรากฏในพุทธพจน์ที่แสดงว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและฝึกให้พัฒนาได้นอกจากนั้นการฝึกและพัฒนามนุษย์ต้องฝึกไปพร้อมกันทั้งทางด้านกายและด้านจิต ดังจะขอยกตัวอย่างมาพอสังเขป

๑ . ทนโต เสฏโฐ มนุสเสสุ : ในหมู่มนุษย์ คนประเสริฐ คือคนที่ฝึกแล้ว^{๔๙}

๒. วรมสุตตรา ทนตา อาชานียา จ สินธวา กุณชรา จ มหานาคา อุตตทนโต ตโต วร : อัสตร อาชานเวย สินธพ และช่างหลวงฝึกแล้วล้วนดีเลิศ แต่คนที่ฝึกตนแล้ว ประเสริฐยิ่งกว่านั้น^{๕๐}

๓ . วิชาจรณสมปนโน โส เสฏโฐ เทวมานุเส : คนที่สมบูรณ์ด้วยความรู้และความประพฤติเป็นผู้ประเสริฐสุดทั้งในหมู่มนุษย์และเทวดา^{๕๑}

ในการฝึกตนของบรรดาบุคคลทั้งหลายนั้น นอกจากจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลดังที่ได้เปรียบว่า แผ่นดินย่อมไม่เรียบเสมอกันทั้งหมดได้ฉันใด มนุษย์ทั้งหลายจะให้เหมือนกันหมดทุกคนไม่ได้ฉันนั้น เมื่อคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้พระพุทธศาสนา มองมนุษย์ทั้งเพศชายและเพศหญิงว่าสามารถพัฒนาได้เช่นเดียวกันว่าบุรุษเป็นบัณฑิตในทุกสถานก็หาไม่ สตรีมีปัญญาเห็นในการณ์นั้นๆ ก็เป็นบัณฑิต^{๕๒}

^{๔๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต).พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, เรื่องเดียวกัน. หน้า ๓๒๒.

^{๔๘} สุมน อมรวิวัฒน์. หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ทักษะการเผชิญสถานการณ์, เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๕.

^{๔๙} พุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๓๒๑/๑๓๔.

^{๕๐} พุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๓๒๒/๑๓๔.

^{๕๑} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๐๒.

^{๕๒} พุ.ชา.(ไทย) ๒๗/๒๒/๒๘๘.

จากหลักการเรียนรู้ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนามนุษย์มุ่งเน้นที่ผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มุ่งทำความเข้าใจในธรรมชาติ และความเจริญเติบโตของมนุษย์ทั้งทางกายและ จิต การตั้งสมมุติฐานว่ามนุษย์เป็นเวไนยยะ สามารถฝึกฝนอบรมได้ทั้งโดยตนเองและโดย สิ่งแวดล้อม (ปรโตโฆสะ) กระบวนการเรียนรู้จึงมีจุดเริ่มต้นที่บุคคล มีขั้นตอนดำเนินการที่ สัมพันธ์ สอดคล้องมุ่งเน้นที่บุคคลคือหลักของการพัฒนาตน ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา จุดหมาย ปลายทางของการเรียนรู้ก็คือ อิสรภาพทั้งทางกาย และจิตของบุคคลนั้นเองรวมถึงเพื่อแก้กฏ แรกสังคัมโลกทั้งมวล

ขั้นตอนที่ ๓ มนุษย์มีภาวะทางสติปัญญาแต่กำเนิด (สชาติกปัญญา) และแม้ว่า มนุษย์จะมีความแตกต่างกัน ก็จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ (โยคปัญญา)

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), อธิบายว่า คำว่า “ปัญญา” ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความรู้ทั่ว, ปรีชา หยั่งรู้เหตุผล, ความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุ - ผล ดี-ชั่ว คุณ-โทษ ประโยชน์-มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ความ รอบรู้ในกองสังขาร มองเห็นตามความเป็นจริง สชาติกปัญญาเป็นคุณภาพของสมอง (ส่วนหนึ่ง ของกาย-รูป) ซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด แต่พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อปัญญาที่เกิดจากการ ฝึกฝนอบรมว่ามีความสำคัญยิ่งกว่า มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดโยคปัญญา หรือ อีกนัยหนึ่ง คำว่า ญาณ, จิตปัญญา, ภาวิตปัญญา ซึ่งเป็นปัญญาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเมื่อ ได้รับการฝึกฝนอบรมแล้ว^{๕๓}

กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญานั้น หลักการนี้เน้นการฝึกฝนตนเองอย่าง ต่อเนื่องยาวนาน แม้กระนั้น มนุษย์ก็เรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังพระคาถาในวิสุทธิมรรค มหาภูทิกว่า “เหล่าสัตว์มีธูลีในดวงตาน้อยก็มี มีธูลีในดวงตามากก็มี มีอินทรีย์กล้าก็มี มีอินทรีย์อ่อนก็มี มีอาการดีก็มี มีอาการทรามก็มี ที่จะสอนให้รู้ยากก็มี ตระหนักถึงภัยปรโลกก็มี”

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ การจัดบุคคล ๔ จำพวกในอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต จำแนก ความสามารถของการเรียนรู้ไว้ดังนี้^{๕๔}

๑. อุกมภูติปัญญา ผู้อัจฉริวธรรมเพียงท่านยกหัวข้อขึ้นแสดง
๒. วิปจิตปัญญา ผู้อัจฉริวธรรมต่อเมื่อท่านอธิบายความแห่งหัวข้อนั้น
๓. เนยยะ ผู้พอจะแนะนำได้ คือ ต้องพร่ำสอนบ่อยๆ
- ๔ . ปทปรมะ ผู้มีบทย่างยิ่ง คนกลุ่มนี้ไต่ฟังความต่างๆ เป็นอันมากแต่ไม่สามารถรับรู้อรรถได้ในชาตินี้ แม้จะสอนอย่างไรก็ตาม

หากศึกษาพระไตรปิฎกโดยตลอด จะพบว่าพระบรมศาสดาได้วางหลักการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความพร้อม ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนอย่างมาก พระองค์

^{๕๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๑๖๕.

^{๕๔} อัง จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๓๓/๒๐๒.

ทรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ตามหลักอิทธิบาท ๔ จากหลักการนี้เองที่ทำให้พระองค์และพระสาวกเผยแผ่พระพุทธธรรมด้วยวิธีการหลากหลาย เพื่อให้สาธุชนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ ๔ พระพุทธศาสนาอธิบายหลักการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเกิดขึ้นในวิถีชีวิต มีลักษณะเป็นองค์รวมของ รูป (กายภาพ: กาย-วาจา) กับนาม (จิตภาวะ) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ไปตามความเจริญเติบโต (พัฒนาการ) ของชีวิต

คุณฐิติ สิตลวรารักษ์ กล่าวว่า การอธิบายหลักการเรียนรู้ข้อนี้ถ้าจะให้ชัดเจน ผู้อ่านต้องศึกษาเรื่องเบญจขันธ์ หรือ ขันธ์ ๕ อันเป็นองค์ประกอบของมนุษย์ เพราะความรู้สาระสำคัญในพระพุทธศาสนานั้นคือ^{๕๕}

๑. ความรู้ชัดซึ่งขันธ์ ๕ เหตุเกิดแห่งขันธ์ ๕ ความดับแห่งขันธ์ ๕ และปฏิบัติในถึงความดับแห่งขันธ์ ๕

๒. ความรู้ชัด ซึ่งความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา และความเสื่อมไปเป็นธรรมดาของขันธ์ ๕

๓. ความรู้ชัด ซึ่งคุณโทษ และอุปายเครื่องสลัดออกแห่งขันธ์ ๕”

จากหลักการเรียนรู้ข้างต้น สุนน อมรวิวัฒน์ ได้นำมาอธิบายวิธีการเรียนการสอนด้วยกระบวนการซึมซับ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนารูปกับนาม รวมกันเข้าเป็นชีวิตหรือขันธ์ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความข้อนี้อาจอธิบายให้เข้ากับศัพท์ทาง ครุศาสตร์ว่า การเรียนการสอน เป็นการพัฒนามนุษย์ด้านพฤติกรรม ความรู้ การรับรู้ การคิดพิจารณาและความรู้แจ้ง ทั้งนี้ผู้เรียนต้องใช้สติและปัญญาแก้ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกฝนอบรมโดยตลอดหากจะอธิบายให้ชัดเจนขึ้น การพัฒนารูปกับนามเป็นฐานของการเรียนรู้ทั้งหมดของมนุษย์ และรูป จำแนกได้เป็น^{๕๖}

๑. รูปร่าง, รูปร่าง คือ โครงสร้าง (กาย) ประกอบเป็นร่างกายของมนุษย์

๒. รูปลักษณ์ (Appearance)

๓. พฤติกรรม อาการ การกระทำ ท่วงท่า ท่วงที (Performance)

นาม (จิต) จำแนกได้เป็น

๑. เวทนา-รู้สึก (Feeling, Sensation)

๒. สัญญา-การกำหนดได้ หมายถึง (Perception)

๓. สังขาร การปรุงคิด (Formation)

๔. วิญญาณ การรู้แจ้ง (Knowledge, Consciousness)

การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการผสมผสานทั้งกายและจิต และต้องพัฒนาทั้ง ๒ ด้านไปพร้อมกัน

^{๕๕}คุณฐิติ สิตลวรารักษ์, การศึกษาในสังคมพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก, วิทยานิพนธ์ การศึกษาคุณฐิติบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒), หน้า ๑๗๒.

^{๕๖}สุนน อมรวิวัฒน์, หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ทักษะการเผชิญสถานการณ์, เรื่องเดียวกัน. เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓.

ขั้นตอนที่ ๕ การเรียนรู้ของมนุษย์มีแกนหลัก ๓ แกน คือ

๑. การฝึกฝนตนเองเรื่อง ศีล (Self-training in Morality)
๒. การฝึกฝนตนเองเรื่องสมาธิ (Self-training in Mentality or Concentration)
๓. การฝึกฝนตนเองเรื่องปัญญา (Self-training in Wisdom)

หลักการเรียนรู้ข้างต้นมีลักษณะเป็นหลักและแนวปฏิบัติที่บูรณาการพัฒนามนุษย์ในพระไตรปิฎก เรียกว่า ไตรสิกขา

ไตรสิกขา คือ การฝึกหัดอบรมกาย วาจา และจิตของมนุษย์ ให้สามารถค้นพบและควบคุมตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยใช้ปัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ตามหลักการศึกษาศาสตร์ ๓ ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ได้อธิบายหลักไตรสิกขาในแง่ของการพัฒนามนุษย์ไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่า “ถ้าพูดตามภาษาของนักวิชาการสมัยใหม่ หรือตามหลักวิชาการศึกษาศาสตร์จะออกอภิศีลสิกขา อภิจิตตสิกขา และอภิปญญาสิกขา ก็ครอบคลุมถึงการทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมพัฒนาการทางอารมณ์ และพัฒนาการทางปัญญาโดยลำดับ เป็นแต่จะแตกต่างกันโดยขอบเขตของความหมาย และสิกขา ๓ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจำเพาะตามแนวของพุทธธรรม อย่างไรก็ตาม อย่างน้อยในขั้นเบื้องต้นจะเห็นได้ชัดว่าความหมายไปกันได้ดี คือพูดได้ตรงกันในขั้นพื้นฐานว่าจะต้องฝึกฝนอบรมบุคคลให้มีวินัย (รวมถึงความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม) ในห้องงามทางอารมณ์ (ทางพระว่าให้จิตเข้มแข็ง ประณีต มีคุณภาพ และสมรรถภาพดี) และในห้องงามทางพุทธิปัญญา (เริ่มด้วยความคิดเหตุผล) สิกขา ๓ นี้เนื่องกันและช่วยเสริมกัน...ไตรสิกขา เป็นระบบการฝึกฝนอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียด และจากส่วนที่ง่ายกว่าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า...เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญาแล้ว ผลก็ส่งกลับออกมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลเป็นไปโดยปกติธรรมของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจคอยควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหา และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ โดยนัยที่กล่าวแล้วเมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้ว ระบบชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันหมดทั้งภายในภายนอก”^{๕๗}

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้สรุปกระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาว่า “การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการและปัจจัยการที่มีว่าลักษณะบูรณาการนั้น เพราะทุกองค์ประกอบคือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นอยู่ในองค์รวมของมรรคมีองค์แปดนั้นมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่ต้องเจริญงอกงาม ยากที่จะแยกออกอย่างโดดเดี่ยวและไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้”^{๕๘}

^{๕๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๑๕.

^{๕๘} สุมน อมรวิวัฒน์, หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะการเผชิญสถานการณ์, เรื่องเดียวกัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

หลักการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาจึงมีความสมบูรณ์ที่ครูต้องรู้จักนักเรียนแต่ละคน และถือว่านักเรียนเป็นมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย วาจา จิต และปัญญา การเรียนการสอนตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาจึงมิใช่การถ่ายทอดความรู้ด้านปริยัติเท่านั้น หากแต่เน้นการฝึกหัดอบรม (ปฏิบัติ) และการวิเคราะห์ประเมินผลของการปฏิบัตินั้นด้วย (ปฏิเวธ)

นอกจากนี้การฝึกหัดอบรมตามแนวไตรสิกขายังเน้นความสำคัญของการเป็น กัลยาณมิตรและความสำคัญของสังคมา สังฆะที่ช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อีกด้วย

ขั้นตอนที่ ๖ การพัฒนาปัญญา

จุดหมายของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การเกิดปัญญา ซึ่งต้องพัฒนาโดยการแสวงหาความรู้ (สุตมยปัญญา) การฝึกฝนค้นคิด (จินตมยปัญญา) และการฝึกฝนตนเอง (ภาวนามยปัญญา) โดยทั่วไปนักการศึกษาที่นำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนมักเรียงลำดับ การเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากการแสวงหาความรู้ด้วยการฟัง การรับเอาจากผู้อื่นก่อน แล้วจึงนำมา คิด ปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ แท้จริงแล้วกระบวนการพัฒนาปัญญา อาจเกิดขึ้นตามลำดับดังกล่าว ก็ได้หรือเกิดขึ้นจากจินตมยปัญญาก่อน คือ ค้นคิดเอง แล้วจึงแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนำมาตรึงตรอง ปฏิบัติจนเกิดปัญญาขึ้น บางครั้งผู้ที่มีระบบสติปัญญาสูงอาจเริ่มต้นที่การทดลองปฏิบัติ คือ ภาวนามยปัญญา แล้วคิดค้นหาเหตุผลด้วยตนเอง แสวงหาความรู้เพิ่มเติม จนเกิดปัญญา รู้แจ้ง ก็สามารถเป็นไปได้อีก

สมณ อมรวิวัฒน์ ได้สรุปกระบวนการพัฒนาปัญญาตามแนวพุทธศาสตร์ว่ามีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้^{๕๙}

๑. กระบวนการพัฒนาปัญญาที่มีความสมบูรณ์โดยตลอด คือ จุดหมายและระดับได้แก่โลกียปัญญาและโลกุตตรปัญญา มีขั้นเริ่มต้น คือ สัญญาและศรัทธา มีวิธีดำเนินการที่เน้นการทดลองฝึกปฏิบัติและพิสูจน์ความจริงของสาระความรู้ด้วยตนเอง

๒ . กระบวนการพัฒนาปัญญาที่มีลักษณะบูรณาการ คือ ฉายภาพรวมของบัณฑิตและอธิบายให้เห็นความผสมกลมกลืนขององค์ประกอบปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดปัญญา เช่น ทาน- ศีล - ภาวนา, ศรัทธา - โยนิโสมนสิการ, การเว้นชั่ว - ทำดี - จิตบริสุทธิ์, ปริยัติ - ปฏิบัติ - ปฏิเวธ เป็นต้น

๓ . กระบวนการพัฒนาปัญญา มีลักษณะพัฒนาการที่ก้าวเวียน มิใช่การพัฒนาแบบขั้นบันไดตรง ๆ เพราะความเจริญงอกงามทางปัญญามีลักษณะที่สัมพันธ์กันตั้งแต่จุดเริ่มจุดก้าว และจุดผ่านขึ้นไป พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นนักวางระบบและระดับความรู้(Hierarchy of knowledge)ที่ละเอียด ลึกซึ้งที่สุด

๔ . กระบวนการพัฒนาปัญญาที่มีลักษณะที่ยังรากลึกลงด้วยมิใช่พุ่งขึ้นอย่างเดียว ต้นไม้ไม่ขึ้นยิ่งเติบโตสูงขึ้นเท่าใด ก็ต้องยั้งรากลึกลงอย่างแข็งแรงด้วยเท่านั้น การบรรลุถึงซึ่งความรู้แจ้ง คือ ญาณ จึงหมายถึง “การหยั่งรู้” การบรรยายธรรมของพระองค์จึงเป็นการแสดงธรรมที่ลาด ลุ่ม ลึก ลงตามลำดับ ประดุจหาดทรายที่ลาดลงสู่มหาสมุทรฉะนั้น

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

การศึกษาฝึกหัดอบรมตนให้เกิดปัญญา เป็นการเริ่มปฏิบัติจากพฤติกรรมภายนอก คือกาย วาจา และละเอียดประณีตลงสู่จิตอันสุขุมเป็นลำดับ จนสามารถชำระสิ่งเศร้าหมอง (กิเลส) ที่เคลือบจิตอยู่โดยรอบและลึกลงสู่อนุสัยที่ตกตะกอนอยู่ภายใน เมื่อใดจิตของมนุษย์สะอาด ทั้งดวงญาณ (ปัญญา) ก็จะสว่างโพล่งในลักษณะของการรู้แจ้ง

๕ . กระบวนการพัฒนาปัญญาตามนัยของพระพุทธศาสนา เน้นการสร้างแรงจูงใจและสิ่งเร้า (ศรัทธา) และการฝึกฝนตนเอง แต่เมื่อเกิดสมาธิและปัญญาแล้วต้องละสิ่งเร้าที่เสียเหลือแต่ปัญญาและองค์ความรู้ทุกอย่างที่มนุษย์ได้เรียนรู้ต้องมีสติกำกับและมีแนวทางปฏิบัติที่ชอบธรรมคือ มรรคมีองค์ ๘ เสมอ

๖ . กระบวนการพัฒนาปัญญาตามนัยของพระพุทธศาสนา มิได้มุ่งหมายเพียงให้เกิดปัญญาเท่านั้น แต่อุดมการณ์สูงสุด คือ การใช้ปัญญาปฏิบัติให้เกิดอิสรภาพอันสมบูรณ์ คืออิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและอิสรภาพในจิตใจของตนเอง โดยสรุป การเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์จึงต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์เชิงมโนธรรมและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เน้นวิธีการเรียนรู้ การค้นพบด้วยตนเอง การประเมินตนเองและปรับปรุงแก้ไขผลแห่งการปฏิบัตินั้นเป็นนิจ โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยชี้แนะแนวทาง ช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการและสิ่งแวดล้อมที่มีสุนทรียภาพ

๔. การสอนแบบไตรสิกขา

การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ประยุกต์มาจากการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ในการสั่งสอนประชาชนอย่างได้ผล ได้รับความสนใจจากบุคคลในวงการศึกษามาก ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอตามลำดับขั้นตอนการสอนแบบไตรสิกขาดังต่อไปนี้

๑. ความหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนแบบไตรสิกขา

นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการสอนแบบไตรสิกขาไว้แตกต่างกันดังต่อไปนี้

คุณฐิติ สัตถวารงค์ ได้กล่าวถึง ความหมายการสอนแบบไตรสิกขาไว้ว่า เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวังทั้งทางกาย วาจา ใจแล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตน จนกำหนดข้อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา (ศีล) ของตนได้^{๑๐}

บรรเทา กิตติศักดิ์ ได้กล่าวถึงความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธีสอนที่ยึดศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแนวทางการปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนมี ศีลสิกขา คือ สรรวมกาย วาจา ให้ถูกต้องอยู่ในองค์แห่งศีล มีจิตสิกขา คือ ฝึกจิตให้สงบ มั่นคง ผ่องใส ระวังจากกิเลส เมื่อจิตสงบ มั่นคง เป็นจิตที่ฝึกดีแล้วก็เป็นจิตอันควรแก่การทำงานที่จะพิจารณาธรรมได้ตรงกับสภาพความ

^{๑๐}คุณฐิติ สัตถวารงค์, การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสภาจฉณาในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, *ปริญญามหาบัณฑิต* (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประศาสน์มิตร์, ๒๕๒๔),

เป็นจริง ปัญญาศึกษา คือ การพิจารณาร่างกาย ความรู้สึก นึกคิดของตนในขณะที่มีสมาธิว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต่างก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็นของไม่เที่ยง ไม่ทนทาน ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ เป็นของที่ไม่ควรยึดถือ เป็นการอบรมคนให้เข้าใจหลักสภาพความเป็นจริง เพื่อละกิเลส ละทุกข์ หากอบรมปัญญาแล้ว สมาธิและศีลก็จะมั่นคงขึ้นตามลำดับ ปัญญาศึกษาจึงเป็นการใช้ปัญญา พิจารณาทุกข้อหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ฉะนั้นการสอนแบบไตรสิกขาจึงเป็นการสอนที่ ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติจริง^{๖๑}

นิภาพรรณ แดงโรจน์ ได้กล่าวถึงความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธี สอนที่นำกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนามนุษย์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนอย่างระมัดระวัง ทั้งทางกาย วาจา ใจ แล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนต่อสถานการณ์นั้นจนกำหนดข้อ ควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ของตนได้^{๖๒}

วันเพ็ญ วรรณโกมล ได้กล่าวถึงความหมายการสอนแบบไตรสิกขาว่า เป็นวิธี สอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษาตามลำดับ ๓ ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เรียนมีศีล คือมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติตนก่อน ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนมีสมาธิการมีสมาธิที่ต่อเมื่อร่างกาย อยู่ในสภาพปกติ และเมื่อกายควบคุมสติได้จิตใจก็สงบช่วยให้เกิดปัญญารู้แจ้ง วิธีการเรียนแบบ นี้เน้นกระบวนการคิดและความรู้แจ้ง^{๖๓}

๒. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

วิกิออสกี (Vygotsky) นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทาง เซาว์ปัญญาในสมัยเดียวกับเพียเจต์ (Piaget) โดยวิกิออสกี ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและ สังคมมาก เขาอธิบายว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด เป็นสิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบัน สังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเซาว์ปัญญาของแต่ละ บุคคล นอกจากนั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิดและการพัฒนาเซาว์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนาที่แยกจากกัน แต่เมื่ออายุมาก ขึ้น พัฒนาการทั้ง ๒ ด้านจะเป็นไปพร้อมกันการนำทฤษฎีการสร้างความรู้ไปใช้ในการเรียนการ สอน สามารถทำได้หลายประการดังนี้^{๖๔}

^{๖๑}บรรเทา กิตติศักดิ์, **จริยธรรมทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๘๙-๒๙๐.

^{๖๒}นิภาพรรณ แดงโรจน์, การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา ,**ปริญญามหาบัณฑิต** , (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๐),

^{๖๓}วันเพ็ญ วรรณโกมล, **การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา**, (สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

^{๖๔}www.baanjommyut.com. [สืบค้น ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖].

๑. การสร้างความรู้ ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (process of knowledge construction) และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น (reflexive awareness of that process) เป้าหมายการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (authentic tasks) ครูจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๒. เป้าหมายของการสอน จะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้

๓. การเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่อาจจัดเป็นกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถจัดกระทำ ศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ ทดลอง ลองผิดลองถูกกับสิ่งนั้น ๆ จนเกิดเป็นความเข้าใจขึ้น ดังนั้นความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดการจัดกระทำกับข้อมูล มิใช่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ จากการได้รับข้อมูลหรือมีข้อมูลเพียงเท่านั้น

๔. การจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรม ให้เกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้เพราะลำพังกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายที่ครูจัดให้หรือผู้เรียนแสวงหามาเพื่อการเรียนรู้ไม่เป็นการเพียงพอ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และบุคคลอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น ซับซ้อนขึ้น และหลากหลายขึ้น

๓. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์

ธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลมีการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบวิธีที่ดี และเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหาและเป็นการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) สรุปได้ดังนี้^{๒๕}

^{๒๕} พรพิมล พรพิระชนม์, การจัดการกระบวนการเรียนรู้, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

๑) กฎแห่งผลลัพธ์ (Law of Effect) ระบุว่า การรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยวิธีการลองผิดลองถูก เมื่อบุคคลได้รับผลจากการกระทำของตนเองในลักษณะที่ตนเองพึงพอใจ โดยเฉพาะการได้รับรางวัล ย่อมอยากจะทำซ้ำต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้อีก ดังนั้น การได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

๒) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

๓) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การกระทำและการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้ฝึกหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุด อาจลืมได้

จากแนวคิดทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นดิค (Thorndike) สามารถสรุปหลักการจัดการการเรียนรู้ได้ดังนี้

๑) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งการฝึกหัดและการได้รับรางวัลการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (ในสถานการณ์ที่เหมาะสม) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการที่ได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

๒) การสำรวจความพร้อมหรือการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสำรวจความรู้พื้นฐานเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

๔) หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงก่อน แล้วจึงให้ฝึกฝนโดยการกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ แต่ไม่ควรให้กระทำในลักษณะซ้ำซากเพราะจำทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

๕) การให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว โดยเฉพาะผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

๔. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theory)

แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมในระยะแรก คือ มิลเลอร์และ ดอลาร์ด (Miller and Dillard) ทั้งสองท่านได้เขียนหนังสือชื่อ “Social Learning and Lmitation” ในปี ๑๙๔๑ โดยชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นเสมอไปที่จะต้องเสริมแรงพฤติกรรมเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยแนะนำว่า การเสริมแรงและการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นในตัวเด็กเองได้ เมื่อพฤติกรรมของเด็กสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนอื่น

แบนดورا (Bandura) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนับสนุนแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้เสนอนิยามของทฤษฎีในหนังสือ “Social Foundations of Thought and Action” ในปี ๑๙๖๘ โดยได้อธิบายการสังเกตและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตัวแบบด้วย ๔ กระบวนการ คือ ความใส่ใจ (Attention) การจดจำ (Motivation) ซึ่งเป็นแรงเสริมที่มาจากบุคคลใด บุคคลหนึ่งโดยตรงหรือ จากการคาดหวังว่าจะได้ระบบรางวัลเหมือนตัวแบบ

หลักการจัดการการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

๑) เนื่องจากการเรียนรู้โดยการสังเกตของผู้เรียนอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องและผู้สอนควรพยายามส่งเสริมให้มีตัวแบบที่ดี รวมทั้งการเป็นตัวแบบที่ดีด้วย

๒) ผู้สอนสามารถนำแนวคิดการเรียนรู้โดยการเรียนแบบมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ โดยยึดหลักการเรียนรู้ที่สำคัญ ๒ ขั้นคือ (๑) ขั้นการได้มาซึ่งความรู้ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องใส่ใจ (Attention) รับรู้สิ่งที่สังเกตและประมวลเข้ารหัส (Coding) และมีความจดจำ (Retention) และ (๒) ขั้นการกระทำ ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ดังนั้นก่อนที่ผู้สอนจะเริ่มสอนต้องเตือนให้ผู้เรียนมีความใส่ใจ สังเกตทุกขั้นตอนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบได้ถูกต้อง

๓) ตัวแบบที่ใช้ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะผู้สอน สามารถใช้ตัวแบบจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ผู้เรียน ประชาชนชาวบ้าน บุคคลในภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ หรืออื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม

๒.๗ กระบวนการเกิดการเรียนรู้

การศึกษาหรือ การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของตนทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เจริญงอกงามขึ้น อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาการศึกษาได้ให้ความหมายของการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างคุณธรรมและคุณธรรมเกิดจากความรู้ และการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม เรียกว่า Character Development

วิชย ตันศิริ ได้กล่าวถึง การฝึกจิตใจให้มีศีลธรรมต้องฝึกภาคปฏิบัติ มิใช่เพียงสอนคุณธรรมในภาคทฤษฎี^{๖๖} สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมุณี (ป.อ.ปยุตโต) ที่ได้ให้นิยามการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่าเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์^{๖๗} นอกจากนั้นท่านยังได้

^{๖๖} พรณีย์ ช.เจนจิต, จิตวิทยาการเรียนการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ดันอ้อแกรมมี, ๒๕๓๘), หน้า ๓๓๖.

^{๖๗} วิชย ตันศิริ, อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ , พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

^{๖๘} พระราชวรมุณี (ป.อ.ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๐), หน้า ๗๐.

กล่าวอีกว่าหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน การพัฒนาตน การพัฒนาคนให้มีปัญญาที่จะทำ
กรรมได้ถูกต้องจึงต้องมีการศึกษาที่เรียกว่า ศึกษา คือต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ ต้องพัฒนาตนโดย
ไม่ประมาทการฝึกฝนแก้ไข ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการกระทำเพื่อทำ
ให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตนทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เป็นบุคลากรที่
ดีในองค์กร เป็นประชาชนที่ดีของสังคม ทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งจาก
ธรรมชาติ ภูเขา ต้นไม้ สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ บุคคลรอบข้างหรือแม้แต่ความรู้สึกนึกคิด
ภายในใจของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตนต่อโลกธรรม (โลกธรรม ๘ คือ มี
ลาภ สูญเสีย มียศ เสื่อมยศ ตีเดียวน สรรเสริญ ความสุข และความทุกข์) ได้โดยไม่ตกเป็นทาส
ของโลกธรรม ^{๖๙}

สภาพการณ์การเรียนการสอนนั้น การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตามลำดับ ดังนี้

๑. การรับรู้ (Perception) หมายถึง การที่ผู้เรียน “รับ” ข้อมูลข่าวสารและองค์
ความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งจากผู้สอน โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า
ได้แก่ ตา หู จมูก ปากและผิวหนัง ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจากประสาทสัมผัสทั้งห้า พบว่ามี
ประสิทธิผลการเรียนรู้ต่างกันจากน้อยไปมาก สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ สรุปไว้ ดังนี้^{๗๐}

การเรียนรู้จากการอ่าน	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๑๐ %
การเรียนรู้จากการได้ยิน	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๒๐ %
การเรียนรู้จากการได้เห็น	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๓๐ %
การเรียนรู้จากการได้เห็นและได้ยิน	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๕๐ %
การเรียนรู้จากการได้พูดและได้ยิน	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๗๐ %
การเรียนรู้จากการได้พูดและได้ทำ	เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้	๙๐ %

จึงกล่าวได้ว่า การจัดการการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
สูงสุด ควรเป็นการจัดให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติ (Learning by Doing) ของ จอห์น ดีวีย์ (John Dewey)

๒. การเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถแปลความหมาย
ตีความ หรือสรุปความสำคัญในสิ่งที่รับรู้ได้โดยเกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์ หรือความรู้ใหม่
กับความรู้เดิมสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองรับรู้ และสามารถอธิบาย
โดยให้เหตุผล

๓. การปรับเปลี่ยน (Transformation) หมายถึง การที่ผู้เรียนนำความเข้าใจที่เกิด
จากการรับรู้มาสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนขึ้น เช่น ผู้เรียนรับรู้ว่าหนูเป็นพาหะนำโรคก็จะ
ไม่กล้าเข้าใกล้ถึงแม้ผู้เรียนบางคนจะเห็นว่าลูกหนูเป็นสัตว์ที่น่ารักก็ตาม

^{๖๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม , พิมพ์ครั้งที่ ๑๐,
(กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙๕-๒๙๗.

^{๗๐} สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ อ้างใน อภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอนฉบับปรับปรุง ,พิมพ์ครั้งที่ ๓,
(กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

การเรียนรู้จึงเป็นการระบวนการที่เกิดขึ้นตามลำดับตั้งแต่การรับรู้ สร้างสรรค์ความเข้าใจต่อจากนั้นจึงนำมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะกระทำหรือไม่กระทำเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้มา นั้นต่อไป

๑. กระบวนการศึกษาเพื่อฝึกอบรมและพัฒนาบุษย์ตามหลักไตรสิกขา

สุมน อมรวิวัฒน์ ได้อธิบายถึงกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาไว้ดังนี้^{๗๑}

ไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างสันติมีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนด้วยหลักของศีล สมาธิ ปัญญา

วิธีการปฏิบัติฝึกหัดอบรมตนตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา นั้น ผู้ศึกษาต้องปฏิบัติตามแนวทางของมรรค มีองค์แปดได้แก่

๑) การฝึกหัดอบรมตนให้มีศีลด้วยสัมมาวาจา - เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ - การกระทำชอบ และสัมมาอาชีวะ - การเลี้ยงชีพชอบ

๒) การฝึกหัดอบรมตนให้มีสมาธิด้วยสัมมาวายามะ - ความเพียรชอบ สัมมาสติ - การระลึกชอบ และสัมมาสมาธิ - การตั้งจิตมั่นชอบ

๓) การฝึกหัดอบรมให้มีปัญญาด้วยสัมมาทิฐิ - การเห็นชอบ และสัมมาสังกัปปะ - การดำริชอบ

วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม ได้อธิบายถึงมรรคมีองค์แปดได้แก่

๑) สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ)	}	ปัญญา
๒) สัมมาสังกัปปะ (ความมุ่งหมายดำริชอบ)		
๓) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ)	}	ศีล
๔) สัมมากัมมันตะ (ทำกรงานชอบ)		
๕) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ)		
๖) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ)	}	สมาธิ
๗) สัมมาสติ (ความระลึกชอบ)		
๘) สัมมาสมาธิ (ความตั้งใจชอบ)		

จากหลักมรรคมีองค์ ๘ จะเห็นได้ว่าเป็นหลักไตรสิกขานั้นเอง คำว่า ไตรสิกขา หมายถึง การเรียนรู้หรือการปฏิบัติ ๓ หลักการคือ ๑) ศีลสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ให้มีระเบียบ มีระบบ มีวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมและมีวินัย ๒) จิตสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อฝึกจิตให้มีโยนิโสมนสิการ ไม่วอกแวก กระสับกระส่าย ควบคุม

^{๗๑}สุมน อมรวิวัฒน์, การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

ได้ดี เพราะการกระทำทั้งหลายทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม มีใจเป็นหัวหน้า ๓) ปัญญาสิกขา เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดปัญญาให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง^{๗๒}

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาปัญญาทางพุทธศาสนา การศึกษามีองค์ประกอบ ที่สำคัญคือความรู้ สติปัญญา และการคิดซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ สติปัญญา เป็นเรื่องของคุณภาพภายในตัวคน ซึ่งขึ้นอยู่กับยีนส์และสิ่งแวดล้อมแรก ๆ ของชีวิต การคิดเป็น ทักษะในการดำเนินการให้สติปัญญาแสดงออกต่อประสบการณ์ ส่วนความรู้คือข้อมูลข่าวสารที่เป็น ทรัพยากรเบื้องต้นที่นำไปสู่การใช้ความคิด เพราะการคิดโดด ๆ โดยปราศจากข้อมูลย่อม เป็นไปไม่ได้^{๗๓} ซึ่งสอดคล้องกับหลักปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาที่ยืนยันว่าองค์ประกอบทั้ง ๓ มีความสัมพันธ์กัน คือการคิดเป็นกิจกรรมทางจิตที่มีบทบาทต่อการพัฒนาปัญญาเป็นอย่างยิ่ง การคิดเป็นกลไกอันซับซ้อน ต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่สะสมไว้มากำใช้เป็นแนวทาง

๒. ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีต้องอาศัยปัจจัยส่งเสริมหลายด้านตามเสนอ ๕ ด้าน คือ

๑. ตัวผู้เรียน ปัจจัยสำคัญด้านผู้เรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

๑) วุฒิภาวะ เป็นการคำนึงถึงการเจริญเติบโตสูงสุดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่ บุคคลมีความพร้อมที่จะกระทำการใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะจึงเป็นองค์ประกอบ หนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๒) ความพร้อม เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะ เมื่อสภาพของบุคคล มีวุฒิภาวะ มีความสนใจและประสบการณ์เดิมเพียงพอที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี จึงเรียกได้ว่ามีความพร้อมที่จะเรียนรู้

๓) ประสบการณ์เดิม บุคคลที่มีประสบการณ์มากจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ได้เร็วและดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

๔) อายุ นักจิตวิทยาพบว่า ยิ่งอายุมากขึ้นความสามารถในการเรียนรู้ของ บุคคลจะยิ่งลดลงความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลมีได้ถึงขีดสูงสุด เมื่ออายุ ๒๐ -๓๕ ปี หลังอายุ ๓๕ ปีไปแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงเรื่อย ๆ

๕) ระดับสติปัญญาผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงจะมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ ดีกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

๖) อารมณ์ ผู้ที่มีอารมณ์ปกติจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีอารมณ์ ไม่มั่นคง หรือมีความวิตกกังวล เซวปัญหาทางอารมณ์จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการ เรียนรู้

^{๗๒} วัลลภ ภาณุตานนท์ ฌ มหาสารคาม , จิตวิทยาพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการ พิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๘-๑๒๙.

^{๗๓} สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา ๕, ทฤษฎีการคิดและการสอนคิด, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (ราชบุรี: โรงพิมพ์ธรรมรักษ์การพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๘.

๗) สภาพร่างกาย ผู้ที่มีสภาพร่างกายปกติก็จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด บกพร่องทางการพูด หรือมีโรคประจำตัวต่าง ๆ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีความบกพร่องทางร่างกายมากเท่าใด ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะยิ่งน้อยลงมากเท่านั้น

๘) แรงจูงใจ ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีอีกองค์ประกอบหนึ่ง คือ แรงจูงใจ การเรียนรู้จะประสบผลดีถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และจะไม่ประสบผลเท่าที่ควรถ้าบุคคลขาดแรงจูงใจในการเรียนการให้แรงเสริมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

๙) ความถนัด ผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัดและมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ดีขึ้น และเร็วขึ้นแต่ถ้าผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนไม่ถนัดก็อาจทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นช้าลงได้

๒. บทเรียน คุณลักษณะของบทเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

๑) ความยากง่ายของบทเรียน บทเรียนที่ง่ายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าบทเรียนที่ยาก การจัดลำดับความยากง่ายของบทเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนการจัดการการเรียนรู้

๒) ความสั้นยาวของบทเรียน บทเรียนที่มีความยาวมาก ๆ ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ช้ากว่าบทเรียนสั้น ๆ

๓) การมีความหมายของบทเรียน บทเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าบทเรียนที่ไม่มีความหมาย เพราะจะช่วยทำให้ผู้เรียนจดจำเข้าใจองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดีและสามารถเชื่อมโยงสู่ตัวผู้เรียนได้นำไปใช้ได้จริงต่อไป

๓. วิธีการจัดการการเรียนรู้ ในเรื่องนี้ อารมณ์ ใจเที่ยง^{๗๔} เสนอแนวคิดไว้ว่า

๑) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

๒) การใช้เครื่องล่อใจ (Incentive) การให้รางวัล การแข่งขันเป็นต้นจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความปรารถนาที่จะเรียนและสนใจในการเรียนดีขึ้น

๓) การแนะแนวในการเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีขึ้น ถ้าได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เป็นตัวของตัวเอง และไม่เหนื่อยเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้องได้

๔) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ เช่น การโยงความสัมพันธ์ของประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ หรือการให้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น จะทำให้การเรียนรู้คงทนถาวรยิ่งขึ้น

๕) ช่วงเวลาในการเรียน ถ้าจัดให้ผู้เรียนได้เรียนในช่วงก่อนพักกลางวันจะช่วยให้การเรียนรู้ได้ดีกว่าเรียนในตอนบ่าย

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

๖) การฝึกฝน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว มีโอกาสฝึกฝนหรือกระทำซ้ำๆ อยู่เสมอจะทำให้การเรียนรู้สิ่งนั้นมีความมั่นคงถาวรขึ้น

๔. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่สามารถรับรู้สัมผัสจับต้อง ได้ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง ความสะอาด เป็นระเบียบ ของห้องเรียน เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจกาย จะช่วยให้ การเรียนรู้ดีขึ้น

๒) สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เป็นต้น ถ้าเป็น สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี แต่ถ้าบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมมี ลักษณะของความขัดแย้ง ไม่เข้าใจกันจะเป็นการบั่นทอน การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

๕. ตัวผู้สอน ผู้สอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ เพราะผู้สอนถูกจัดว่าเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้วางแผนให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียม ดังนั้น ผู้สอนจึงเป็นผู้ที่ต้อง มีความรู้ทั้งเรื่องตัวผู้เรียน การจัดเตรียมบทเรียน วิธีการจัดการการเรียนรู้ ตลอดจนการจัด สภาพแวดล้อม เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังของหลักสูตร

การตระหนักถึงองค์ประกอบทั้ง ๕ ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จะเป็นประโยชน์สำหรับ ผู้สอนทุกระดับชั้น ถ้าผู้สอนได้คำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้ ก็จะช่วยให้การเรียนการสอน บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ซึ่งเกิดจากการดู ได้ยิน ตมกลิ่น ลิ้มรส สัมผัส การอ่าน การนึกคิด การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกันเด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขันหรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์การ เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรีผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

พระมหาฤทธภาคิน จันทสโร (ส่องโสม) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชัน จำนวน ๒๑๐ คน ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมี ๓ อันดับแรกที่เด่นชัด ได้แก่ ด้านกิจกรรม ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผล/ประเมินผล ตามลำดับ ๒. นักเรียนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ ด้าน การเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล โดยนักเรียนชายมีความคิดเห็นสูงกว่านักเรียนหญิงทุกด้าน ๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศอายุและระดับชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้ ๑. จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่าง ๐.๐๕ โดยรายด้านแตกต่างกัน ๔ ด้าน ไม่แตกต่าง ๑ ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ๒. จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่าง ๓. จำแนกตามระดับชั้นเรียนโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่าง รายด้านแตกต่างกันด้านกิจกรรม^{๗๕}

พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมั่นคง) ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาคุณลักษณะ ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๑๗๐ คน เครื่องมือ

^{๗๕}พระมหาฤทธภาคิน จันทสโร (ส่องโสม) , “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนนวมพรธรรมาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ”, **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต** , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),

ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารและครูตามคุณลักษณะจรรยาบรรณวิชาชีพครู : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวมทั้งหมด ๙ ด้าน อยู่ในระดับมาก และพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครู มีความต้องอบรมสั่งสอน ผักผ่อน สร้างเสริมความรู้ให้กับตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีความรักและเมตตาศิษย์ครูไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญต่อวิชาชีพตนเอง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีการพัฒนาตนด้านวิชาชีพ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์สามัคคี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหารและครูตามคุณลักษณะตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวม ทั้ง ๙ ด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครู โดยเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีความ คิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะแนวทางทั้ง ๙ ด้าน โดยภาพรวม พบว่า ครูต้องอบรมสั่งสอนผักผ่อนสร้างเสริมความรู้ให้ศิษย์ในโรงเรียนให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎและวินัยของโรงเรียนมากกว่านี้ และต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครูบางท่านทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญต่อตนเอง ชอบแสวงหาประโยชน์อันมิชอบไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเองและส่งเสริมครูให้มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม^{๗๖}

พระครูสุนทรทวารกิจ (มหาลาภ) ได้วิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ๒. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน และ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีจำนวนทั้งหมด ๕ โรงเรียน จำนวน ๒๗๘ คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One - Way (ANOVA) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕และผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทางโรงเรียนให้ความสำคัญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกตัญญู อยู่ในระดับมาก ด้านการประหยัด อยู่ในระดับมาก และต่ำสุด คือ ด้านความซื่อสัตย์ ผลการเปรียบเทียบ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามชั้นการเรียน พิจารณาเป็นรายข้อทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้าน

^{๗๖} พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมมันคง) , “คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ”, **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕),

ความกตัญญู ด้านการประหยัด ด้านความมีเมตตา ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แก่นักเรียน พบว่า ด้านการมีวินัย ควรมีกิจกรรมปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนแก่นักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การแต่งกาย และให้ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ควรมีกิจกรรมปลูกฝังด้านความซื่อสัตย์ และเห็นว่าคุณค่าของความซื่อสัตย์ ต่อตน ผู้ปกครอง เพื่อน ๆ ด้านความมีเมตตาอยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบแทน ด้านการประหยัด ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมด้านการประหยัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น หยอดเหรียญใส่กระปุกออมสิน ด้านความกตัญญู ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความรักต่อผู้มีพระคุณ^{๓๗)}

พระมหาอุทิศ กวีวิไล (แหวะสะบก) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังศีลและคุณธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ๒) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยเป็นนักเรียนนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน ๒๓๕ คน และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว One – Way ANOVA ผลการวิจัย พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการมีวินัยนักเรียน มีการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการทำความเคารพครู ยอมรับความคิดเห็นคนอื่น มาโรงเรียนตรงเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ทำความสุจริตที่นำตนเอง ต่อเพื่อนผู้ปกครองทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความเมตตา นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนจัดกิจกรรมโรงเรียนเสมอ, ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานหลังกลับจากโรงเรียนไป ให้อาหารสัตว์เลี้ยงเสมอ , ไปทำบุญตักบาตรประจำด้านความประหยัด นักเรียนพอใจการกับเงินที่บิดามารดาให้ใช้จ่ายแต่ละครั้ง, ปิดไฟฟ้า น้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ มีการออมเงินที่เหลืออย่างระมัดระวัง และผลการศึกษาข้อมูลความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ทั้ง ๕ โรงเรียน เปรียบเทียบตามจำแนกเพศ อายุ ชั้นเรียน และผลการศึกษา (เกรดเฉลี่ย) ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัยนักเรียน, ด้านความซื่อสัตย์, ด้านความเมตตา, ด้านความประหยัด, พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

^{๓๗)} พระครูนนทวรกิจ (มหาลาโภ), “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” , **ปริญาญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต** , สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.(บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕),

ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี คือ ๑) ด้านวินัยนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ปลูกฝัง เข้าค่ายเพื่อนักเรียนนำไปปฏิบัติเพื่อให้รู้คุณค่าของการตรงต่อเวลา แสดงถึงความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ครูและอาจารย์ควรมีการส่งเสริมการรับผิดชอบในการปฏิญาณตนเองพร้อมกันหน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติด้วยความสมัครใจของนักเรียนแต่ละคน ๓) ด้านความเมตตา ครูควรทำเป็นอย่างในการทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ๔) ด้านความประหยัด ครูควรโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องความประหยัดในรูปแบบความพอเพียง^{๗๘}

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนฺทโชโต) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติทดสอบค่าที (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test) ผลการวิจัย พบว่า ๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ๒. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามเพศและระดับชั้นเรียน โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕, ๓. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

^{๗๘}พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก), “การศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี” **ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.(บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕),

ด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและแรงrieb จึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพการณ์ดังกล่าว^{๗๙}

สุนทรีย์ ศรีสังวาล ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียนในด้านกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมชุมนุม ตามทัศนของครูและนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครู ๗๓ คน นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ จำนวน ๑๓๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ๒ ชุด สอบถามครูผู้สอนและนักเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเลือกตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในด้านการวางแผน โรงเรียนกำหนดแนวทาง การดำเนินงานจากหลักสูตรและครูมือการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ สำหรับข้อเสนอแนะเห็นว่า ควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมใน การวางแผนและมีการสำรวจความต้องการของนักเรียน มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติกิจกรรม จัดหางบประมาณสนับสนุน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ในด้านการดำเนินงานตามแผน นักเรียนได้ เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เพียงพอ และเสนอแนะว่าควรให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการและให้มีการจัดกีฬาให้ครูอบรมเพิ่มพูนความสามารถ ประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในด้านของการตรวจสอบประเมินผล ใช้ข้อมูลการเข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของครู มีการวัดประเมินผลตามสภาพที่ แท้จริง ทุกครั้งที่จัดกิจกรรมและสิ้นปีการศึกษา แจ้งผลการวัดผลประเมินผลให้นักเรียนทราบ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผล ได้เสนอแนะว่าควรนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม ควรประชุมครูและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบ^{๘๐}

จุฑาธิป เปี่ยมประถม ได้วิจัยเรื่อง จริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการ มัธยมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

^{๗๙} พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต), “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา.(บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๕),

^{๘๐} สุนทรีย์ ศรีสังวาล, “การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, **การค้นคว้าแบบอิสระ** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

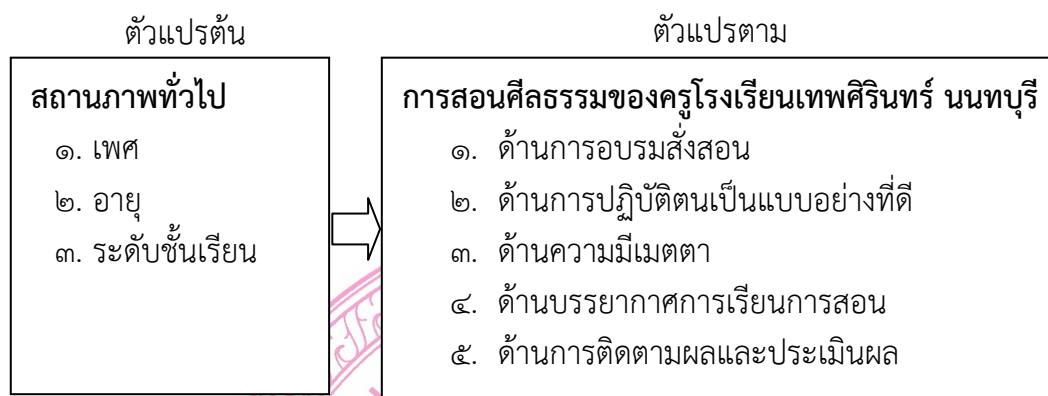
ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ๑. ระดับจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความใฝ่รู้ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีอยู่ในระดับมาก ๒. ระดับจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ของครู และผู้ปกครอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความอดทน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความตรงต่อเวลา ด้านความสามัคคี ด้านความยุติธรรม ด้านความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ และด้านความกตัญญูกตเวที แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๘๑}

สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศไทย ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนให้พร้อม ก่อนจะพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการพัฒนานั้นจะต้องควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ เป็นฟันเฟืองของกลไกการพัฒนาสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน การพัฒนาคนเพียงอย่างเดียว นั้น ถือว่าเป็นพัฒนาทางด้านเดียว ต้องพัฒนาทางด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปกับการพัฒนาคน ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะสาเหตุหนึ่งมาจากการมุ่งเน้นการพัฒนาคนเพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคง แต่เราลืมนึกไปว่าคนกำลังถอยห่างจากการพัฒนาด้านจิตใจ ทางด้านจิตใจควรได้รับการอบรมสั่งสอนด้วยธรรมะ เพื่อสร้างภูมิคุ้มให้กับเด็ก ๆ ถือว่าเป็นพัฒนาที่ยั่งยืน จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อวิจัยต่อไป

^{๘๑} จุฑาทิพย์ เปี่ยมประภม, “จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.**, การบริหารการศึกษา, ชลบุรี : (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕).

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเป็น ๒ ตัวแปร ดังแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เพื่อให้เกิดความเข้าใจการสื่อความหมาย ผู้วิจัยจึงใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ ข้อมูลวิจัย ดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม
df	แทน	ชั้นความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ค่าผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ความแปรปรวน (Mean Squares)
Sig	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
***	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๐

และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจาก รกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน ๒๓๕ คน เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านตัวแปร ทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการอบรมสั่งสอน , ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี , ด้านความมีเมตตา , ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน , ด้านการติดตามผลและประเมินผล แลการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในรูปแบบของตาราง ประกอบคำอธิบาย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุและระดับชั้นการเรียน

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ ทั้ง ๕ ด้าน

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ชาย หญิง จำนวน ๒๓๕ คน หาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของนักเรียน

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับชั้นการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนค่าร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู จำแนกตาม เพศ

เพศนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
(๑) ชาย	๑๐๘	๔๖.๐
(๒) หญิง	๑๒๗	๕๔.๐
ภาพรวมเพศนักเรียน	๒๓๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นหญิง จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ และรองลงมา คือ เป็นชาย จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนค่าร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู จำแนกตามอายุ

อายุนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
(๑) ๑๓ - ๑๕ ปี	๑๘๔	๗๘.๓
(๒) ๑๖ - ๒๐ ปี	๕๑	๒๑.๗
ภาพรวมอายุนักเรียน	๒๓๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓ รองลงมามีอายุระหว่าง ๑๖ - ๒๐ ปี จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนคำร้อยละความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรม มของครู
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
(๑) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๔๑	๑๗.๔
(๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๖๗	๒๘.๕
(๓) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๗๒	๓๐.๖
ภาพรวมระดับการศึกษา	๒๓๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖, รองลงมา กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕, และกำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู
โรงเรียนเทพศิรินทร์ โดยภาพรวม ๕ ด้าน มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มี
ต่อการสอนศีลธรรม โดยภาพรวม ๕ ด้าน

การสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
(๑) ด้านการอบรมสั่งสอน	๓.๘๐	๐.๕๖๕	มาก
(๒) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๓.๘๕	๐.๕๖๗	มาก
(๓) ด้านความมีเมตตา	๓.๙๗	๐.๔๘๗	มาก
(๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๓.๘๖	๐.๔๕๐	มาก
(๕) ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๔.๐๕	๐.๔๖๙	มาก
ภาพรวม	๓.๙๐	๐.๓๙๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียน มัธยมศึกษาให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรม
ของครู โดยภาพรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐,

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน
การติดตามผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ , รองลงมา คือ ด้านความมีเมตตา
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗, ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖, และข้อมี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐, ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการอบรมสั่งสอน

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน		\bar{X}	S.D.	ระดับ
(๑)	ครูสอดแทรกเนื้อหาหลักศีลธรรมในรายวิชาที่สอน	๓.๘๘	๐.๙๔๓	มาก
(๒)	ครูมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดนักเรียนให้สอดคล้องกับสังคมด้านศีลธรรม	๓.๙๕	๐.๘๘๓	มาก
(๓)	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนประจำ	๔.๑๗	๐.๘๘๑	มาก
(๔)	ครูได้ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	๓.๙๑	๐.๘๙๔	มาก
(๕)	ครูสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้เสียสละ	๓.๘๕	๐.๐๑๒	มาก
(๖)	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยา มารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๓.๗๑	๐.๐๓๗	มาก
(๗)	ครูผู้สอนจัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน	๓.๗๓	๐.๙๒๔	มาก
(๘)	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสม เมื่อนักเรียนประพฤติผิดศีลธรรมอันดีงาม	๔.๓๐	๐.๙๒๓	มาก
ภาพรวมด้านการอบรมสั่งสอน		๓.๙๔	๑.๕๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔. ๕ พบว่า นักเรียน มัธยมศึกษาให้ความสำคัญ ในการสอนศีลธรรมของครู ด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔,

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนประจำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๗, รองลงมาคือ ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสมกับนักเรียนประพฤติผิดศีลธรรมอันดีงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐, ครูมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดนักเรียนให้สอดคล้องกับสังคมด้านศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๕, และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดให้มีการอบรมจรรยา มารยาทตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๖ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
(๑) ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	๔.๓๖	๐.๕๓๒	มาก
(๒) ครูดูแลรักษาความสะอาดด้านการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	๔.๗๖	๐.๕๑๗	มากที่สุด
(๓) ครูปฏิบัติตนเป็นที่ไว้วางใจ น่าเลื่อมใสศรัทธาของนักเรียน	๔.๒๘	๐.๕๑๔	มาก
(๔) ครูกล่าววาจาที่สุภาพเรียบร้อยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๓๖	๐.๕๕๐	มาก
(๕) ครูประพฤติปฏิบัติละเว้นจากอบายมุขเพื่อแบบอย่างที่ดี	๔.๓๐	๐.๕๕๑	มาก
(๖) ครูประพฤติตนทั้งต่อหน้า ลับหลังควรเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๓๓	๐.๕๒๗	มาก
(๗) ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนหรือเพื่อนครู	๔.๓๒	๐.๕๐๗	มาก
(๘) ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ	๔.๓๒	๐.๕๐๗	มาก
ภาพรวมด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๒๖	๐.๔๓๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาให้ความสำคัญการสอนศีลธรรมของครู ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครูดูแลรักษาความสะอาดด้านการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๖, รองลงมาคือ ครูกล่าววาจาที่สุภาพเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี, มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๖, การประพฤติตนทั้งต่อหน้าลับหลังควรเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓, และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนหรือเพื่อนครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒, ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๗ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านความมีเมตตา

๓. ด้านความมีเมตตา		\bar{X}	S.D.	ระดับ
(๑)	ครูมีการแบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้แก่เพื่อนเสมอ	๔.๐๙	๐.๘๗๕	มาก
(๒)	ครูช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีกิจกรรมที่โรงเรียนสม่ำเสมอ	๓.๖๘	๑.๐๖๖	มาก
(๓)	ครูให้นักเรียนตั้งใจเรียนหนังสือตั้งใจคำแนะนำของคุณครู	๓.๓๖	๐.๙๔๓	มาก
(๔)	ครูแนะนำให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเสมอ	๓.๗๒	๐.๙๑๘	มาก
(๕)	ครูแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติดีต่อพ่อแม่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง	๓.๘๑	๐.๙๔๔	มาก
(๖)	ครูแนะนำนักเรียนให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยงที่บ้านด้วยความเมตตา	๓.๘๕	๐.๙๐๕	มาก
(๗)	ครูแนะนำนักเรียนให้ความเคารพผู้มีพระคุณอย่างเสมอ	๓.๒๓	๑.๐๒๙	มาก
(๘)	ครูแนะนำนักเรียนเชื่อฟังคำสอนของครูและพ่อแม่เสมอ	๓.๘๑	๐.๙๘๔	มาก
ภาพรวมด้านความมีเมตตา		๓.๖๙	๐.๖๓๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียน มัธยมศึกษาให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรม
ของครู ด้านความมีเมตตาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙,

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือครู
มีการแบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้แก่เพื่อนเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙, รองลงมา คือ ครู
แนะนำนักเรียนให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยงที่บ้านด้วยความเมตตา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕, ครูแนะนำ
ให้นักเรียนปฏิบัติดีต่อพ่อแม่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๑, และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ ครูแนะนำนักเรียนให้ความเคารพผู้มีพระคุณอย่างเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๓ ,
ตามลำดับ

ตารางที่ ๔๘ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน		\bar{X}	S.D.	ระดับ
(๑)	ครูมีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน	๓.๘๑	๐.๙๙๒	มาก
(๒)	ครูมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน	๓.๙๗	๐.๘๔๗	มาก
(๓)	ครูมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่ชัดเจน	๔.๑๔	๐.๘๑๒	มาก
(๔)	ครูมีการสรุปและรายงานผลการเรียนการสอนเป็นประจำ	๓.๘๔	๐.๘๘๔	มาก
(๕)	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามปัญหาข้อสงสัยในการเรียนรู้	๓.๗๒	๐.๙๔๑	มาก
(๖)	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๒๖	๐.๘๐๕	มาก
(๗)	ครูจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนมีความเป็น กันเองระหว่างครูกับนักเรียน	๔.๐๙	๐.๘๓๗	มาก
(๘)	ครูมีสื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจอยากเรียนรู้	๔.๐๑	๐.๘๕๗	มาก
ภาพรวมด้านบรรยากาศการเรียนการสอน		๓.๙๘	๐.๕๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียน มัธยมศึกษาให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรม
ของครู ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
๓.๙๘,

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ
ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ ,
รองลงมา คือ ครูมีสื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจอยากเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ,
และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
๓.๘๑, ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครู ด้านการติดตามผลและประเมินผล

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล	\bar{X}	S.D.	ระดับ
(๑) ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการติดตามผลในด้านพัฒนาการเชิงศีลธรรมของนักเรียน	๔.๑๑	๑.๐๙๖	มาก
(๒) การวัดและประเมินผลกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์	๓.๙๐	๑.๑๔๐	มาก
(๓) ครูมีการติดตามวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม	๔.๐๘	๑.๐๓๒	มาก
(๔) ครูมีการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน	๔.๑๑	๑.๐๕๐	มาก
(๕) ครูให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงานให้ครูทราบทุกครั้ง	๔.๑๘	๐.๙๘๐	มาก
(๖) ครูให้นักเรียนช่วยประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง	๔.๑๙	๐.๕๖๗	มาก
(๗) ครูตรวจผลงานการบันทึกในสมุดศีลธรรมของนักเรียน	๔.๒๖	๐.๘๐๕	มาก
(๘) ครูได้จัดให้มีการประเมินและติดตามผลของนักเรียนเสมอ	๔.๐๙	๐.๘๓๗	มาก
ภาพรวมด้านการติดตามผลและประเมินผล	๔.๐๘	๐.๖๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียน มัธยมศึกษาให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรมของครูด้านการติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘,

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครูตรวจผลงานการบันทึกในสมุดศีลธรรมของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ , รองมา คือ ครูให้นักเรียนช่วยประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ , ครูได้จัดให้มีการประเมินและติดตามผลของนักเรียนเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙, และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดและประเมินผลกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙, ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ชาย หญิง จำนวน ๒๓๕ คน หาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

ตารางที่ ๔๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการส่งศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ จำแนก ตาม เพศ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

แหล่งข้อมูล เปรียบเทียบตามเพศ	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
(๑) ด้านการอบรมสั่งสอน	๔.๑๙	๐.๕๘๑	๔.๑๘	๐.๕๕๓	๐.๐๓๒	๐.๐๗๐
(๒) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๑๙	๐.๖๒๘	๔.๒๑	๐.๕๕๓	๐.๒๒๕	๐.๑๕๐
(๓) ด้านความมีเมตตา	๔.๑๙	๐.๕๕๗	๔.๒๔	๐.๕๐๖	๐.๗๔๐	๐.๐๑๐
(๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๔.๐๓	๐.๖๒๗	๔.๐๙	๐.๘๓๕	๐.๖๒๗	๐.๘๒๒
(๕) ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๔.๐๖	๐.๖๖๗	๔.๐๙	๐.๖๕๖	๐.๒๗๙	๐.๗๑๕

*นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ โดยภาพรวม ระหว่างเพศชาย เพศหญิง และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อที่มีต่อการสอนศีลธรรมทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความมีเมตตา ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการติดตามผลและประเมินผลที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการสอน
ศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ จำแนก ตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

แหล่งข้อมูล เปรียบเทียบรายคู่ตามอายุ	ต่ำกว่า ๑๓-๑๕ ปี		t	Sig
	\bar{x}	S.D.		
(๑) ด้านการอบรมสั่งสอน	๔.๐๒	๔.๓๓	๔.๑๙๓	๐.๐๐๐*
(๒) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๐๕	๔.๓๔	๓.๗๙๘	๐.๐๐๐*
(๓) ด้านความมีเมตตา	๔.๐๘	๔.๓๔	๓.๔๓๙	๐.๑๑๙
(๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๓.๙๗	๔.๑๔	๑.๖๐๖	๐.๐๐๑*
(๕) ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๓.๙๑	๔.๒๒	๔.๓๘๓	๐.๐๐๐*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นนักเรียน
ที่มีต่อการสอนศีลธรรม ของครู โดยภาพรวม ระหว่างอายุนักเรียน ทั้งชายและหญิง นักเรียน
มีความคิดเห็นต่อการสอนศีลธรรม ของครู คือ,ด้านความมีเมตตาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ ๐.๐๕, และด้านการอบรมสั่งสอน,ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านบรรยากาศ
การเรียนการสอน และด้านการติดตามผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมของครูโรงเรียน
เทพศิรินทร์ จำแนก ตามระดับชั้นการเรียน โดยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

แหล่งข้อมูลเปรียบเทียบ ตามระดับชั้นเรียน	ชั้นเรียน	SS	df	MS	f	Sig
(๑) ด้านการอบรมสั่งสอน	ชั้น ม.๑	๗.๐๖๕	๓	๒.๓๕๕	๘.๐๒๐	๐.๕๐๐
	ชั้น ม.๒	๖๕.๔๘๔	๒๒๓	๐.๒๙๔	-	-
	ชั้น ม.๓	๗๒.๕๔๙	๒๒๖	-	-	-
(๒) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	ชั้น ม.๑	๔.๘๓๓	๓	๑.๖๑๑	๔.๘๔๖	๐.๓๐๐
	ชั้น ม.๒	๗๔.๑๒๗	๒๒๓	๐.๓๓๒	-	-
	ชั้น ม.๓	๗๘.๕๙๕	๒๒๖	-	-	-
(๓) ด้านความมีเมตตา	ชั้น ม.๑	๗.๒๕๓	๓	๒.๔๑๘	๙.๐๘๐	๐.๑๐๐
	ชั้น ม.๒	๕๙.๓๗๕	๒๒๓	๐.๒๖๖	-	-
	ชั้น ม.๓	๖๖.๖๒๘	๒๒๖	-	-	-
(๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	ชั้น ม.๑	๓.๙๓๔	๓	๑.๓๑๑	๒.๔๗๒	๐.๐๖๓
	ชั้น ม.๒	๑๑๘.๒๙๖	๒๒๓	๐.๕๓๐	-	-
	ชั้น ม.๓	๑๒๒.๒๓๐	๒๒๖	-	-	-
(๕) ด้านการติดตามผลและประเมินผล	ชั้น ม.๑	๘.๒๘๒	๓	๒.๗๖๑	๖.๘๒๗	๐.๐๕๑
	ชั้น ม.๒	๙๐.๑๗๕	๒๒๓	๐.๔๐๔	-	-
	ชั้น ม.๓	๙๘.๔๕๗	๒๒๖	-	-	-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑ ๒ พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรม
นักเรียนมัธยมศึกษา ของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม
นักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อการสอนศีลธรรมของครูที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ ๐.๐๕

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรม ของนักเรียน

หลักการ	ข้อเสนอแนะ	N=๒๓๕	
		NO	%
ด้านการอบรมสั่งสอน	๑) ควรมีแนวทางการปลูกฝังศีลธรรมที่ชัดเจน	๖๐	๒๕.๕๓
	๒) ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมทุกชั้นการเรียน	๕๖	๒๓.๘๒
ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	๑) ควรมีการปฏิบัติธรรม ร่วมกันทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองในโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี	๔๔	๑๘.๗๒
	๒) ควรมียึดถือกฎ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	๓๔	๑๔.๔๖
ด้านความมีเมตตา	๑) ควรมีกิจกรรมการ เรียนรู้และ การช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบแทน	๖๕	๒๗.๗๖
	๒) ควรมีกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยจิตเมตตา	๓๙	๑๖.๕๙
ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน	๑) ควรจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ศีลธรรม	๔๒	๑๗.๘๗
	๒) ควรให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ด้วยการสร้างบรรยากาศทางศีลธรรม	๓๖	๑๕.๓๑
ด้านการติดตามผลและประเมินผล	๑) ควรวัดผลและประเมินผลจากวิธีสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนคิดเป็น	๒๘	๑๑.๙๑
	๒) ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและหลากหลาย	๒๒	๙.๓๖

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๓๕ คน โรงเรียนเทพศิรินทร์จากการศึกษาปัจจัยทางด้านตัวแปรทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความมีเมตตา ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการติดตามผลและประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๓๕ คน และเก็บเครื่องมือวิจัยกลับมาได้ทั้งหมดจำนวน ๖๐๐ คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามชุดเดียวกันทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๐๖

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นหญิง จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐ และรองลงมา คือ เป็นชาย จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐, นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง ๑๓ - ๑๕ ปี จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๓ , รองลงมา มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๑๘ ปี จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๗, และ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖, รองลงมา กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕, และกำลังศึกษาอยู่ในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๔ ตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบส อนเกี่ยวกับ สภาพการสอนศีลธรรมของครู โดยภาพรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการติดตามผลและประเมินผล รองลงมา คือ ด้านความมีเมตตา ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการอบรมสั่งสอน ตามลำดับ

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน นักเรียนเห็นว่าครูควร ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพ การสอนศีลธรรม ด้านการอบรมสั่งสอน อยู่ในระดับมาก คือ ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทาง ศีลธรรมนักเรียน , ใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสม กับนักเรียนประพฤติผิดศีลธรรม มีการ ปรับเปลี่ยนแนวความคิดให้สอดคล้องกับสังคมด้านศีลธรรม จัดให้มีการอบรมจรรยา มารยาท ตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันได้

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียน เห็นว่าครูควร ให้ความสำคัญ ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก , คือ คอยดูแลรักษาความสะอาดด้านการ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย , ให้กล่าววาจาที่สุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนทั้งต่อหน้าลับหลังที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนหรือเพื่อนครูทุกคน

๓. ด้านความมีเมตตา นักเรียนเห็นว่าครูควร ให้ความสำคัญ ด้านความมีเมตตา อยู่ในระดับมาก , คือ มีการแบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้แก่เพื่อนเสมอ , ให้อาหารแก่สัตว์ด้วยความเมตตา, ปฏิบัติที่ดีต่อพ่อแม่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง, และให้ความเคารพผู้มีพระคุณเสมอ

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน นักเรียน เห็นว่าครูควร ให้ความสำคัญ ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก , คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ , มีสื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ , และมีการวางแผน เตรียมการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล นักเรียน เห็นว่าครูควร ให้ความสำคัญ ด้านการติดตามผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก, คือ ควรตรวจผลการบันทึกในสมุดศีลธรรม ของนักเรียน , ให้นักเรียนช่วยประเมินผล เพื่อนเพื่อปรับปรุงแก้ไข จัดให้มีการประเมินและ ติดตามผลการเรียนเสมอและมีการวัดและประเมินผลกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ทุกครั้ง

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการสอน ศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ หาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA โดยภาพรวม ตามเพศ ชาย หญิง จำนวน ๒๓๕ คน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อที่มีต่อการ สอนศีลธรรมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และเปรียบเทียบตามอายุ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนศีลธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี มีดังนี้

๑. **ด้านการอบรมสั่งสอน** ควรมีแนวทางการปลูกฝังศีลธรรมที่ชัดเจนมีการจัดกิจกรรมเสริมทุกชั้นการเรียน
๒. **ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี** ควรมีการปฏิบัติธรรม ร่วมกันทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองในโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ควรยึดถือกฎและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
๓. **ด้านความมีเมตตา** ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้และการช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบแทน ควรมีกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยจิตเมตตา
๔. **ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน** ควรจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ศีลธรรม และให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยการสร้างบรรยากาศทางศีลธรรม
๕. **ด้านการติดตามผลและประเมินผล** ควรวัดผลและประเมินผลจากวิธีสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนคิดเป็นร้อยละ มีการวัดผลเนื้อหาตามสภาพจริง

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๑. **ด้านการอบรมสั่งสอน** นักเรียนให้ความสำคัญการสอนศีลธรรมด้านการอบรมสั่งสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เหตุผล คือ ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางศีลธรรมนักเรียน ใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสม กับนักเรียนประพฤติผิดศีลธรรม ครูแนะนำให้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดให้สอดคล้องกับสังคม จัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้สามารถปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ได้ สอดคล้องกับ พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แววสะบก) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังศีลและคุณธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ๒) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยเป็นนักเรียนนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีจำนวน ๒๓๕ คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่เพื่อค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว One – Way ANOVA ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวม ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการ

มีวินัยนักเรียน มีการแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ มีการทำความเคารพครู ยอมรับความคิดเห็นคนอื่น มาโรงเรียนตรงเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ทำความสุจริตที่นำตนเอง ต่อเพื่อน ผู้ปกครองทั้งต่อหน้าและลับหลัง ด้านความเมตตา นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนจัดกิจกรรมโรงเรียนเสมอ, ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานหลังกลับจากโรงเรียนไปให้อาหารสัตว์เลี้ยงเสมอ, ไปทำบุญตักบาตรประจำด้านความประหยัด นักเรียนพอใจการกับเงินที่บิดามารดาให้ใช้จ่ายแต่ละครั้ง, ปิดไฟฟ้า น้ำทุกครั้งเมื่อเลิกใช้ มีการออมเงินที่เหลืออย่างระมัดระวัง และผลการศึกษาข้อมูลความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมทั้ง ๕ โรงเรียน เปรียบเทียบตามจำแนกเพศ อายุ ชั้นเรียน และผลการศึกษา (เกรดเฉลี่ย) ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวินัยนักเรียน, ด้านความซื่อสัตย์, ด้านความเมตตา, ด้านความประหยัด, พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี คือ ๑) ด้านวินัยนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ปลูกฝัง เข้าค่ายเพื่อนักเรียนนำไปปฏิบัติเพื่อให้รู้คุณค่าของการตรงต่อเวลาแสดงถึงความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ครูและอาจารย์ควรให้การสนับสนุนการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตนเองพร้อมกันหน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติด้วยความสมัครใจของนักเรียนแต่ละคน ๓) ด้านความเมตตา ครูควรทำเป็นอย่างในการทำบุญใส่บาตรในวันสำคัญต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ๔) ด้านความประหยัด ครูควรโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องความประหยัดในรูปแบบความพอเพียง

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนให้ความสำคัญ การสอนศีลธรรมของครูด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ครูดูแลรักษาความสะอาดด้านการแต่งกาย การกล่าววาจาที่สุภาพเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี , มีความประพฤติตนทั้งต่อหน้าลับหลังที่ดี และความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนหรือเพื่อนครู ทุกคน สอดคล้องกับ **พระครูปลัดไทรทอง สุรมโม** (นิยมมันคง) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู:กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาคุณลักษณะ ของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ๒) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน ๓) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน ๑๓๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นผู้บริหารและครูตามคุณลักษณะจรรยาบรรณวิชาชีพครู : กรณีศึกษาโรงเรียน

มัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวมทั้งหมด ๙ ด้าน อยู่ในระดับมาก และพิจารณารายด้านเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครู มีความต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ให้กับตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีความรักและเมตตาศิษย์ครูไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญต่อวิชาชีพตนเอง ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีการพัฒนาตนด้านวิชาชีพ คอยช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์สามัคคี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และผลการเปรียบเทียบข้อมูลความคิดเห็นผู้บริหารและครูตามคุณลักษณะตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ทั้ง ๓ โรงเรียน โดยภาพรวม ทั้ง ๙ ด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครู โดยเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีความ คิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะแนวทางทั้ง ๙ ด้าน โดยภาพรวม พบว่า ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ให้ศิษย์ในโรงเรียนให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามกฎและวินัยของโรงเรียนมากกว่านี้ และต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครูบางท่านทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญต่อตนเอง ชอบแสวงหาประโยชน์อันมิชอบไม่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเองและส่งเสริมครูให้มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

๓. ด้านความมีเมตตานักเรียนให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรมด้านความมีเมตตา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ สอนให้นักเรียนรู้จัก แบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้แก่เพื่อน ให้อาหารแก่สัตว์ด้วยความเมตตา ประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อพ่อแม่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และให้ความเคารพผู้มีพระคุณ สอดคล้องกับ พระครูนนทวรกิจ (มหาลาโภ) ได้วิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรมและคุณธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ๒. เพื่อเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน และ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีจำนวน ทั้งหมด ๕โรงเรียน จำนวน ๒๗๘ คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way (ANOVA) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และผลการวิจัย พบว่า จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทางโรงเรียนให้ความสำคัญด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความกตัญญู อยู่ในระดับมาก ด้านการประหยัด อยู่ในระดับมาก และต่ำสุดคือ ด้านความซื่อสัตย์ ผลการเปรียบเทียบ การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามชั้นการเรียน พิจารณาเป็นรายข้อทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านความกตัญญู ด้านการประหยัด ด้านความมีเมตตา ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐ และแนว

ทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม แก่นักเรียน พบว่า ด้านการมีวินัย ควรมีกิจกรรม ปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียนแก่นักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การแต่งกาย และให้ทาง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ควรมีกิจกรรมปลูกฝังด้านความ ซื่อสัตย์ และเห็นว่าคุณค่าของความซื่อสัตย์ ต่อตน ผู้ปกครอง เพื่อน ๆ ด้านความมีเมตตา อยากร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบ แทน ด้านการประหยัด ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมด้านการประหยัดด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่น หยดเหรียญใส่กระปุกออมสิน ด้านความกตัญญู ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความ รักต่อผู้มีพระคุณ

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน นักเรียนให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรม ของครู ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ครูมีการเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีสื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ และมีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน ทุกคน สอดคล้องกับ **สุนทรีย์ ศรีสังวาล** ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหาร และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียนในด้านกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมชุมนุม ตามทัศนะของครู และนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสัน ป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครู ๗๓ คน นักเรียนช่วงชั้นที่ ๓ จำนวน ๑๓๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ๒ ชุด สอบถามครูผู้สอนและนักเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเลือกตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการ แจกแจงความถี่และ ค่าร้อยละ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในด้านการวางแผน โรงเรียนกำหนดแนวทางการดำเนินงานจาก หลักสูตรและคู่มือการจัดการนักเรียน โดยส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านดนตรี กีฬา และ ศิลปะ สำหรับข้อเสนอแนะเห็นว่า ควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมใน การวางแผนและมีการสำรวจความต้องการของนักเรียน มีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติกิจกรรม จัดหา งบประมาณสนับสนุน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ในด้านการดำเนินงานตามแผน นักเรียนได้ เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีวัสดุอุปกรณ์และสถานที่เพียงพอ และเสนอแนะว่าควรให้ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการและให้มีการจัดกีฬาให้ครูอบรมเพิ่มพูนความสามารถ ประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในด้านของการตรวจสอบประเมินผล ใช้ข้อมูลการ เข้าร่วม กิจกรรมของนักเรียน มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของครู มีการวัด ประเมินผลตามสภาพที่ แท้จริงทุกครั้งที่เกิดกิจกรรมและสิ้นปีการศึกษา แจกผลการวัดผล ประเมินผลให้นักเรียนทราบ สำหรับข้อเสนอแนะ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ประเมินผล ได้เสนอแนะว่าควรรานวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม ควรประชุมครู และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบ

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล นักเรียนให้ความสำคัญในการสอนศีลธรรม ด้านการติดตามผลและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ครูตรวจผลงานการบันทึก ในสมุดศีลธรรมของนักเรียน ให้นักเรียนช่วยประเมินผล เพื่อนเพื่อปรับปรุงแก้ไขมีการประเมิน ติดตามผลตามสภาพจริงและตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ พระมหาฤทธากิน จันทสาโร (ส่องโสม) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนมหารมณพาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ การเรียนการสอนโรงเรียนมหารมณพาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนมหารมณพาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนโรงเรียนมหารมณพาราม ผู้วิจัย ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมหารมณพาราม เขตตลิ่งชันจำนวน ๒๑๐ คน ซึ่งใช้การสุ่ม ตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมี ๓ อันดับแรกที่ได้เด่นชัด ได้แก่ ด้านกิจกรรม ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านวัดผล/ประเมินผล ตามลำดับ ๒. นักเรียนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้าน การเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล โดยนักเรียนชายมีความคิดเห็นสูงกว่านักเรียนหญิงทุกด้าน ๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของโรงเรียนมหารมณพาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศอายุและระดับชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์ สรุปได้ ดังนี้ ๑. จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่าง ๐.๐๕ โดยรายด้านแตกต่างกัน ๔ ด้าน ไม่แตกต่าง ๑ ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ๒. จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่าง ๓. จำแนกตามระดับชั้นเรียนโดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่าง รายด้านแตกต่างกันด้านกิจกรรม

ผลที่ได้จากการวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี คือ การเห็นผู้บริหารและครูให้ความสนใจเรื่องการสอนศีลธรรมและให้ความสำคัญมากกว่าการสอนที่ผ่าน ๆ มา

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปตามลำดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงนโยบาย

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี มีดังนี้

- ๑) ด้านการอบรมสั่งสอน ควรมีแนวทางอบรมสั่งสอนและการปลูกฝังศีลธรรมที่ชัดเจนมีการจัดกิจกรรมเสริมทุกชั้นการเรียนรู้
- ๒) ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรมีแนวทางการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองในโอกาสต่างๆเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
- ๓) ด้านความเมตตา ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้และการช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยจิตเมตตาโดยไม่คิดหวังผลสิ่งอื่นตอบแทน ควรมีกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยจิตเมตตา
- ๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ศีลธรรมและให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยการสร้างบรรยากาศทางศีลธรรม
- ๕) ด้านการติดตามผลและประเมินผล ควรวัดผลและประเมินผลจากวิธีสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนคิดเป็น ควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและหลากหลาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ศึกษา สภาพการสอนศีลธรรมแนวการปลูกฝังเชิงลึก
- ๒) ศึกษา การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่ต่อการสอนศีลธรรมแบบเชิงคุณภาพ
- ๓) พัฒนารูปแบบการสอนศีลธรรมด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- ๔) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนศีลธรรมในโรงเรียนของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ครูผู้สอนที่เป็นฆราวาส หรือองค์กรปกครอง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก
๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

แก้ว ชิตตะขบ. **รวมวิชาการธรรมศึกษาขั้นตรี**. หลักสูตรของสนามหลวงแผนกธรรม, ๒๕๔๖.

ชญ กุลชล, **มนุษย์พฤติกรรมและการเรียนรู้ในการฝึกอบรม**, การฝึกอบรมหลักสูตร
การบริหารงานฝึกอบรม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๒๓.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ**, กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่
บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดัก จำกัด, ๒๕๕๑.

นภดล ขวัญชนะภักดี. **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, ๒๕๔๙.

น้อย พงษ์สนิท. **จริยศาสตร์ปรัชญาว่าด้วยธรรม**, โรงพิมพ์สวนปรง, ๒๕๒๐.

ดวงเดือน พันธุนาวิน. **จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา**, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๔.

ดวงเดือน พันธุนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก. **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย :**
การวิจัยและการประยุกต์, ๒๕๔๔.

ทองคุณ หงส์พันธ์. **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐.

ทิสนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๔๔

บรรจง ชูสกุลชาติ, **การศึกษาเพื่อไปสู่ความเป็นนิกร การศึกษาเพื่อความเป็นนิกรงาน
ศิลปหัตถกรรม**, กรุงเทพมหานคร : ไร่ไทยเพรสเซ็นเตอร์, ๒๕๓๒.

บรรเทา กิตติศักดิ์, **จริยธรรมทางการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๘.

บุญมี แทนแก้ว. **จริยศาสตร์**, กรุงเทพมหานคร: คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ๒๕๓๒.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ ๒๕๔๒.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลผลศัพท์** **เพิ่มศัพท์และปรับปรุง**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๒๗.
- _____. (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **สังคมดี เพราะมีครูเป็นต้นแบบ**, อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **พระในบ้าน**, คาถาวรรณการพิมพ์, ๒๕๔๑.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธวิธีการบริหาร**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- พระราชวรมนี (ป.อ.ปยุตฺโต). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๐.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.๙). **เจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหาร** พงกะพรวณ ตะกลมทอง. **นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ** อุดรธานี http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=News&fileprint&sid=364
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียววี ยินดีสุข. **ทักษะ ๕ C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พรพิมล พรพีระชนม์. **การจัดกระบวนการเรียนรู้**, สงขลา : เหมการพิมพ์สงขลา, ๒๕๕๐.
- พรรณณี ช.เจนจิต. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อแกรมมี, ๒๕๓๘.
- ว. วชิรเมธี. **ความจริงเกี่ยวกับความรักความโกรธและความเมตตา เล่ม ๓**, กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์สุภา จำกัด, ๒๕๕๒.
- วรญา ทองอุ่น. **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร**, สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๘.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. **การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา**, สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๔.
- วิชัย ต้นศิริ. **อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- วิพทย์โยคะ รัตนรังสี และสังัดไทยทีวี. **ทัศนคติแห่งชีวิต**, กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- ไสว พรหมณี. **ครูกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต**, ในทวนกระแสแนวคิดในการพัฒนาชนบท, ๒๕๒๙.

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการฝึกอบรม,
การฝึกอบรมหลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านการฝึกอบรม, สถาบันพัฒนาข้าราชการ
พลเรือน,สำนักงานก.พ., ๒๕๓๓

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. **รศแห่งความเมตตาชุ่ม
เย็นยิ่งนัก**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๐.

สุนทร อมรวิวัฒน์. **หลักการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะการเผชิญสถานการณ์, นนทบุรี :**
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

สุวัฒน์ มุทฺธเมธา. **การเรียนการสอนปัจจุบัน**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
๒๕๓๒.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. ๒๕๓๗**,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕**,
กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินทวาทกรฟิค จำกัด, ๒๕๔๕.

หทัยรัตน์ ลิ้มอรุณวงศ์. **การติดตาม และประเมินผล**, เจ้าหน้าที่บริหารงาน. มหาวิทยาลัยทักษิณ,
อำนาจ ทะพิงค์ และ ชยันต์ วรรณภูติ. **จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา**,
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๒.

อัญชญา ณ ระนอง. **การจัดการปฏิบัติการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. **การติดตามผลและประเมินผลการนิเทศ**, <http://panchalee>.

อารี พันธมณี. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, ๒๕๔๔.

อภิภูวัฒน์ โพธิ์सान. **สุขวิถี มนุษย์ ชีวิต ความสุข**, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : หจก. อภิชาติการพิมพ์, ๒๕๕๓.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

จุฑาธิป เปี่ยมประถม. “จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู
และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัด
ฉะเชิงเทรา”, **ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.** , (การ บริหารการศึกษา), ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕.

ดุขฎี สีตลวรารค์. **การศึกษาในสังคมพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก**,
วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

นิภาพรรณ แดงโรจน์. การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา, **ปริญญาณิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต**, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๐.

พระครูนันทกรกิจ (มหาลาโภ). “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี” **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาอุทิศ กวีวิโส (แหวสะบก). “การศึกษาความพึงพอใจต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี” **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูประโชติจันทวิมล (นาม จนทโชโต). “การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระครูปลัดไทรทอง สุธมโม (เนียมั่นคง). คุณลักษณะของครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาฤตภาคิน จนทสาโร (ส่องโสม). ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโรงเรียนนทรณพาราม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร **ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สุนทรีย์ ศรีสังวาล. “การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, **การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖

(๓) ภาษาต่างประเทศ :

edu.chula.ac.th.

tsumis.tsu.ac.th/tsukm/UploadFolder%5Ctsu.pdf.

http://www.geocities.com/dol_nida/Strategic_07_1.htm.

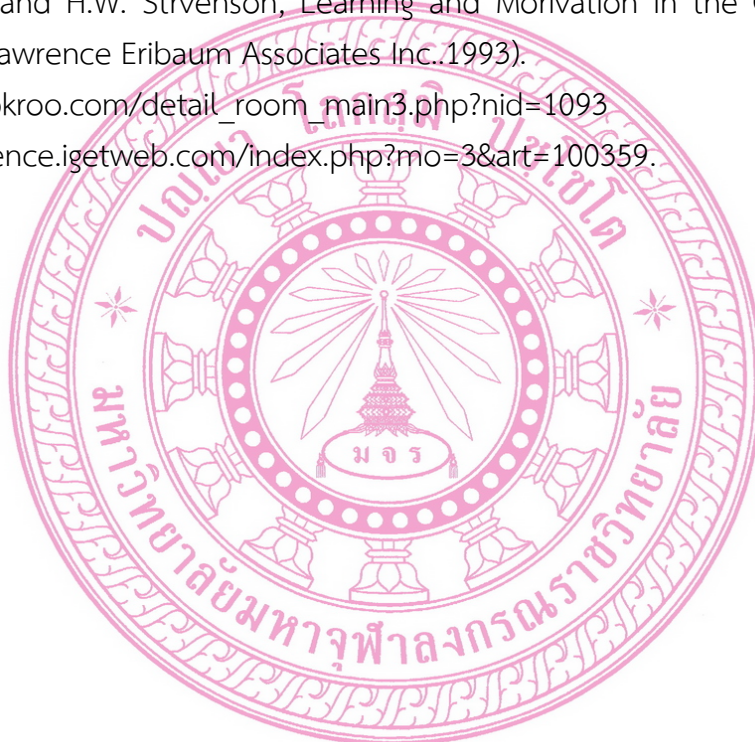
http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=News&file=print&sid=364.

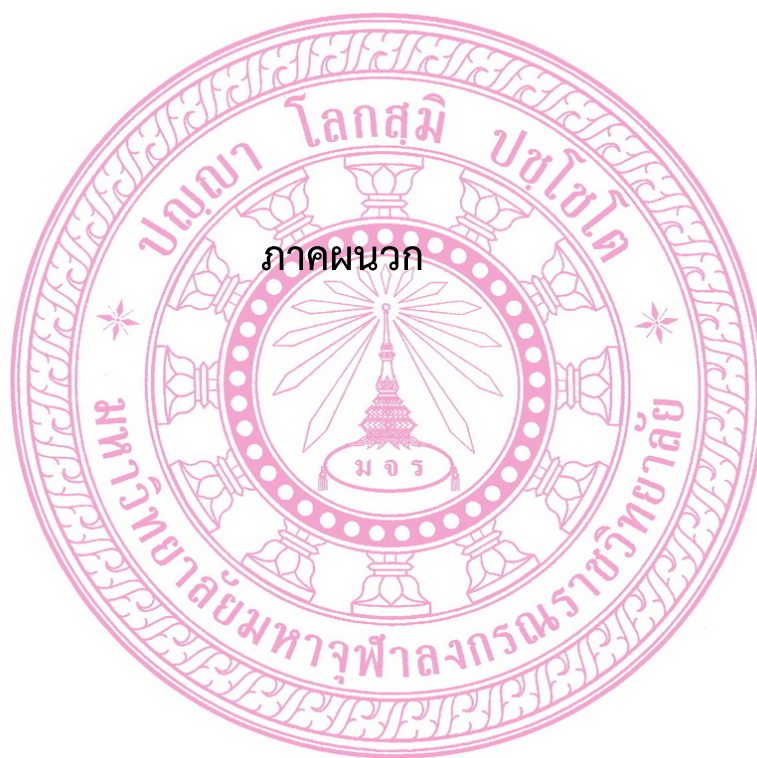
<http://panchalee.wordpress.com/2009/07/29/monitoring-evaluation/>

(Piaget), Oison and H.W. Strvenson, Learning and Morivation in the Classroom (New Lersey : Lawrence Erlbaum Associates Inc.1993).

http://www.sobkroo.com/detail_room_main3.php?nid=1093

<http://socialscience.igetweb.com/index.php?mo=3&art=100359>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก (ก)
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี และแบบสอบถามนี้ใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสอบถามนี้มีประโยชน์ในการทำวิจัยอย่างมาก จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามทุกข้อและแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น แต่ข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ต่อไปแบบสอบถามแบ่งออก เป็น ๔ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์นักเรียน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกท่าน

พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณฺโณ (ศรีสวัสดิ์)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

๑. เพศ

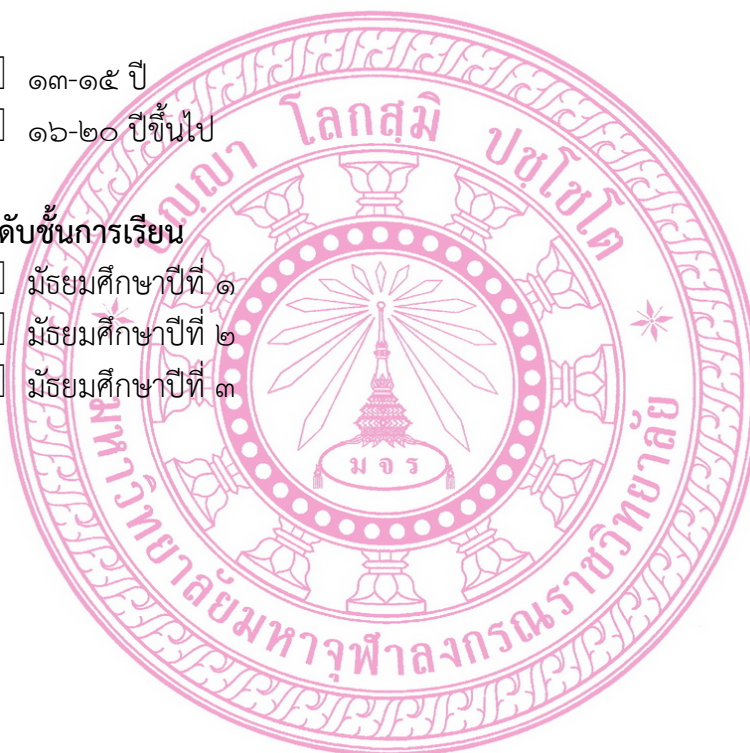
- ชาย
 หญิง

๒. อายุ

- ๑๓-๑๕ ปี
 ๑๖-๒๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับชั้นการเรียน

- มัธยมศึกษาปีที่ ๑
 มัธยมศึกษาปีที่ ๒
 มัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียน
เทพศิรินทร์ นนทบุรี

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าโรงเรียนที่นักเรียนกำลังเรียน
อยู่ มีสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี อยู่ในระดับใด
แล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่อง
เดียว โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด
๔ หมายถึง มีความคิดเห็นมาก
๓ หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง
๒ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย
๑ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อที่	การสอนศีลธรรมของครู	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. ด้านการอบรมสั่งสอน					
๑.	ครูสอดแทรกเนื้อหาหลักศีลธรรมในรายวิชาที่สอน					
๒.	ครูมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดนักเรียนให้สอดคล้องกับสังคมด้าน ศีลธรรม					
๓.	ครูเอาใจใส่และดูแลพฤติกรรมทางศีลธรรมของนักเรียนประจำ					
๔.	ครูได้ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมพิธีกรรมและกิจกรรมวัน สำคัญทางศาสนา					
๕.	ครูสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการฝึกฝนตนเองให้เป็น ผู้เสียสละ					
๖.	ครูจัดให้มีการอบรมจรรยาบรรณตามประเพณีไทยแก่นักเรียนให้ สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
๗.	ครูผู้สอนจัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์แก่นักเรียนให้ สามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน					
๘.	ครูใช้วิธีการลงโทษอย่างเหมาะสม เมื่อนักเรียนประพฤติผิดศีลธรรม อันดีงาม					

ข้อที่	การสอนศีลธรรมของครู	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี					
๑.	ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
๒.	ครูดูแลรักษาความสะอาดด้านการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย					
๓.	ครูปฏิบัติตนเป็นที่ที่ไว้วางใจ น่าเลื่อมใสเป็นที่ศรัทธาของนักเรียน					
๔.	ครูกล่าววาจาที่สุภาพเรียบร้อยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี					
๕.	ครูประพฤติปฏิบัติละเว้นจากอบายมุขเพื่อแบบอย่างที่ดี					
๕.	ครูประพฤติตนทั้งต่อหน้า ลับหลังนักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี					
๗.	ครูมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนหรือเพื่อนครู					
๘.	ครูประพฤติตนตามหลักธรรมทางศาสนา และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญต่างๆ					
	๓. ด้านความมีเมตตา					
๑	ครูมีการแบ่งปันสิ่งของหรืออาหารให้แก่เพื่อนเสมอ					
๒	ครูช่วยเหลือเพื่อนเมื่อมีกิจกรรมที่โรงเรียนสม่ำเสมอ					
๓	ครูให้นักเรียนตั้งใจเรียนหนังสือตั้งใจค่าแนะของคุณครู					
๔	ครูแนะนำให้นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเสมอ					
๕	ครูแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติดีต่อพ่อแม่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
๖	ครูแนะนำนักเรียนให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยงที่บ้านด้วยความเมตตา					
๗	ครูแนะนำนักเรียนให้ความเคารพผู้มีพระคุณอย่างเสมอ					
๘	ครูแนะนำนักเรียนเชื่อฟังคำสอนของครู และพ่อแม่เสมอ					
	๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน					
๑.	ครูมีการวางแผนเตรียมการจัดการเรียนการสอน					
๒.	ครูมีการจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน					
๓.	ครูมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่ชัดเจน					
๔.	ครูมีการสรุปและรายงานผลการเรียนการสอนเป็นประจำ					
๕.	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ถามปัญหาข้อสงสัยในการเรียนรู้					
๖.	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
๗.	ครูจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนมีความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน					
๘.	ครูมีสื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจอยากเรียนรู้					

ข้อที่	การสอนศีลธรรมของครู	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล					
๑.	ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการติดตามผลในด้านพัฒนาการเชิงศีลธรรมของนักเรียน					
๒.	การวัดและประเมินผลกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์					
๓.	ครูมีการติดตามวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมต่างๆ ทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม					
๔	ครูมีการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน					
๕	ครูให้นักเรียนบันทึกกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรายงานให้ครูทราบทุกครั้ง					
๖	ครูให้นักเรียน เพื่อนช่วยประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเอง					
๗	ครูตรวจผลงานการบันทึกในสมุดศีลธรรมของนักเรียน					
๘	ครูได้จัดให้มีการประเมินและติดตามผลของนักเรียนเสมอ					

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจและข้อเสนอแนะของสอนศีลธรรม
ของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน

.....
.....
.....
.....
.....

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

.....
.....
.....
.....
.....

๓. ด้านความมีเมตตา

.....
.....
.....
.....
.....

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน

.....
.....
.....
.....
.....

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล

.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ ๔ แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

การวิจัย เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา จำนวน ๑๐ คน เพื่อศึกษาปัจจัยตัวแปร ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความมีเมตตา ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการติดตามผลและประเมินผล ซึ่งมีผลการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ชื่อ.....เด็กหญิงนนทียา.....นามสกุล.....อินนอก.....

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่.....โรงเรียนเทพศิรินทร์.....วันที่.....๑๑.....เดือน.....กันยายน.....พ.ศ. ๒๕๕๖.....

๑. เพศ.....หญิง

๒. อายุ.....๑๓.....ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....๑/๓

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศีลธรรม มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งทางผู้ปกครองและครูเป็นต้นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทุกคนที่เก็บกระเป๋เงินที่ตกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง นำไปส่งให้ครูได้แจ้งเจ้าของ

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติไม่เครียดจนเกินไป

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

มีการตรวจการบันทึกในสมุดศีลธรรมของนักเรียน

ลงชื่อ

(เด็กหญิงนนทียา อินนอก)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงเกวณีน นามสกุล เนียมจ้อย

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ.....หญิง

๒. อายุ ๑๓ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๓

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศีลธรรม มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่อง แต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน การเข้าแถวในการเคารพธงชาติเพราะนักเรียนคนไม่ค่อยมีความเป็นระเบียบ

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งทางผู้ปกครองเป็นต้นแบบอย่างที่ดี

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทุกคน ช่วยเหลือ กันเมื่อเวลาที่มีการจัดกิจกรรมที่โรงเรียน และตั้งใจเรียนหนังสือ ตั้งใจคำแนะนำของคุณครู

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติไม่เครียดจนเกินไปและอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยเกี่ยวกับศีลธรรมที่เป็นรูปธรรม

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

มีการตรวจการบันทึกในสมุดศีลธรรมของนักเรียน

ลงชื่อ

(เด็กหญิงเกวณีน เนียมจ้อย)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กชายรชต นามสกุล ศิริบุตร
 เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปกรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
 สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ.....ชาย
 ๒. อายุ...๑๓...ปี
 ๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๓

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปกรรม มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง
 จัดโครงการอบรมสั่งสอนระเบียบต่าง ๆ ด้านแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน
 อบรมเรื่องการใช้โทรศัพท์ในเวลาครูอาจารย์สอน
๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง
 อยากให้ทุกคนเป็นต้นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ
๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง
 ให้ทุกคนปฏิบัติดีต่อพ่อแม่และให้ความเคารพผู้มีพระคุณเชื่อฟังคำสอนท่าน
๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง
 อยากให้สื่อการสอนศิลปกรรมเวลาสอนนักเรียนจะได้เห็นภาพศิลปกรรมชัดเจน
๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง
 การบันทึกพฤติกรรมการเรียนศิลปกรรมและ การติดตามผลและประเมินผล ด้านพฤติกรรม
 ของเพื่อนำมาปรับเปลี่ยนแก้ไขให้ดีขึ้น

ลงชื่อ

(เด็กชายรชต ศิริบุตร)
 ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงรัชนกร นามสกุล บุญมั่นภราดร

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ หญิง

๒. อายุ ๑๓ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๓

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปะ มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบของ

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ผู้ผู้ปกครองเป็นต้นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ รักษาความสะอาด และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทุกคนที่ เก็บกระเป๋าสตางค์ที่ตกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง เป็นการ แสดง ถึงการมี น้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้มียุทธศาสตร์การเรียนการสอนทันสมัย

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

ตรวจ การบันทึกในสมุดศิลปะของนักเรียนว่าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการ ประเมินมีอะไรบ้าง ซึ่งก็ต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรหรือวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมของรายวิชาที่ต้องการประเมินออกมาให้ได้ว่ามีเนื้อหาอะไร มีพฤติกรรมอะไรบ้าง

ลงชื่อ

(เด็กหญิงรัชนกร บุญมั่นภราดร)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กชายณัฐนนท์นามสกุล เจริญชัย

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปกรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่โรงเรียนเทพศิรินทร์วันที่๑๑เดือนกันยายนพ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ.....ชาย

๒. อายุ ๑๔ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/๒

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปกรรม มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งทางผู้ปกครองและครูเป็นต้นแบบอย่างที่ดี

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทุกคนที่เก็บกระเป๋าสตางค์ที่ตกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง นำไปส่งให้ครูได้แจ้งเจ้าของ

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติควรออกนอกสถานที่บ้าง

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

มีการประเมินพฤติกรรมด้านศิลปกรรมนักเรียน

ลงชื่อ

(เด็กชายณัฐนนท์ เจริญชัย)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงกวิณทิพย์.....นามสกุล พุ่มไทรย์.....
 เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
 สถานที่.....โรงเรียนเทพศิรินทร์.....วันที่.....๑๑.....เดือน.....กันยายน.....พ.ศ. ๒๕๕๖.....

๑. เพศ.....หญิง
๒. อายุ ๑๓ ปี
๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/๒

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปะ มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง
 จัดอบรมสั่งสอนเรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน
๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง
 อยากให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นต้นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพูด การกระทำ เป็นต้น
๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง
 อยากให้ทุกคนที่เก็บกระเป๋เงินที่ตกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง นำไปส่งให้ครูได้แจ้งเจ้าของ
๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง
 อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีความทันสมัย เช่น สื่อการสอน เป็นต้น
๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง
 มีการตรวจการบันทึกในสมุดศิลปะของนักเรียน เพื่อติดตามความประพฤติปฏิบัติเป็นรายบุคคลเพื่อให้ได้รู้พฤติกรรมของแต่ละคน

ลงชื่อ

(เด็กหญิงกวิณทิพย์ พุ่มไทรย์)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงสิริยากร นามสกุล ฝิวซ่า

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ.....หญิง

๒. อายุ ๑๓ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/๒

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปะ มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อบรมสั่งสอนเรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบโรงเรียน

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

ประพฤติปฏิบัติตนเองเป็นต้นแบบอย่างที่ดี เพราะมีแบบอย่างที่ดีเห็นประจำ

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

นำไปส่งให้ครูได้แจ้งเจ้าของต่อ

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติไม่เครียดจนเกินไป

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

มีการวัดผลด้านพฤติกรรมแต่ละคนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ลงชื่อ

(เด็กหญิงสิริยากร ฝิวซ่า)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงไอริน นามสกุล โจรณาญจน์

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ.....หญิง

๒. อายุ ๑๕ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓/๑

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปะ มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง

เรื่องแต่งกายตามกฎระเบียบ การเรียนเรียนทั้งในการเข้าแถวเคารพธงชาติ การอยู่ในห้องเรียน และการฟังครูอาจารย์ขณะเรียน

๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง

ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งที่ต่อประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้ทุกคนมีความเมตตาเมื่อเห็นของผู้อื่นตกอยู่ก็ควร เก็บกระเป๋าสตางค์ที่ตกอยู่ ควรนำไปส่งให้ครูเพื่อท่านได้ประชาสัมพันธ์หาเจ้าของมารับต่อไป

๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง

อยากให้การเรียนการสอนมีความทันสมัย เรื่อง สื่อการเรียนเพราะสื่อเป็นตัวกลางในการสื่อความหมายให้ผู้เรียนได้มองเห็นชัดเจนในเรื่องที่สอน

๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง

บันทึกการทำความดีด้านศิลปะเพื่อประเมินพฤติกรรมเป็นส่วนหนึ่งทำให้รู้ถึงพฤติกรรมของบุคคลในการแสดงออก

ลงชื่อ

(เด็กหญิงไอริน โจรณาญจน์)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กฉัญชนก นามสกุล นากผสม

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปกรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ หญิง

๒. อายุ ๑๕ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓/๑

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปกรรม มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง
อยากให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่อง แต่งกายตามกฎระเบียบ เพราะเป็นกฎข้อบังคับ
ของคนทุกกลุ่มที่อยู่ในสังคมรวมกัน
๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง
ผู้ปกครองเป็นต้นแบบอย่างที่ดี
๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง
นำไปส่งให้ครูได้แจ้งเจ้าของเพื่อให้เขารับคืนต่อไป
๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง
อยากให้การเรียนการสอนทันสมัย
๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง
มีเกณฑ์การประเมินชัดเจนทางศิลปกรรมให้นักเรียนรู้ถึงผลการทำงานศิลปกรรม

ลงชื่อ

(เด็กหญิงฉัญชนก นากผสม)

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ เด็กหญิงพิมพ์พิชชา นามสกุล รติพรรณพงศ์

เรื่อง ศึกษาสภาพการสอนศิลปะของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สถานที่ โรงเรียนเทพศิรินทร์ วันที่ ๑๑ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

๑. เพศ หญิง

๒. อายุ ๑๕ ปี

๓. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓/๑

การสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศิลปะ มีดังนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน เป็นอย่างไรบ้าง
ให้ทางโรงเรียนจัดอบรมสั่งสอนเรื่อง กฎระเบียบด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น เรื่อง การแต่งกาย ระเบียบวินัยการเข้าห้องเรียน เข้าแถว เป็นต้น
๒. ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอย่างไรบ้าง
อยากให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งทางผู้ปกครองและครูเป็นต้นแบบอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ เช่น ไม่ดื่มเหล้าเมายา พูดวาจาที่สุภาพ
๓. ด้านความมีเมตตา เป็นอย่างไรบ้าง
อยากให้ทุกคนสังคมมีความรักความสามัคคีไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีอะไรควรพูดคุยกันเพื่อหาทางออกที่ดี
๔. ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นอย่างไรบ้าง
อยากให้การเรียนการสอนนั้นมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติไม่เครียดจนเกินไป มีสื่อการเรียนที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เพราะสื่อเป็นสิ่งที่สื่อความหมายให้เห็นความหมายชัดเจน
๕. ด้านการติดตามผลและประเมินผล เป็นอย่างไรบ้าง
มีการติดตามการประเมินผลทาง ศิลปะให้เข้มข้นกว่าเดิมเพราะเรื่องศิลปะดูผิวเผินระยะสั้น ๆ จะไม่เห็นผลระยะสั้น ควรวัดผลด้านพฤติกรรมทุกวัน

ลงชื่อ

(เด็กหญิงพิมพ์พิชชา รติพรรณพงศ์)

ผู้ให้ข้อมูล

ภาคผนวก (ข)
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เรื่อง ศักยภาพการสอนศีลธรรมของครู
โรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์.พิเศษ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล
ผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ไชยสงคราม
ผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. นายสมชาย ปิ่นทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี
๔. อาจารย์ พระมหาสม กลยาโณ, ดร.
อาจารย์ประจำ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก (ค)
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์.พิเศษ ดร.วิชชุดา หุ่นวิไล

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ไชยสงคราม

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

27 5-๐ 56

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๖๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสมชาย ปิ่นทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....ภาควิชาบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๗๑ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๖.....

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....

นมัสการ อาจารย์ พระมหาสม กลยาโณ, ดร.

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๗๑..... วันที่๒๒.....สิงหาคม..๒๕๕๖.....

เรื่องขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้น ทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษ

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๗๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเปาโรหิตย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็น ที่ต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๐๗๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอ อนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๓๕ ชุด

ด้วย พระปลัดเอกสิทธิ์ ฉายา สุวณฺโณ นามสกุล ศรีสวัสดิ์ รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๑๓ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพการสอนศีลธรรมของครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ นนทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.๘๖๐	.๘๗๔	๓๖

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
sex	๑.๕๓๓๓	.๕๐๗๔๒	๓๐
esg	๑.๘๖๖๗	.๗๗๖๐๘	๓๐
exdo	๒.๔๐๐๐	.๘๑๓๖๘	๓๐
sta	๓.๓๖๖๗	๑.๔๒๕๕๕	๓๐
a๑	๔.๐๖๖๗	.๕๕๓๒๘	๓๐
a๒	๔.๒๖๖๗	.๘๒๗๖๘	๓๐
a๓	๔.๒๖๖๗	.๖๙๑๔๙	๓๐
a๔	๔.๑๐๐๐	.๗๕๘๘๖	๓๐
a๕	๔.๒๖๖๗	.๗๘๔๙๒	๓๐
a๖	๔.๔๓๓๓	.๖๗๘๙๑	๓๐
a๗	๔.๐๖๖๗	.๙๘๐๒๗	๓๐
a๘	๔.๓๐๐๐	.๗๔๙๗๑	๓๐
b๑	๔.๐๖๖๗	.๗๓๙๖๘	๓๐
b๒	๔.๐๖๖๗	.๗๘๔๙๒	๓๐
b๓	๔.๔๐๐๐	.๘๕๕๐๑	๓๐
b๔	๔.๓๓๓๓	.๘๐๒๓๐	๓๐
b๕	๔.๓๖๖๗	.๖๑๔๙๕	๓๐
b๖	๔.๕๐๐๐	.๘๒๐๐๑	๓๐
b๗	๔.๕๓๓๓	.๕๗๑๓๕	๓๐
b๘	๔.๕๖๖๗	.๕๖๘๓๒	๓๐

	Mean	Std. Deviation	N
c๑	๔.๓๓๓๓	.๘๘๔๐๘	๓๐
c๒	๔.๒๓๓๓	.๗๗๓๘๕	๓๐
c๓	๔.๒๖๖๗	.๗๓๘๖๘	๓๐
c๔	๔.๐๖๖๗	๑.๐๘๐๖๖	๓๐
	Mean	Std. Deviation	N
c๕	๔.๑๖๖๗	.๗๘๑๔๘	๓๐
c๖	๔.๒๓๓๓	.๘๑๗๒๐	๓๐
c๗	๔.๔๓๓๓	.๖๗๘๘๑	๓๐
c๘	๔.๗๐๐๐	.๔๖๖๐๘	๓๐
d๑	๔.๔๖๖๗	.๕๐๗๔๒	๓๐
d๒	๔.๔๐๐๐	.๗๒๓๘๗	๓๐
d๓	๔.๓๖๖๗	.๕๕๖๐๕	๓๐
d๔	๔.๕๖๖๗	.๖๒๖๐๖	๓๐
d๕	๔.๓๖๖๗	.๕๕๖๐๕	๓๐
d๖	๔.๓๓๓๓	.๖๖๐๘๘	๓๐
d๗	๔.๒๖๖๗	.๗๓๘๖๘	๓๐
d๘	๔.๔๖๖๗	.๕๗๑๓๕	๓๐

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระปลัดเอกสิทธิ์ สุวณฺโณ (ศรีสวัสดิ์)
- เกิด : วันศุกร์ ที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๒
- สถานที่เกิด : ตำบลคลองสาน อำเภอคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- การศึกษา : สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี (บริหารรัฐกิจ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ปี ๒๕๔๗
- อุปสมบท : ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐
- สังกัด : วัดส้มเกลี้ยง ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
๑๑๑๓๐
- ประสบการณ์ : ครูพระสอนศีลธรรมโรงเรียนวัดชัยพฤษมาลา (กทม.)
ครูพระสอนศีลธรรมโรงเรียนเทพศิรินทร์นนทบุรี (นนทบุรี)
ครูพระสอนศีลธรรมโรงเรียนเทศบาลปลายบางวัดส้มเกลี้ยง
(นนทบุรี)
- หน้าที่ : เลขาเจ้าอาวาสบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย์
- ปีที่เข้าศึกษา : ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕
- ปีที่สำเร็จการศึกษา :
- ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ ๓๕ หมู่ ๑ วัดส้มเกลี้ยง ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางคูเวียง
อำเภอ บางกรวย จังหวัดนนทบุรี โทร ๐๙๑-๕๖๔-๙๕๒๔,
Fiat2502@hotmail.com